

Ad F.F. Franciscanos Monachij ad Archivium. Bibl.

DE CANONIZATIONE SANCTORVM COMMENTARIVS,

HOC EST,

De Diffinitione, Auctoritate, & Antiquitate; deq. causis, & ordine iudiciario canonizandi Sanctos;

De miraculis item ac de rebus, quæ veram declarant sanctitatem, necnon de honoribus, qui Sanctis debentur;

DEQ. INFALLIBILI. CATHOLICAE. ECCLESIAE. CERTITVDINE AD. CANONIZATIONEM. PERTINENTE:

Additis cæremonijs in ea obseruari consuetis, ac declaratis; Sanctorumq. Canonizatorum catalogo accedente.

Auctore F. Angelo Rocca Camerte Augustiniano Apostolici Sacrarij Præfecto.

ROMAE, Apud Guillelmum Facciottum. M.DC.I.

Impensa Ioannis Martinelli. Et Superiorum permissu.

SANCTISSIMO PATRI ET DOMINO NOSTRO CLEMENTI VIII. PONTIFICI MAXIMO.

MEVM de Sanctorum Canonizatione Commentarium (Beatissime P.) opportuna Beatum Raymundũ canonizandi occasione sese exhibente ac suadente conscriptum, amicorumq. adhortatione in vulgus publicæ commoditati prodeuntem, tui Nominis maiestati dedicatum volui, & iure quidem; quippe qui omnia Sanctitati Tuæ debeo: quidquid enim sum, tuæ clementiæ ac benignitati acceptum refero. Huc accedit (Beatissime P.) quòd huius generis Actio tam sublimis & ardua, atque, vt vno dicam verbo, diuina, de qua in Commentario habetur sermo, nonnisi ad Romanum Pontificem pertinens, tuæq. Beatitudini obligata, immo propria, immo ei debita, citra quoddam fraudis nomen alteri dedicari non poterat. Ego igitur ad Sanctitatis tuæ pedes humiliter ac demisse prouolutus, Commentarium hunc (qualiscunque sit) intra domesticos

Beatitudinis tuæ parietes subsecivis horis elucubratum, eidem offero & dono, immo vero reddo ac restituo. Deum interea, bonorum omnium fontem vberrimum, suppliciter et enixe rogo, vt ad vniuersæ Ecclesiæ sanctæ dignitatem tuendam & in dies augendam, atque exornandam, Diuina ope sua atque clementia Te Clementem incolumem ac felicem reddat, diuq. conseruet. Romæ, Die xxv. Martij, Annunciationi Deiparæ Mariæ semper Virginis consecrato. M. DC. I.

Sanctitatis Tuæ

Humillimus seruus, eidemq. deuinctissimus.
F. Angelus Rocca Camers
Apostolici Sacrarij Præfectus.

AVCTORES IN COMMENTARIO CITATI.

S.Gre-

CA-

CATALOGVS
AVCTORVM

Quos de Canonizatione Sanctorum aliquid ſcripſiſſe inuenit, ac legit huiuſce Commentarij Auctor.

S. THomas Aquinas, Doctor Angelicus, ex Ord. Fratrum Prædic. To. 8. Quodlib. 9. q. 7. art. 16. more ſcholaſtico.

Henricus de Seguſia Archiepiſcopus Ebredinenſis Card. Oſtienſis in aurea iuris ciuilis ac Pontificij Summa, lib. 3. Rubr. de Reliqu. & ven. Sanctorum num. 3.

Auguſtinus Triumphus Anconitanus ex Ord. Fratrum Erem. S. Auguſtini more item ſcholaſtico in Summa de Poteſtate Eccleſiæ Quæſt. 14. 15. 16. & 17.

Ioannes Franciſcus de Pauinis in Canonizatione S. Bonauenturæ in fi. operum eiuſdem Sancti To. 7. Opuſc.

Ioannes Andreæ Iuriſconſultus Bononienſis, & Canoniſtæ in cap. 1 de Reliqu. & ven. Sanctorum.

Thomas Vualdenſis ex Ord. Fratrum Carmelitarum, Natione Anglus, in Opere inſigni contra Vuitclef, & Huſſitas tribus voluminibus diſtincto, lib. de ſacrament. to. 3. tit. 4. cap. 122.

B. Antoninus Archiep. Florentinus ex Ord. Fr. Prædic. p. 3. ſummæ tit. 12. cap. 8. §. 1. & 2.

Ioannes Gerſo, Natione Gallus, Cancellarius Pariſienſis p. 2. in Opuſc. contra impugnantes Ord. Carthuſ. & alijs in locis.

Ioannes de Turrecremata ex Ord. Fratrum Prædic. S. R. E. Cardinalis To. 4. p. 3. ſuper Decret. de conſecr. diſt. 3. nu. 22.

Thomas de Vio Caietanus ex Ord. Fratrum Prædic. S. R. E. Cardinalis To. 1. opuſc. Tract. 15. de Indulg. ad Iul. Card. cap. 8.

Ioannes Driedo To. 1. lib. 4. cap. 1. de varijs dogmatibus & libris apocryphis.

Bartholomæus Caſſanæus Burgundus in Catal. gloriæ mundi p. 3. conſiderat. 48. 49. 50.

Sylueſter de Prierio Pedemontanus ex Ord. Fratrum Prædic. Magiſter Sacri palatij p. 1. ſummæ, verbo, Canonizatio.

Bartholomæus Fumus Villaurenſis Placentinus ex Ord. Fratrum Prædica-

dicatorum Inquisitor, in Summa armilla, verbo, Canonizatio.

Ioannes Viguerius Granatensis ex Ordine Fratrum prædic. in Institutionibus Theol. de Virtute fidei, Ver. 4. de Canonizatione num. 104. vel cap. 10. §. 3. ver. 15.

Melchior Canus Episcopus Canariensis ex Ordine Fratrum Prædicat. lib. 5. de locis theologicis cap. 5. conclus. 3.

Dominicus Bañes Mondragonensis ex Ord. Fratrum Prædicatorum commentar. in 2. 2. Sancti Thomæ q. 1. art. x. dub. 7.

Troilus Maluitius iurisperitus Bononiensis, Tractatuum To. 14. ex recentioribus; ex vetust. To. 15. de canoniz. Sanct. dub. 1. 2. 3. & 4.

Ioannes de Neapoli canonista ex Ord. Fratrum prædicatorum.

Iacobus Castellanus de Fara canonicus Lateranensis.

Iosephus Mascardus iurisconsultus Sarzanensis protonotarius Apostolicus Vol. 1. de probationibus conclus. 262.

Petrus de Arragona ex Ord. Fratrum Erem. S. Augustini commentar. in 2. 2. Sancti Thomæ q. 1. art. 10.

Cæsar Baronius S. R. E. Cardinalis in Not. ad Martyrologium Die 4. Martij.

Robertus Bellarminus S. R. E. Cardinalis è Societate Iesu To. 1. Controuers. lib. 1. de Beat. & Canonizatione Sanctorum cap. 7. 8. 9. & 10.

Petrus Galesinius protonotarius Apostolicus de vita, & canonizatione Sancti Didaci Complutensis.

Franciscus Penia Rotæ Auditor, de vita, miraculis & actis Canonizationis eiusdem Sancti.

Gregorius Nunnius Coronel Lusitanus ex Ord. Fratrum Eremitarum S. Augustini To. 1. de Optimo Reip. statu lib. 3. cap. xj.

Seuerinus Cracouiensis ex Ord. Fratrum prædicatorum de vita, miraculis & actis canonizationis Sancti Hyacinthi.

IN COMMENTARIVM F. ANGELI ROCCHAE CAMERTIS APOSTOLICI SACRARII PRAEFECTI.

De Canonizatione Sanctorum.

EPIGRAMMA POMPEII VGONII.

Dum iubar Hesperiæ Raymundum, vindicat aris
Solemni Clemens Relligione Pater.
Te Ritus, operisq. fides, & certa potestas
Clauigeri ætherei, Roccha, docente patet.
Quis neget hoc? Sancti Clemens pia cõprobat acta,
Clementis factum pagina docta probat.

EIVSDEM.

Sparsa voluminibus, longaq. ambage librorum,
Exiguum profert hoc tibi Lector opus
Quæ ratio hinc disces, qui mos, quæ summa Potestas
Nomina det Fastis rite colenda sacris.
Vtq. Patris Latij nequeat mens prouida falli,
Aethere quem lapsi flaminis aura regit.
Certa quibus constent etiam miracula signis,
Quæ nulla Stygius luserit arte Draco.
Vtq. Deum vano falsorum distet honore,
Cælitibus veris iure tributus honor.

Tanta breui dices claudi potuere libello?
Angelico clausit Angelus ingenio.

EIVSDEM.

Summa Petri sedes falli quia nescia, Cæli
Sedibus adscriptos qui meruere probat.
Nec negat hoc quisquam, veterum nisi more Gygantũ
Impia in æternum qui mouet arma Deum.
Angele tu assertor vero, cælestibus armis,
Defensorq. sacræ Relligionis ades.
Non secus ac contra Superis Babylona minantem,
Cælica pugnauit cum Michaele cohors.
Aduersus fidei certant tua scripta rebelles,
Et liber hic clypeus, lancea, fulmen erit.

EIVSDEM.

E pheretro emissa quondam Iouis alite, Cælum
Credidit Augustis se dare Roma suis.
Scilicet hac vana ludebat imagine gentes,
Impia constituens numina, templa, sacra.
At Petri, qui iura tenet, soliumq. Sacerdos
Cælicolas merito donat honore pios.
Nempe quòd æquarunt animi candore columbas
Turtur & vt superis ingemuere bonis.
Hinc auis in morem petierunt æthera pennis;
Et sese Aligeris inseruere choris.

Hoc

Hoc calathis oblata docent, dum sacra litantur
Munera, quæ populus pendulus ore videt.
Tu Ritus causas aperis, sensusq. latentes;
Angelus es, Cælo tu quoq. mente volas.

EIVSDEM.

Sæpe latet vitium virtutis imagine tectum,
Fucat & ingenuus pectora nigra color.
Falsa quoq. humanas ludunt miracula mentes,
Tartara cum vires exeruere suas.
Non tamen his credat falli quis forte Parentem,
Qui Christi in terris sceptra, vicemq. gerit.
Namq. suis fastis signat quæ nomina, Cælo
Aureis inscripsit iam Deus ante notis.
Ne dubites; satis est Rocchæ triuisse libellum,
Vnum pro cunctis quod tibi tradit opus.

ANTONII BOSII.

Vt latos campos prouentu frugis opimæ
Exiguus superat si bene cultus ager:
Sic docta scriptum Rocchæ breuitate libellum
Anteferas magnis iure voluminibus.
Cælicolum quidquid sacro debetur honori,
Hic oculis, Lector, subdidit ille tuis.
Quid numeras chartas? pendas si pondera rerum,
Non poterat, (dices) plenior esse liber.

DOMINICI TEMPESTAE.

Inclyta Cælestem in numerum quos facta tulerunt;
Romanus toto comprobat orbe Pater.
Tu sacri Ritus seriem, faciemq. modumq.
Angele ab antiquis tradis originibus.
Historiæ tibi sacra fides debebit, & ipsa
Sacra cohors studijs officiosa tuis.
Viuet opus per te, viuesq. perennis eorum
Munere, qui Cæli promeruere decus.

PETRI MARIONII.

Cælicolum illustres titulos & nomina pandis
Sintq. sacra in terris qua ratione doces.
Romanumq. probas non posse errare Parentem,
Qui summi in terris sceptra Tonantis habet.
Quippe patent veris illorum testibus acta,
In fastos quorum nomina digna refert.
Hæc tu tam doctè, & tanta breuitate recenses
Angele, vt ingenio sit decus omne tuo.

DOMINICI ANCAIANI.

Impia sacrilegum concedant carmina vatum,
Non Venus, aut turpis Iuppiter astra tenent.
Fabula sunt illi, paucos capit aula Tonantis.
Quos fictæ haud voces, vera sed acta probant.

Hinc se Pontificum diuina potentia iactat,
Noscit et æthereas qui tenuere domos
Sic homini sic astra patent, vt Roccha libello
Comprobat, haud alia sunt adeunda via.
Et superi iam, cui meruit traduntur honores,
Et dat, cui superas fas reserare fores.

PAVLI THVNNI.

Pontificum fidus sacris comes, atq. minister
Egregiè studium ponere Roccha soles.
Nam sacra cum tractes, sacra quoq. iura tueris
Sedis, et es gemino gratior officio.
Ecce Patris summi per te defensa potestas,
Qua meritò in fastos nomina sacra refert.
Nec minus aßertus Sanctis honor ætheris alti
Templa quibus terris iure locanda doces.
Est sacrum Vaticana tibi munus in aula
Angele, sed sacrum non minus ingenium.

NICOLAI VESPÆ.

Cælicolæ magni quamuis sublimis olympi
Regia, vos claro numinis ore beat;
Ne tamen humanos etiam contemnite honores,
Et iuuet hic templis rite sacrisq. coli.
En hoc Successor Petri vos munere donat,
Dum meritis vestris arbiter æquus adest.

Ange-

Angelus id factum firma ratione tuetur,
Doctrinæ promens uberioris opes.
Vos modo de Cælo fas est utrisq. fauere,
Queis vestrum cordi cernitis esse decus.
Pastorem seruate pium, dat qui aurea templa,
Atq. illum calamo qui data iure docet.

THOMAE FEDERICI.

Dum magna exiguo comprendis Rocca libello,
Quo meritis Cælum debita templa doces.
Ingenij vires non terræ finibus arctas,
Ingenio celeri sed super astra volas,
Inde igitur referent Cæli tibi præmia ciues,
Hic impar meritis est decus omne tuis.

HIERONYMI CALICIS.

Insignes pietate viros, quos intulit astris,
Præmia virtuti qui Deus æqua refert.
Vt colat, vt votis tellus, vt thure precetur,
Iudicio & summi pendet ab ore Patris.
Ecquis erit terris hæc qui cælestia pandat?
Angelus è Cælo nuncius ecce venit.

AL-

ALFONSI FERRI.

Angelus æterno Superi vos ornat honore,
Nomina dum fastis vestra sacranda refert.
Huius vos ceptis præsenti numine adeste,
Et precibus gratis conciliate Deum.
Non erit vt quisquam vos abneget æthere dignos,
Dum viuent docti scripta diserta viri.

PRAEFATIO DE CANONIZATIONE SANCTORVM

Ad Ornatissimum Virum

CHRISTOPHORVM OBRIVM GALLVM.

SVPERIORIBVS diebus (mi suauissime Obri, non minus docte, quàm pie, etsi pijssime) dum de nostris bonarum artium studijs, præsertim verò de grauioribus rebus in sancta Dei Ecclesia fieri consuetis, more nostro colloqueremur, in sublimem de Sanctorum videlicet Canonizatione sermonem ab occasione peropportuna de Raymundo propediem (vt aiunt) canonizando, nobis subministratum incidimus. Verum quoniam ea, de quibus obiter disputauimus, solertiori sane indagine, maturiorique iudicio indigere videbantur, hæc, te amicè postulante, Bibliothecaq. item mea satis numerosa persuadente ac pollicente, subseciuis horis conscripsi;

conſcripta vero, amicorum (vt optime noſti) rogatu diuulganda permiſi. Quamuis autem illius generis homines, quos vitilitigatores ex vitijs, & litigatoribus Cato eleganter appellauit, defuturos haud putem; ob eos tamen, quos meam hanc qualemcumque induſtriam, ab re non præſtitam, æqui boniq. facturos confido; quæ temporis anguſtia elucubraui, in lucem edere non ſum veritus: tempeſtiua enim res, hoc eſt ſuo tempore præſtita, etiamſi contemptum potius quàm inuidiam ex ſe mereatur, quandam tamen apud bonos feſtiuitatem, & gratiam conſequi ſolet. Vtcumque autem ſit, hæc ſunt quæ de Canonizatione Sanctorum mihi dicenda videntur, præuia nominum explicatione, quæ circa eorum etymologiam verſatur: qua explicata, Canonizationis definitionem aggrediemur, ac cetera deinde omnia in Sanctis canonizandis examinanda, & dignoſcenda, explanando perpendemus.

Plin. Veſpaſ. Imp. ad calcem Præf. in li. hiſt. naturalis.

DE SANCTORVM CANONIZATIONE COMMENTARIVS.

Sanctitatis nomen vnde originem trahat.

Cap. I.

NOS de Sanctorum Canonizatione verba facturi, ab ipsiusmet Canonizationis definitione Cõmentarium nostrum auspicabimur, Eloquentiæ latinæ Patrem hoc loco imitaturi, ex Aristotelis doctrina dicentem: Omnis enim, quæ à ratione suscipitur de aliqua re institutio, debet à definitione proficisci, vt intelligatur quid sit id, de quo disputetur. Antea verò quàm definitionem aggrediamur, nominum etymologiam explicare libet, vt ad ipsam definitionem indagandam facilior nobis reddatur aditus. Cic. lib. 1. de Off. Aristot. 6. Topic.

Sanctum ab Ethnicis nonnisi a sanguine hostiæ nuncupatum narrat Isidorus in suo Etymologiarum libro: *Nihil enim apud eos* (inquit) *dicebatur sanctum, nisi quod hostiæ sanguine fuisset consecratum, aut conspersum*. In veteri etiam lege omnia sanguine animalium in sacrificijs sanctificabantur, aut mundabantur; Beato Apostolo teste, qui ait: *Et omnia pene in sanguine secundum legem mundantur, & sine sanguinis effusione non fit remissio*. Isid. lib. 15. cap. 4. Hebr. 9.

Hac ratione Beati omnes in cælo existentes, sancti dicuntur, req. ipsa sunt, quia in sanguine Agni immaculati à suis peccatis mundati olim fuerunt, iuxta illud Apocalypseos dictum: *Qui dilexit nos, & lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo*. Quod autem Latini appellant sanctum, Græci Ἄγιον dicunt, quasi sine terra: propterea Beati in Cælo vere nuncupantur sancti, quia tam operis, quàm desiderij terreni sunt omnino expertes. Hæc de nomine sanctitatis, vt ad canonizationis vocem accedamus.

Apocal. 1.

Canonizatio vnde dicatur.

Cap. II.

CANONIZATIO ortum habens à voce Græca, Canone, qui à Latinis regula nuncupatur, examinatio ad regulam interpretari potest. Si itaque vniuersa alicuius vita ad totius perfectionis regulam examinetur, req. vera ipse omni ex parte perfectus, ac vere Sanctus inueniatur, is dubio procul canonizatus, hoc est canonice approbatus, vel ad regulam examinatus, Sanctorum Catalogo adscribendus iudicatur: Regula enim, vt Isidoro placet, dicta est quòd recte ducat, nec aliquando trahat aliorsum; vel quòd regat, normamq. recte viuendi, agendiue præbeat; seu distortum, prauumq. corrigat. Vel, vt alibi Isidorus ait, dicitur regula, quòd sit recta; quasi rectula, impedimentum non habens.

Ex Isid. li. 6. c. 15. Et Dist. 3. c. 1. Canon.

Isid. vbi supra dist. 3. c. 2. Regula Et Isid. lib. 19. c. 18.

Hinc sicut superstitiosa, & falsa inter fictos Ethnicorum deos relatio à Græcis Apotheosis, & à Latinis Deificatio vocabatur; Dij vero ex hominibus facti Græ-

cc

ce Δαίμονες Dæmones, ob ſcientiam, vt ait ſanctus Pater Auguſtinus, ita dicti, Latine Diui, & Indigetes, quaſi in Dijs agentes, vel nullius rei indigentes vocitabantur; & indigitatio ſeu potius Indigetatio pro Deificatione, vt reor, à Macrobio vſurpata, ſumebatur; ita & iure quidem in Sancta Dei Eccleſia homines inter Cælicolas canonice relati, Sancti nuncupantur; veraq. item, & ſacra inter Sanctos relatio pro ſanctificatione canonizatio vocitatur. Quare Aſcẽſius in Daphnide Virgiliano relationem Ethnicorum in Diuos Apotheoſim, à verbo Ἀποθεόω, quod eſt Deifico, vocauit: quæ quibus cæremonijs apud Romanos fieri conſueuerit, Herodianus in libro de Romanorum Imperatorum vita & rebus geſtis quarto eleganter ſcribit. Quamuis autem huius generis in Catalogum Sanctorum relatio ſatis belle ſanctificatio dici poſſet; vſitato tamen nomine Canonizatio paſſim vocitatur, atque hunc in modum à Theologis, & Canoniſtis definitur.

S. Aug. lib. 9. de Ciu. Dei. c. 20. tom. 5.

Macrob. li. 1. ſomn. c. 9

Aſcenſius.

Herod. li. 4. ſub initium.

Canonizationis propria definitio.

Cap. III.

CANONIZATIO eſt canonica, & publica ſanctitatis alicuius hominis approbatio, qua quis Catalogo Sanctorum adſcriptus declaratur, & ſolemniter promulgatur, cunctiſq. Chriſti fidelibus inuocandus, diuiniq. officij celebratione venerandus proponitur: Catalogus namque non eſt ſermo vniuerſalis, vt nonnulli, & inepte quidem, ſcripſerunt; ſed eſt enumeratio, ac recenſio, à verbo καταλέγω, vel καταλέγομαι, quod eſt recenſeo, & connumero, dictus.

Canoniſtæ in c. 1. de reliqu. & vẽ. Sãct. Viguer. Silueſtr. & alij.

Sanctos Canonizandi auctoritas ad solum Romanum Pontificem, vel ad Concilium legitime congregatum pertinet.

Cap. IV.

Cyp. lib. 1 epist. 37. & lib. 3. ep. 6.

QVILIBET olim Episcopo in sua Diœcesi aut Prouincia Sanctos canonizare licebat, vt apud sanctum Cyprianum videre est: sanctus namque Cyprianus ad Clerum suum scribens, hortatur vt omnem humanitatem, & curam erga Confessores (hoc est Martyres) tum viuos, tum in carcere defunctos adhibeat; necnon diem, quo quisque ex hac vita decedit, in codices diligenter referat ad memoriam eorundem singulo quoque anno concelebrandam. De Confessorum mortis die conscribenda Sanctus ipse in hanc loquitur verborum formam: *Denique, & dies eorum, quibus excedunt, annotate, vt commemorationes eorum inter memorias Martyrum celebrare poßimus (quamquam Tertullus fidelißimus, & deuotißimus frater noster conscripserit, & scribat, ac significet mihi dies, quibus in carcere beati fratres nostri ad immortalitatem gloriosæ mortis exitu transeunt) & celebrentur hic à nobis oblationes & sacrificia ob commemorationes eorum, quæ cito vobiscum, Domino protegente, celebrabimus.* Hæc S. Cyprianus; ex cuius verbis Canonizatio ab Episcopis in sua Diœcesi celebrari consuета nobis indicatur. Quę deinde consuetudo abrogata fuit, & ad varios abusus amouendos rationabiliter ab Alexandro III. vetita; ita scilicet, vt ne quis tempus in posterum pro sancto venerari inciperet absq. Romani Pontificis approbatione.

Confessorum nomine Martyres intelligentur.

Vide Iacob. Pam. in epist. 9. Cypr.

S. Cyp. ep. 37.

Alex. III. li. 3. Decretal. tit. 45. de reliqu. & ven. SS. c. 1. & 2.

Sanctos

Sanctos itaque canonizandi auctoritas ad solum Romanum Pontificem pertinet. Hanc conclusionem non solum ex communi tàm Theologorum, quàm Canonistarum sententia omnino confirmamus; sed duabus etiam rationibus comprobamus. Sicut enim Christus Dominus solus est, qui in Ecclesia triumphante sanctificat, vt ipsemet in Leuitico testatur, dicens: *Ego Dominus, qui sanctifico eos*; ita in Ecclesia militante ad solum Romanum Pontificem, qui est Christi Vicarius, sanctificationis approbatio, & promulgatio pertinet. Præterea sicut ad solum Romanum Pontificem quæstionis de fide definitio aut determinatio pertinet; ita etiam publica, & externa Sanctorum veneratio, quæ est quædam fidei protestatio. Quamuis autem Episcopus in sua Diœcesi, aut Prouincia Sancti alicuius canonizati festiuitatem, aut solemnitatem indicere possit; ad solum tamen Romanum Pontificem, qui est vniuersæ Ecclesiæ militantis, cùm plenitudine potestatis iudex & caput, vel ad Concilium legitime congregatum, Sanctum quēque canonizare, eiusdemq. venerationem, aut solemnitatem Ecclesiæ vniuersæ obseruandam proponere siue indicere pertinet.

Viguer. de virt. fid. 104. vers. 4.

Leu. 21.

Canonizatio est fidei quædā protestatio.

Cõc. Trid. Sess. 25. de regular. c. 12. Verbo Dies etiā festi. & distin. 12. c. de his.

Turrecr. lib. 2. de Eccl. c. 52.

Bañes in 2. 2. S. Th. q. 1. ar. 10.

De antiquitate Canonizandi Sanctos.

Cap. V.

QVAMVIS ea solemnitate, qua hodie in Sanctis canonizandis Ecclesia Catholica vti solet, Ecclesiæ primitiuæ Sancti Catalogo Beatorum adscripti nō fuerint; ritu tamen aliquo in Codices referebantur à Notarijs, & Diaconibus, qui eorundem animi submissionem siue humilitatem,

tatem, & patientiam; pietatem, abſtinentiam, & charitatem; miracula denique, actaq. omnia, & quæcunque illa ſint, quæ veram hominis ſanctitatem præſeferunt ac facile declarant, iuſſu Romanorum Pontificum conſcribebant: Res item Martyrum geſtas, necnon varias propter iuſtitiam perſecutiones, & cruciatus omnes, ac necem pro Chriſti fide ſuſceptam litteris mandabant. Iamq. inde à naſcentis Eccleſię primordio, vt infra ſtatim oſtendemus, iuſſu eorundem Romanorum Pontificum, Sanctorum nomina, necnon dies, quibus ex hac vita decedebant, in codices referebantur. Ex hoc deinde annotandi, conſcribendiue genere originem poſtea ſumpſerunt Martyrologia quæ vocantur; quorum primus auctor fuit Euſebius, cuius Martyrologium ſanctus Hieronymus in Latinum tranſtulit, Beda ſub initium Retractationum in Acta Apoſtolorum atteſtante. Illum imitati ſunt idem Beda, Ado Treuerenſis, & Florus quidam, vt ait Pamelius: iuſſu autem Karoli Magni ſuum congeſsit Martyrologium Vſuardus. Illud tamen, quod à Romana Eccleſia fuit congeſtum, atque concinnatum, hodie in omnibus Eccleſijs legitur. Apud Græcos idipſum, ſed prolixius præſtitit Symeon Metaphraſtes. De Martyrologijs, occaſione ſuadente, hactenus, vt ad noſtrum de antiquitate canonizandi Sanctos inſtitutum accedamus.

Iacob. Pamel. in ep. 37. Cypr. Beda to. 6.

Ad hanc rem præſtandam iam inde, vti diximus, ab Eccleſia primitiua, anno ſcilicet à Verbo incarnato nonageſimo tertio S. Clemens huius nominis primus, ſeptem Vrbis regiones Notarijs diuiſit, eiſq. iuſſit, vt res Martyrum geſtas conſcriberent, ſicut Platina, Anaſtaſius Bibliothecarius, Damaſus, & alij, qui vitas Romanorum Pontificum litteris mandarunt, perſpicue teſtantur. Idem interea Sanctus Anterus Papa, innouando, ſtatuit, dum anno à Chriſto nato 236. res Martyrum

Anno Domini xciij. Platina. Anaſtaſ. Bibl. & alij. Anno Domini cc. xxxvj.

tyrum gestas diligenter exquisitas & à Notarijs conscriptas in ærarium Ecclesiæ reponendas curauit. Sanctus autem Fabianus anno salutis nostræ 236. Notarijs septem totidem Diaconos adiunxit, quibus mandauit, vt res Martyrum gestas, ac dies mortis eorundem à Notarijs conscriptas ad ceterorum exemplum, qui Christi fidem profitebantur, colligerent. Sanctus denique Felix huius nominis primus, anno a Virgineo partu 271. Martyrum gloriæ (vt ait Platina) consulens, decreuit, vt singulo quoque anno statis diebus sacrificia in eorundem Martyrum memoriam celebrarentur: quæ sane res canonizatum iam Sanctum aperte declarans, & concludens, à ceteris, qui proxime successerunt, Pontificibus obseruata semper fuit. Anno Domini cc. xxxvj. Anno Domini cc. lxxi. Platina.

Tempore item Diocletiani Imperatoris, & Marcellini Papæ & Martyris circa annum Domini 296. plus minusue, aliquem canonizandi ritum fuisse quis dicat necesse est. Nam Mensurius Carthaginensis Episcopus, qui eo seculo floruit, illos, qui ex Diocletiani edicto sacros codices dare nolebant, eamq. ob causam martyrium subibant, in Martyrum numerum referri debere censuit: facinorosos autem, fisciq. debitores, hoc est ære alieno grandi obstrictos, vel onerosa multis debitis vita carere volentes, vel purgare sese, vel facinora sua quasi abluere, vel certè pecuniam acquirere, & in carcere de obsequio Christianorum delitijs perfrui putantes, vltroq. ob id persecutoribus, occasione persecutionis captata, sese offerentes, inter Sanctos connumerari idem Mensurius vetuit. Hæc ex B. Patre Augustino in Breuiculo suo, in quo rem totam diligenter scribit. Anno Domini cc. xcvi. S. August. Coll. 3. di- ei c. 5. to. 7. circa ann. Domini cccc,

Optatus quoque Mileuitanus sancti Patris Augustini contemporaneus, aliquem etiam canonizandi ritum tunc temporis fuisse monet, dum Lucillam factiosam Opt. Mileu. lib. 1. cotra Parmen.

B foemi-

fœminam à Cœciliano reprehensam, quòd ipsa ante sacrosanctæ Eucharistiæ sumptionem os nescio cuius hominis iam demortui, etsi Martyris, sed nondum, vt ille ait, vindicati, hoc est, nondum probati, ac recepti vel canonizati, exoscularetur, expresse narrat.

Ex Biblioth. Vatica na circa ann. Dom. ccc. L.

Asseruantur in Bibliotheca Vaticana codices manuscripti, & quidem vetustissimi, Lectionarij nuncupati, Martyrum res gestas complectentes, in quibus videre licet, quomodo Ethnici sanctorum hominum reliquias vel in mare proijciendas, vel proterendas & conculcandas curabant, ne (vt aiebant) Deificarentur, hoc est, vt Christiano more loquamur, ne Sanctorum Catalogo adscriberentur.

Vict. Vtic. lib. 1. non procul à fine. Ex to. 7. Bibliot. S S. Patrū circa ann. Domini cccc. xxx.

Huic fere adsimile Victor Vticensis in primo de persecutione Vuandalorum libro scriptum reliquit, vbi de Armogaste Martyre in hanc loquitur verborum formam: *Quem* (Armogastem scilicet) *cum Theodoricus Regis filius, qui eius dominus erat, pœnis non valentibus, capite truncari iussisset, à suo probibetur Iocundo presbytero, dicente sibi: Poteris eum diuersis afflictionibus interficere. Nam si gladio peremeris, incipient Romani* (hoc est Christiani) *Martyrem prædicare*. Hucusque Victor, qui per Romanos nonnisi Christianos intelligi voluit: frequenter enim in historijs Christiani per Romanos intelliguntur, quatenus Roma Christianitatis caput est, atque sedes, peculiariq. nomine sancta Dei Ecclesia Romana vocitatur. Hæc sanè omnia nonnisi quendam canonizandi ritum præseferunt, non ea tamen insignitum solemnitate, qua, sicut diximus, Ecclesia hodie vti solet.

Troylus Tractatuū tom. 14. Dub. 4. n. 46.

Troylus Maluitius Iurisconsultus Bononiensis in tractatu de Canonizatione Sanctorum, Apollionem quendam Eremitam, Natione Græcum, primum canonizatum fuisse ait: quem tempore Christi quadam in silua Pastoribus prædicasse, Saluatorem nostrum esse verum

rum

rum Meſſiam, ob idq. clauis ligneis à Iudæis fuiſſe occiſum, ac tandem à Nicolao huius nominis primo, cui hoc (inquit) martyrium à Deo reuelatum fuit, in Sanctorum numerum relatum fuiſſe ſcribit. Id quod quantum ad martyrium, & canonizationem pertinet, apocryphum eſſe reor: quia nec de nomine, nec de re ipſa apud vllum Scriptorem mentionem factam eſſe inueni. Adde etiam quòd Maluitius dictam hiſtoriam ſe legiſſe ait in quodam vetuſtiſſimo codice, quem tamen titulo, & Auctoris nomine carere fatetur.

Ego vero cum Roberto Bellarmino S. R. E. Cardinale, docto, & pio in primis Viro, primam Canonizationem à Leone III. anno Dom. DCCC. III. ſolemniter celebratam fuiſſe opinor. Leo enim in Germaniam profectus, Imperatoris Karoli, & Hildebaldi Archiepiſcopi Colonienſis rogatu Vuerdam, Imperiale oppidum, ſeſe contulit, ibiq. Miſſa ab eodem Hildebaldo ſolemniter decantata, Suitbertiq. vita, quam S. Marcellinus eius ſocius & conterraneus conſcripſit, perlecta, dictum Suitbertum Epiſcopum Vuerdenſem in Sanctorum numerum retulit, vt Sanctus Ludgerus Epiſcopus Monaſterienſis in Epiſtola ad Rixfridum Traiectenſem Epiſcopum de miraculis eiuſdem Suitberti ſcribit in hæc verba: *Pridie nonas Septembris S. Leo Papa de aſſenſu pariter & conſenſu ſuorum Cardinalium, ceterorumq. Prælatorum illic coram adſtantium, ſolemniter Suitbertum Catalogo Sanctorum confeſſorum adſcripſit.* Hæc ex Laurentio Surio in ſecundo de hiſtorijs Sanctorum Tomo. Quæ ſane omnia, hoc loco à me recitata, ſolemnitatem canonizandi Sanctos aperte demonſtrant. Ante ſolemnem Suitberti canonizationem aliæ fortaſſe canonizationes fuerunt à Romanis Pontificibus ſolemniter celebratæ, quas inuenire non potui. Ceteri ante Leonem tertium Pontifices, ſi non ſolemni, eo ſaltem ritu, quem nuper diximus,

Rob. Bellarm. to. 1. cõtrou. lib. de Sanctorũ beatitudine & canoniz. c. 8.

Laur. Surius to. 2. Die xi. Mart. c. 9. pag. 39.

Sanctorum canonizationes præstiterunt. Hæc de antiquitate canonizandi Sanctos, vt causas canonizandi aggrediamur.

De Causis Canonizandi Sanctos.

Cap. VI.

AD subortas longo post tempore fraudes, aut fallacias tàm hæreticorum, quàm aliorum item scelestorum hominum cauendas, necnon ad ambitionem cum affectu humano adiunctam reijciendam, siue ad simulatam sanctitatem detegendam, maior in Canonizatione Sanctorum inuestigatio præstari cœpit. Hæretici enim atque Schismatici cruciatus ac necem passi pro Christi nomine aliquibus visi sunt: quos tamen à Catholica fide alienos Eclesia Dei non recepit: Martyrem namq. Christi, vt ait S. Pater Augustinus multis in locis, non pœna facit, sed causa: & quidquid patiuntur ij, qui extra Ecclesiam Catholicam sunt, perfidiæ pœna non martyrium esse censetur. Exemplis autem Pseudomartyrum silentio prætermissis, exemplum de Hermanno quodam hæretico fictæ sanctitatis homine, hoc loco subijciendum censeo: is enim vita functus, sanctitatis opinionem ac venerationem consequutus fuit, totoq. viginti annorum interuallo retinuit: cuius corpus post dictum annorum spatium (teste Platina) Bonifacius viij. exhumari, comburiq. iussit, diligentissima de ipsius hæresi, fictaq. sanctitate, habita inquisitione.

[Margin: August. to. 2. ep. 61. & 166. & alijs locis.]

[Margin: Platina in Bonif. viij. de Hermãno hæretico. Bonif. viij.]

Affectus item humanus, cum ambitione coniunctus, fuit in causa, cur ex hac vita pie decedentes, tum consanguineos, tum affines & amicos tanquam Sanctos,

pro

Pro suo quisque arbitrio, & affectu veneraretur, patrociniumq. ab eis publicè imploraret. Hinc perturbatione atque confusione suborta, ille, qui à quibusdam vti Sanctus colebatur; ab alijs magno cum scandalo irridebatur. His, alijsq. de causis res tanti ponderis ac momenti, cuiusmodi Sanctorum canonizatio est, non nisi mora interposita, & quidem longa, diligentissimaq. habita inuestigatione, medijs interea & Principum & Ciuitatum, Nationumq. summis precibus, vt scilicet veritas ipsa splendidius elucescat, in annos plurimos differri solet, ac iure debet. Id quod, exemplis hoc genus multis silentio prætermissis, in canonizatione sancti Stanislai Episcopi Cracouiensis, & Martyris, qui anno 175. post martyrium Catalogo Sanctorum fuit adscriptus, factum constat.

Canonizatio cur diu differri debeat.

Stanislai canonizatio.

Cum enim sub Innocentio IV. Pontifice Maximo diu multumq. pro eo canonizando laboratum esset, Raynaldo Episcopo Cardinale Ostiensi (qui Innocentio successit, & Alexander IV. nuncupatus fuit) dictam Canonizationem, vt Surius testatur, mirum in modum impediente, Stanislaus Raynaldo aduersa valetudine grauissime laboranti, omniq. viuendi spe destituto, ac moribundo, vigilanti tamen, ac decumbenti, vt idem Surius ait, apparuit, eiq. in signum sanctitatis suæ mandauit, vt illico sanus è lecto surgeret. Raynaldus itaque expresso Dei miraculo sanus omnino ac statim effectus, Stanislai canonizationi maiorem deinde in modum tota re perspecta suffragatus est. Hæc de causis, & antiquitate canonizandi Sanctos, vt ea, quæ ad canonizationem pertinent, explicemus.

Laur. Surius in Stanislao to. 3. Die .8. Maij prope finem.

Stanislai apparitio, & miraculum.

Quænam

Quænam sint illa, quibus præuijs in Canonizatione solemni, Sanctorum Catalogo adscribi quis potest.

Cap. VII.

QVAMVIS multi sint, qui de rebus ad Canonizationem celebrandam pertinentibus aliqua ex parte conscripserint; omnes tamen vno consensu eadem fere scriptis hac in re mandarunt. Hæc itaque rei tāti ponderis ac momenti pernecessaria, quanti est Canonizatio, ordine iuxta intellectus mei captum immutato, multis interea rebus additis, diuisioneq. rerum dicendarum præuia, hoc loco censeo enumeranda: aliqua enim ad Canonizandum, aliqua ad Canonizantem, aliqua vero ad canonizandi formam pertinentia nobis hoc in Commentario sese offerunt consideranda.

Quænam in eo, qui canonizandus est, requirantur.

Cap. VIII.

I. FAMA inculpatæ vitæ longa temporum serie, ad finem vsque vitæ inclusiue nunquam interrupta, pro quouis canonizando in primis requiritur, ac postulatur.

II. Vitæ autem rectitudo, catholica fide præuia, & factis & dictis comprobatur: nam circa spiritualia,

tualia, & corporalia miſericordiæ opera; circa item caſtitatem, ſobrietatem, & abſtinentiam; circa bonos mores, actus, & labores multos, vel pro fide, vel pro animarum ſalute conſtanter toleratos, & circa denique virtutes omnes, præſertim vero circa Chriſtianam humilitatem verſatur.

Vitæ ſanctimonia poteſt eſſe ſimulata & ficta, cuiuſmodi vita Hypocritarum eſt. Hypocrita enim eſt alienæ perſonæ ſimulator; vnde Hiſtriones & alij fabularum actores, Hypocritæ propriè vocitantur a verbo Græco ἀπό τοῦ ὑποκρίνειν, quod inter alia ſimulare ſignificat: & ſicut in Comœdijs ac Tragœdijs actio ipſa hypocriſis dicitur, ita à Rhetore hypocriſis appellatur, quam Latini pronunciationem vocant, in geſtu, motuq. præcipue conſiſtentem, cui Demoſthenes primas, ſecundas, & tertias tribuit. Hinc per metaphoram ſeu per tranſlationem homines illi, qui ab ea, quam ſimulant, perſona longiſſime abſunt, dum aliud in pectore, aliud in ore, atque in externis actionibus gerunt, vt probi, ac pij eſſe videantur, translatè Hypocritæ, hoc eſt ſimulatores vocitari ſolent, eorumq. actio hypocriſis appellatur. Vera itaque vitæ integritas & innocentia miraculis interdum illuſtratur, ac declaratur. III.

Hypocritæ nomen vnde dicatur.

Hypocriſis duo ſignificat.

Quamuis vera vitæ ſanctitas ſine miraculis pro aliquo canonizando ſufficiat; contra vero, non item, vt S. P. Auguſtinus docet; ea tamen miraculis ſplendidius comprobatur, ac demonſtratur, dummodo in eis veri miraculi conditiones non deſiderentur. IV.

Miracu-

Miracula vera ad Canonizationem præstandam pertinentia quomodo à non veris discernantur.

Cap. IX.

MIRACVLORVM inuestigatio diligentissima esse debet; propterea quòd tàm à malis, quàm a bonis hominibus fieri possunt, immo & a Dæmonibus ipsis mirabilia quædam perpetrari solent, quæ tamen miracula reuera non sunt, vt infra ostendemus: Miraculum namque proprie sumptum, sicut S. Thomas, Doctor Angelicus, ac ceteri Doctores Theologi docent, illud est, quod fit præter totius naturæ creatæ ordinem, sub quo omnis virtus creata continetur: si enim lapis, qui suapte natura deorsum tendit; non præter totius naturæ, sed tantum ipsius lapidis naturæ ordinem à quopiam sursum proijciatur, id haudquaquam miraculum dici potest.

S.Tho.p.1. q.110.art. 4.& q.114 art.4.

Quamuis ijs ex rebus, quas hucusque de propria miraculorum natura conscripsimus, veræ miraculorum conditiones fuerint explicatæ; hoc tamen loco ea, quæ Cardinalis Ostiensis, & Bartholomæus Cassanæus in hanc rem scripta reliquerunt, in medium afferre libet. Hi enim quattuor in miraculis pro aliquo canonizando requiri volunt: quorum primum est, vt miraculum non ex arte, aut Dæmone fiat: secundum, vt sit contra naturam: tertium, vt non ex vi verborum, sicut panis in verum Christi corpus miraculose transsubstantiatur, sed ex merito hominis fiat: quartum est, vt miraculum ad fidei corroborationem fiat: herba enim, vt aiunt,

Card.Ost. lib.3.summæ de reliq.& ven. SS.
Cassanæus p.3.Catal. glor. mūdi consid.49.
Ex Glossa in c. 1. de Reliq. & ven. Sanct li.6. in verbo, Sedis Apost

vt aiunt, hominis ministerio transit in vitrum, nulla fidei corroboratione intercedente. Hæc ex Cassanæo, & Ostiensi, post Glossam. Ea itaque opera, in quibus dictæ conditiones desiderantur, miracula re vera dici non possunt. Nunc reliquum est, vt mirabilia Dæmonum aut Magorum opera examinentur, ne falsa pro veris miracula suscipiantur.

Miracula vera quomodo à bonis & malis Christianis, & non vera à Magis, ac Dæmonibus fiant.

Cap. X.

MIRACVLVM proprie sumptum non nisi à Deo fieri potest: si autem ab Angelo vel à Sancto aliquo verum fiat miraculum, id virtute tantum diuina factum fuisse dicas oportet. Fit quoque verum miraculum non solum à bonis, sed etiam à malis Christianis. A bonis, vt ait S. Thomas, non nisi per publicam fit iustitiam, quæ in toto mundo est, sicut lex publica in Ciuitate, hoc est, vt ait S. Bonauentura, per fidem veram, quæ verè iustificat, & à veritate prædicatur, ad ipsorum sanctitatem, necnon ad Dei gloriam indicandam, & ad prædicatam veritatem confirmandam. A malis autem Christianis istuc ipsum, Deo concedente, fieri nonnunquam potest, non propriè per publicam iustitiam, sed per publicæ iustitiæ signa, quia ipsi fidem habent, & opera videntur habere, Christi nomen inuocantes, vel aliqua sacramenta exhibentes. Hæc ex Doctore Angelico & sancto Bonauentura. Hinc S. Matthæus Euan-

S. Thomas

S. Bonauentura.

S. Th. p. 1. q. 110. ar. 4. Et S. Bonauent. lib. 2. sent. d. 7. P. 2. q. 2. ar. 2.

Matth.7. gelista, malos Christianos in die Iudicij vniuersalis dicturos hisce testatur verbis: *Domine Domine nonne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo dæmonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus?* Prophetia enim necnon dæmones eijciendi, & miracula faciendi facultates sunt gratiæ gratis datæ, quæ, vt aiunt Theologi omnes, cum peccato mortali stare possunt. Huius autem generis facultates malis Christianis à Deo interdum conceduntur, non ex meritis eorum, qui operantur, sed ex inuocatione nominis Christi ad condemnationem eorum, qui Christi nomen inuocant; atque ad vtilitatem eorum, qui talia vident & audiunt, vt, quamuis ea signa facientes contemnant, Deum tamen, ad cuius inuocationem tanta fiunt miracula, venerentur, & colant. Nam & Saul & Balaam & Caiphas prophetauerunt, nescientes quid ipsimet dicerent: Pharao & Nabuchodonosor somnijs futura cognouerunt: Et in actibus Apostolorum filij Scæuæ Sacerdotum Iudæorum Principis, dæmonia eijcere videbantur. Iudas denique Apostolus cum animo proditoris multa signa inter ceteros Apostolos fecisse narratur. Hæc ex Beato Hieronymo in sanctum Euangelistam Matthæum. Mali namque Christiani ex fide absque charitate, sine qua vitam æternam mereri haudquaquam possunt, dictis de causis dæmones eijcere, miracula operari & prophetare queunt. Hinc Chrysostomus de talibus dixit: *Sed considera: quia in nomine Christi se prophetasse dicunt, non in spiritu: Prophetant enim in nomine Christi, sed in spiritu Diaboli, quales sunt diuinatores. Dæmonia eijciunt in nomine Christi, habentes spiritum inimici; Magi autem non eijciunt, sed eijcere videntur, colludentibus sibi Dæmonibus: faciunt & virtutes, idest miracula non vtilia & necessaria, sed inutilia & vana.* Hæc Io. Chrysostomus, qui malos Christianos, fidem tamen habentes, & Christi nomen in miraculis faciendis inuocan-

Prophetia & aliæ gratiæ gratis datæ cum peccato stare possunt.

1. Reg. 10. Num. 23. Io. 11. Gen. 41. Dan. 2. Act. 19.

Hier. li. 1. c. 7. to. 6.

Chrys. in c. 7. Matt. Chrysost. hom. 14. in c. 7. Matt. to. 2. incerti Auct.

uocantes cum magicam artem exercentibus videtur confundere: Magi enim mirabilia quædam faciunt interdum, quæ reipsa miracula non sunt, vti ostendemus; eaq. non nisi per pactum, vt ait S. Thomas, ac ceteri Theologi, cum dæmone initum perpetrant: Mali verò Christiani, per publicæ iustitiæ signa, veluti Christi nomen inuocando, vera miracula, sed diuina quidem virtute faciunt. Miraculum namque propriè dictum, quod est, vti diximus, extra totius naturæ creatæ ordinem, causam habens omnibus omnino occultam, a solo Deo fieri potest: a bonis autem & malis Christianis eo, quem explicauimus, modo. Dæmones item, qui exactissima omnium rerum scientia insignes conditi fuerunt, quibus etiam integra & splendidissima post lapsum remanserunt naturalia, mirabilia quædam efficiunt, quæ tamen miracula non sunt, quia causam omnibus omnino occultam non habent, nec extra totius naturæ creatæ ordinem sunt, cuiusmodi, vt ait S. Thomas, vera miracula esse debent.

S Tho.p.1. q 110.art. 4 ad 2.

Miraculũ verũ quodnam sit.

S.Tho.p.1. q.110.art. 4. ad 2. & q.105. art. 7. in corp.

Opera Dæmonum mirabilia ab Augustino narrata, cur miracula dici non queant.

Cap. XI.

DICTVM in modum facta esse, credendum est, opera Dæmonum illa, quæ S. P. Augustinus in libro de Ciuitate Dei de Diomedis & Vlyssis socijs; illis in volucres, his vero à Circe saga in alias bestias immutatis, deq. Arcadibus in lupos, deq. alijs per esum casei in asinos conuersis, narrat. Hæc & id genus alia superficie tenus, vt ait S. P. Augustinus, hoc est Dæmonum ludifi-

Lib. 18. ca 16.17.18. to. 5.

Aug. vbi supra.

catione fieri queunt. Hinc in libro de ſpiritu & anima de alijs Dæmonum præſtigijs (quas omnes mirabili eorundem perſpicacitati, necnon experientiæ tam magno ſeculorum numero exercitatæ, motuſq. aërei corporis miræ velocitati adſcribit) in hanc loquitur verborum formam: *Dæmones & acrimonia ſenſus (hoc eſt ſubtilitate cognitionis) & celeritate motus aërei corporis, terrenorum corporum ſenſum facile præcedunt, & quædam cogitata prænunciant, quæ homines mirantur propter tarditatem terreni corporis. Acceſſit autem Dæmonibus per tam longum tempus, quo eorum vita protenditur, rerum longe maior experientia, quàm hominibus poteſt euenire propter breuitatem vitæ. Idcirco quædam futura prædicunt, & quædam mira faciunt, quibus homines alliciunt, & ſeducunt. Vnde quædam mulierculæ poſt Satanam conuerſæ, Dæmonum illuſionibus & phantaſmatibus ſeductæ, credunt ſe & profitentur nocturnis horis cum Diana Paganorum Dea, vel cum Herodiade & Minerua, & innumera mulierum multitudine equitare, earumq. iuſſionibus obtemperare. Ipſe namque Satanas, qui transfigurat ſe in Angelum lucis, cum mentem cuiuſque mulierculæ cæperit, & hanc ſibi per infidelitatem ſubiugauerit, illico transformat ſe in diuerſarum perſonarum ſpecies ac ſimilitudines: & mentem, quam captiuam tenet, in ſomnis deludens, modo læta, & modo triſtia; modo cognitas, modo incognitas perſonas oſtendens, per dæuia quæque deducit. Et cum ſolus hoc patitur ſpiritus infidelis, nec in animo, ſed in corpore euenire opinatur; idcirco omnis ſtultus & hebes, qui hæc omnia, quæ ſpiritu fiunt, etiam in corpore accidere arbitratur, cum Ezechiel & alij Prophetæ, Ioannes etiam Euangeliſta & Apoſtoli in ſpiritu, non in corpore viſiones viderint.* Hæc Auguſtinus ad verbum: quæ ferè omnia ex Concilio Ancyrano, à Gratiano inſerta leguntur. Toto autem illo tempore, quo homines arte diabolica ſopiti exiſtunt, à Dæmone, ait Aegidius, eorũ corpora iuxta naturæ exigentiam ſuſtẽtantur; aliquo ſcilicet alimento, & ſubtili quidẽ in ea corpora latenter immiſſo.

S. Auguſt. Lib. de ſp. & an. c. 28. to. 3.

Sagæ. Concil. Ancyranum c. 24. & 26. q. 5. c. Epiſcopi

2. Cor. 11.

Ezech. 3. Apoc. 2. & 4.

2. Cor. 12.

Decreti 3. p. d. c. Epi. 26. q. 5.

Aegid. lib. 2. ſent. d. 3. q. 2. ar. 5. dub. 1. in corp. poſt med.

Opera Dæmonum mirabilia, quæ non sunt miracula, quot modis fiant.

Cap. XII.

DAEMONVM opera miracula non sunt, quia vires naturæ, vti ostendemus, non superant; sed ijs, qui talium operum causas, aut talia faciendi modum ignorant, mirabilia videntur: ea enim Dæmones faciunt, aut humanorum sensuum illusionibus, aut naturalium rerum operatione, naturales videlicet rerum causas disponentes, miraq. celeritate adiuuantes, actiua denique passiuis applicantes, vel corpora huc, atque illuc deferentes: Angeli namque tàm boni quàm mali omnium rerum cognitionem, ac scientiam callent exactissimam, eisq. ad nutum, quantum ad motum, res corporeæ obediunt, vt id Theologi omnes magno consensu affirmant. Hinc Dæmones ob naturalem omnibus spiritibus inditam facultatem, si à Deo interdum non impedirentur, tot, tantaq. nobis inferrent damna; quot quantaq. à nobis excogitari non possunt.

Angelorũ bonorum, & malorũ scientia.

Quomo-

Quomodo sensus hominum à Dæmonibus ludificentur ad eorundem illusiones cauendas.

Cap. XIII.

Aegid.li.2. sent.d.8.q. 2. artic. 5. dub. 1. later. in resol.

QVOD ad sopitos, aut ludificatos tàm exteriores, quàm interiores sensus attinet, Aegidius Columna Romanus, Doctor ex instituto S.P. Augustini fundamentarius, id tribus modis fieri posse, tàm rationibus quàm exemplis docet, & fusissime quidem. Nos autem hac in re breuiuitati consulentes, eandem rem paucis explicabimus verbis. Humanorum itaque sensuum tum exteriorum, tum etiam interiorum ludificatio tribus modis, ratione scilicet obiecti, medij, & organi, quantum ad figuram, colorem, & imaginationem, fieri potest. Obiectum, vt de sensu visus loquamur, est res sensata visibilis, quæ visui sese offert: Medium est aër perspicuus, per quem res visibilis ipsi visui offertur: Organum autem, hoc est instrumentum videndi, est oculus. Duo prima facillime à Dæmonibus, & quantum ad colores, & quantum ad figuras immutari possunt, vt S. P. Augustinus in libro de Ciuitate Dei testatur, dicens: *Quod enim homines coloribus, & corporibus veris, hoc Dæmones figuris fictis facillime possunt.*

Aug.li.18. cap.5.

Huius autem generis illusiones, vel per fictionem colorum, vel per immutationem sensuum ab es fieri solent: modica enim in sensu mutatio, vt Aegidius noster ait, ludificat sensum, ita tamen, vt quod non est, ei appareat, sicut phreneticis euenire

Aegid.l. 2. sent. d. 8. q 2. art. 5. dub.1.Lat.

nire solet, quibus ob ascensum, vt ita dicam, fumositatum ad cerebrum, quæ re vera non vident, videre videntur. Istuc fere ipsum nobis dormientibus accidere interdum constat, calore, qui animæ sensitiuæ instrumentum est, à corde ad interiora sublato; hinc sensus exteriores sopitos manere necesse est. Hæc ex Aegidio Columna, qui loco nuper commemorato ait, immutari etiam posse organum phantasticum, hoc est imaginatiuum instrumentum, quod est medius cerebri ventriculus, in quo phantasmata, siue species eorum tam præsentium quàm absentium à communi sensu phantasiæ seu imaginatiuæ ipsi oblatæ imprimuntur. Sicut autem, inquit Aegidius, organo phantastico, per fumositatum ascensum desiccato, dormientes sibi videre videntur quæ non vident; ita & Dæmon tali desiccatione dictum organum immutando facere potest, vt falsæ imaginationes aut species, quales sunt, quas dormientes videre sibi videntur, hominibus suo ipsius arbitratu, sensibus sopitis, appareant, nisi à Deo impediatur. Homines autem hunc in modum illusi, quamuis non dormiant, dormientibus tamen, sensibus immutatis aut sopitis, assimilantur: Dæmones enim, quibus ad nutum res corporeæ, quantum ad motum, vti diximus, obediunt, omnem figuram in quamcunque figuram, omnemq. colorem in quemcumque colorem conuertere videntur, humore oculorum, vt aiunt, variato vel alterato.

Aegid. vbi supra.

Aegid. vbi supra.

Dæmo-

Dæmonum Præstigia declarantur ad eorundem illusiones cognoscendas.

Cap. XIV.

DICTIS iam modis Dæmonum fiunt illusiones de hominibus in aues, in lupos, in asinos, & in alias bestias mutatis, quas S. P. Augustinus in libro de Ciuitate Dei, & de spiritu & anima, vt vidimus, enarrauit. Hinc idem S. Doctor in eodem libro de huius generis Dæmonum præstigijs nuper recitatis, seu de metamorphosibus, hoc est de transformationibus apparenter tantum, aut superficie tenus præstitis in hanc disputat verborum formã: *Nec sane Dæmones naturas creant: si aliquid tale faciunt, de qualibus factis ista vertitur quæstio, sed specie tenus, quæ à vero Deo sunt creata, commutant, vt videantur esse quod non sunt. Non itaque solum animum, sed nec corpus quidem vlla ratione crediderim Dæmonum arte vel potestate in membra, vel lineamenta bestialia veraciter posse conuerti; sed phantasticum hominis* (organum scilicet imaginatiuum) *quod etiam cogitando siue somniando per rerum innumerabilia genera variatur, & cum corpus non sit, corporum tamen similes mira celeritate formas capit; sopitis, aut oppressis corporeis hominis sensibus, ad aliorum sensum nescio quo ineffabili modo figura corporea posse perduci, ita vt corpora ipsa hominum alicubi iaceant; viuentia quidem, sed multo grauius, atque vehementius, quàm somno, suis sensibus obseratis.* Hucusque sanctus Doctor, qui in eodem libro, & capite præstigiosum etiam narrat exemplum de stabularijs quibusdam fœminis, quæ caseum viatoribus manducandum præbentes, in iumenta sarcinas onerosas deferentia, eos malis artibus conuertebant: idq. in quadam

Aug. vbi supra pag. 19. & 20.

Aug. li. 18. cap. 18. de Ciu. Dei. to. 5.

dam Italiæ regione fieri ſolitum ſe audiuiſſe teſtatur, dum in ea moraretur. Immo, vt ipſe inquit, quidam nomine Præſtantius illud ipſum aiebat ſuo contigiſſe patri, qui caballum ſe factum, annonam inter alia iumenta militibus aliquando baiulaſſe affirmabat. Hæc ex Auguſtino, qui hac in re ſuam profert ſententiam dicens: *Quæ onera, ſi vera ſunt corpora, portantur à Dæmonibus, vt illudatur hominibus, partim vera onerum corpora, partim iumentorum falſa cernentibus*. Ex quibus Auguſtini verbis, partim vera, partimq. falſa; veras ſcilicet fuiſſe ſarcinas à Dæmonibus delatas, falſa vero iumentorum corpora per Dæmoniacam illuſionem nuper explicatam extitiſſe colligimus: Dæmones enim (quibus ad nutum res corporeæ, quantum ad motum localem, obediunt) ædificia integra, quamuis magna, è loco ad locum transferrent, aliaq. maiora, & peiora quidem, niſi à Deo impedirentur, efficerent.

Aug. lib. 18. De Ciuit. Dei cap 18. to. 5.

Dæmonũ mira poteſtas.

Quòd autem Dæmones nihil mali, niſi Deo permittente, hominibus inferre poſſint, id ex eo nobis exploratum, manifeſtumq. fit, quòd Dęmones à corpore humano, vt Euangeliſtæ Sancti teſtantur, expulſi, nec in gregem quidem porcorum, niſi Chriſto annuente, ingredi potuerunt: eorum tamen poteſtas, non impedita, tanta eſt, quanta poteſt eſſe maxima. Hinc B. Iob de Dæmonis poteſtate ait: *Non eſt ſuper terram poteſtas, quæ comparetur ei, qui factus eſt, vt nullum timeret*. Hæc B. Iob. Tanta verò Dæmonis poteſtas in tribus actionum generibus verſari ſolet, ſenſuum ſcilicet tam interiorum, quàm exteriorum ludificatione; naturalibus inſuper rerum cauſis; & corporum è loco ad locum tranſlatione, & maxima quidem celeritate. Duas primas actiones, nuper explicauimus; tertiam hoc loco exemplis explicare libet.

Matth. 8. Mar. 5. Lucæ. 8.

Iob 41.

Pag. 22. & 23.

Inſigne huiuſce actionis exemplum illud eſt, quod

Matth. 4. Sanctus Matthæus Euangelista scribit de Christo Domino, qui à Dæmone, non solum hortatore, vt Ioanni Chrysostomo placet, super pinnaculum templi, & in montem excelsum assumptus fuit; sed re ipsa, & vt ita dicam, corporaliter asportatus, Sancto Gregorio magno innuente, qui ait: *Quid ergo mirum, si se ab illo permisit in montem duci, & tentari, qui pertulit etiam à membris illius crucifigi?* A Dæmone igitur eò delatus fuit; non quasi ex necessitate, sed quia, vt ait Origenes, Christus eum sequebatur, ad tentationem quasi athleta sponte procedens. Hunc in modum Angelus ille bonus Prophetam Habacuch capillo capitis apprehensum ex Iudæa Babylonem vsque asportasse, indeq; eum in Iudæam reportasse, apud Danielem Prophetam legitur. Hoc boni Angeli, illud autem mali opera; hoc Deo iubente, illud Deo saltem permittente, factum esse constat: neutrum tamen miraculum fuit, quippe quod supra totius naturæ creatæ ordinem, seu facultatem non extitit. Hunc in modum fuit Simonis Magi volatus. Is enim à Dæmonibus in aëra euectus, Nerone Imperatore, vniuersoq. Populo intuente, atque obstupescente, vt Scriptores tam sacri, quàm profani testantur, volare videbatur: quem tamen ad Beati Petri Apostoli preces, à Dæmonibus, Deo iubente, destitutum, in terram statim præcipitem corruisse, atq. extinctum debitas persoluisse pœnas legimus.

Greg. homil. 16. in Matth. to. 3. Card. de Turrecre. Alber. magn. in Matth. S. Tho. 3. p. q. 4. ar 1. ad 2. Orig. in Lucam. Dan. 14.

Abdias Babyl. lib. 1. Suet. in Ner. c. 12. Hegesipp. lib. 3. c. 2. Cyrill. catech. Epiph. hær. 21. Philastr. de hær. c. 3. Aug. ep. 86. de hær. 1. contra Fulg. Donatistam c. 23. & aliij.

Dæmones item, ventis vehementibus, ac turbulentis excitatis, ædificia ipsa, quamuis maxima, funditus diruere, Deo permittente, statim possunt, sicut contra Iob factum esse constat. Terram quoque vi ventorum concutere, & maris aquas ab imo incredibili hominum iactura commouere queunt. Res etiam præsentes, vel eas inuisibiles reddendo, vel aliò transferen-

Iob. 1.

do

do ab hominum conſpectu repente ſubtrahere poſſunt, ſicut Plato & Cicero à Gyge factum commemorant: id quod non annuli, quem geſtabat, vt fabuloſe aiunt, virtute, ſed Dæmonum artificio factum fuiſſe credendum eſt. Arte item Dęmonum, ſanguinem, & carnes, necnon ſaxa pluiſſe apud T. Liuium legimus. Miro eorundem artificio Statuæ, vel aliæ res inanimatæ ab ipſis motæ, more hominum ambulare; immo etiam tam inanimantes, quàm animantes, rationis tamen expertes, loqui viſæ ſunt. Quæ ſanè omnia tam à Liuio varijs in locis; quam à Valerio Maximo in eo de Miraculis capite narrantur, multaq. in eam rem exempla recenſentur. Hunc in modum, ſermonibus articulatis ab Angelo in aëre formatis, Aſina Balaam more humano loquuta fuiſſe legitur. Hæc & id genus alia; ac fere innumera; & quidem admiranda, quamuis à Dæmonibus fieri queant, miracula tamen, vt ſuo iam loco explicatum eſt, haudquaquam ſunt: ſed ad falſitatem miraculorum cognoſcendam, illuſioneſq. Dæmonum cauendas hoc loco enarrare viſum fuit, vt in Canonizatione alicuius tractanda, cautior quiſque reddatur.

Plato lib. 2. de Rep. Cic. lib. 3. offic.

Liu. lib. 3. & 7. Dec. 1. & alijs in locis.

Liu. l. 3. & 7. Dec. 1. & 3. Dec. l. 4. & 7. 2. bello Punico & alijs in locis.

Val. max. lib. 1. c. 8.

Num. 22.

Dæmones quomodo in corporibus aßumptis appareant, explicatur, ad eorundem illusiones cauendas circa miraculum suscitandi mortuos in canonizatione alicuius potißimum tenens locum.

Cap. XV.

ANGELI interea tàm boni quàm mali, quotiescunque alicui apparere volunt, corpus ex aëre, craſſis quibuſdam vaporibus admixto aſſumunt, vt corpus ipſum viſibile, & coloratum appareat, non ſecus atque nubes varijs coloribus admixtæ à nobis cernuntur. Corpus itaque ab Angelis tàm bonis quàm malis ex aëre per aliquam vaporum admixtionem, forma extrinſeca vel effigie quacunque ex arbitrio formatum, viſibile atque coloratum apparet, & cum eis ſtatim euaneſcit. Vt autem (quod eſt difficilius) palpabile fiat, tactuiq. reſiſtat corpus aëreum, id ad nutum Angelorum (ſicut ad ipſorum nutum mouetur & ſtat) iuxta omnium Theologorum conſenſum fieri affirmamus. Angeli vero tàm boni quàm mali in corporibus aſſumptis, vitæ opera exercere non poſſunt, quamuis aliqua in eis interdum exercere videantur: quia ſunt corpora aërea, non animata; & propterea corde carentia, cui operationes præſertim vitæ adſcribuntur. Quamuis item Angeli in corporibus aſſumptis loquantur, vel potius loqui videantur, locutio tamen illa propriè dici non po-

Corpus Angelorũ aſſumptũ, quomodo formetur.

test : non eſt enim vox ab animali, nec veris organis vel inſtrumentis ad vocem pertinentibus formata : nec ſonus ille per imaginationem conceptus dici valet, cum ibi virtus imaginatiua non ſit. Nec vox illa proprij intellectus interpretatiua eſt, cum ex Angelo & corpore illo aſſumpto vnum per ſe non fiat. Eſt tamen ibi nonnihil locutioni adſimile, ſicut inſtrumenta illa, ex quibus reddi vox debet, naturalia non ſunt, ſed naturalibus ſimilia eſſe dicuntur. Hæc ex Aegidio Romano, & alijs Theologis de corporibus à Dæmone aſſumptis, vt viuorum & mortuorum apparitiones aggrediamur. Angeli nõ in corporibus aſsũptis proprie loqui dicantur.

Viuorum, & mortuorum apparitiones ad illuſiones item Dæmonum in Canonizatione alicuius cauendas explicantur.

Cap. XVI.

ILLVM etiam in modum Angeli, ſiue boni, Deo iubente; ſiue mali Deo ſaltem permittente, ad alicuius mortui, vel viuentis perſonam repræſentandam; illi ſcilicet ad vtilitatem & conſolationem; hi vero ad ludificationem præſtandam apparent iuxta S. Patris Auguſtini ſententiam in libro de ſpiritu & anima dicentis; *Cum homines mortui, ſiue viui, hominibus dormientibus, vel vigilantibus apparent, non in ipſis rebus, vt ſunt, videntur, ſed in quibuſdam ſimilitudinibus rerum. Iſtud autem angelicis operationibus fieri credimus per diſpenſationẽ prouidentiæ Dei, bene vtentis bonis vel malis ſecundum inſcrutabilem altitudinem iudiciorum ſuorũ : ſiue hinc inſtruantur mentes mortalium, ſiue fallantur, ſiue conſolentur,* Aug. lib. de ſpiritu, & anima c. 29. to.3.

ſiue

siue terreantur; sicut vnicuique vel præbenda est misericordia, vel irroganda iustitia ab eo, cui misericordiam & iudicium non inaniter decantat Ecclesia. Hucusque Augustinus, qui postquam mortuorum vel viuorum apparitiones in corporibus ministerio Angelorum formatis & assumptis fieri explicauit, quæ dixit, ratione comprobauit & confirmauit hisce verbis: *Ibi siquidem sunt spiritus defunctorum, vbi non vident neque audiunt quæ aguntur aut eueniunt in ista vita hominibus. Ita tamen est eis cura de viuis, (quamquam quid agant, omnino nesciant) quemadmodum cura est nobis de mortuis, quamuis quid agant, vtique nesciamus. Nesciunt quidem mortui, quid hic agatur: sed dum hic agitur, postea audire possunt ab eis, qui hinc moriendo ad eos pergunt: non quidem omnino, sed quantum sinitur eis indicare, & eos oportet audire. Scire etiam possunt ab Angelis, qui hic nobis præsto sunt, & animas nostras ad illos deferunt. Spiritu etiam Dei reuelante cognoscere possunt quæ hic aguntur, quæ necessarium est eos cognoscere.* Hæc Augustinus de mortuorum apparitionibus: num autem mortuorum fiant apparitiones per eorundem præsentiam, an personas mortuorum Angeli in corporibus assumptis repræsentent, reuocat in dubium dicens: *Quidam etiam ex mortuis ad viuos rapi possunt, non per propriam naturam, sed per diuinam potentiam. Vtrum tamen ista fiant per eorum præsentiam, aut per Angelos suscipientes eorum personam, affirmare non audeo. Deus enim omnipotens, qui est vbique præsens, per angelica ministeria vsquequaque diffusa potest præbere ista hominibus solatia, quibus in huius vitæ miseria indicat esse præbenda.* Hæc S. Doctor de apparitionibus mortuorum angelico ministerio præstitis: atque hunc in modum sanctus Ambrosius ad altare Mediolani rem sacram faciens, somnoq. correptus, exequijs sancti Martini Turonis interesse potuisset, si verum esset, quod Gregorius Turonensis hac de re scripsit: eodem namque tempore sanctus Ambrosius inter celebrandum

Medio-

[Margin notes: Psal. 100. — Aug. vbi supra. — Mortui quomodo sciant quæ hic agũtur — Greg. Turon. lib. 1. Mirac. S. Mart. c. 5. to 7. Bibl. ss. pp. Surius. to. 6. die xi. Nou. ad finem. Lippom. p. 2. cõp. eadem die.]

Mediolani, & Turonis in sancti Martini exequijs (vt aiunt) visus fuit: fieri enim potuit, sicut Aegidius noster ait, vt sanctus Ambrosius somno complexus, & consopitus, per visionem imaginatiuam, & virtute quidem diuina exequias illas adeo clare viderit, vt ijs interfuisse sibi visum fuerit, sicut dormienti, & per somnum aliquid videnti euenire frequenter solet. Personam insuper aut imaginem Beati Ambrosij ministerio angelico in corpore assumpto repræsentatam illic fuisse censendum est. Hinc factum fuit, vt, qui dictis exequijs adfuerunt, Beatum Ambrosium ijs interfuisse sine dubitatione crediderint, dummodo historia enarrata concedatur: sed hac in re S. R. E. Cardinalis Baronius, Vir & sacris Ecclesiasticarum rerum historijs, & Christiana pietate insignis, Gregorium Turonensem redarguit, dum Sanctum Ambrosium ante Beatum Martinum, diem suum obijsse perspicuis argumentis demonstrat. Si autem vera hoc loco fuisset historia à Gregorio enarrata, nonnisi illum in modum à nobis explicatum Sanctus Ambrosius Beati Martini exequijs interfuisset. Hæc de mortuorum, ac viuentium apparitionibus ministerio Angelorum tàm bonorum quàm malorum præstitis mihi dicenda videbantur, vt vera à falsis miracula, præsertim vero in ipsa mortuorum suscitatione facilius dignoscantur, necnon ad fallacias, & illusiones Dæmonum cauendas cautior quisque reddatur: opera enim Dæmonum mirabilia reuera sunt, & ab ijs, qui miram eorum scientiam cum longa experientia coniunctam, atque potestatem non impeditam ignorant, miracula tanquam à Sanctis viris facta existimantur: quæ tamen sunt Dæmonum ludificationes ad mentes hominum decipiendas præstitæ: vera namque mortuorum suscitatio, quæ potissimum in Canonizatione tenet locum, à solo Deo, & à Sanctis, diuina

Quomodo S. Ambrosius exequijs sancti Martini inter esse potuisset.

Aegid. quodlib. 1. q. 1. ad arg. & quodli. 2. q. 17.

Card. Baron. in Annot. ad Martyrol. Die xi. Nouembr. Et in Annal. to. 5. pag. 34. Anno Dom. 397. & to. 3. Anno Dom. 351. pag. 580.

uina tamen virtute, vti diximus, fieri potest. Qua in re suscitatio Samuelis per Pythonissam præstita seu tentata, nobis hoc loco sese offert examinanda.

Suscitatio Samuelis Prophetæ incantationibus Pythonissæ tentata examinatur ad Dæmonum illusiones cauendas circa suscitandi mortuos miraculum, in canonizatione alicuius potissimum tenens locum.

Cap. XVII.

1. Reg. 28. QVAMVIS à Pythonissa, maga illa, Samuel Propheta sanctus, vt in primo Regum libro legitur, a morte ad vitam, Saule postulante, reuocatus videatur; id tamen non nisi à Deo factum esse dicas necesse est, ijs modis, quos infra explicabimus.

Non desunt qui non Samuelem suscitatum, sed Dæmonem per Pythonissam in corpore aëreo; ab Angelis tàm bonis, quàm malis assumi solito; vultu tamen, & habitu Samuelis apparuisse, atque in eo corpore cum Saule loquutum fuisse velint.

Prima S. Augustini opinio.

E numero eorum, qui Samuelem suscitatum nolunt, fuit, &, vt opinor, primus, S. Pater Augustinus, qui in libro quæstionum veteris, ac noui Testamenti, vt historiam in primo Regum libro enarratam, suæ

que opinioni aduersantem, explicet, in hanc loquitur verborum formam: *Historicus mentem Saulis, & habitum Samuelis descripsit, ea, quæ dicta, & visa sunt, exprimens: prætermittens, si vera, an falsa sint.* Hæc Augustinus, qui, vt suam tueatur opinionem, alteram aliquot eneruat rationibus, quibus infra in medium allatis, respondebimus cum eodem Augustino; qui quamuis in libro nuper commemorato contra opinionem sibi aduersam disputet, falsamq. esse omnibus neruis contendat; in secundo tamen quæstionum libro ad Simplicianum scripto, vtramque opinionem defendit, etiamsi suam denique opinionem faciliorem intellectum expeditioremq. exitum habere dicat, hisce verbis: *In hoc facto potest esse alius facilior intellectus, & expeditior exitus, vt non vere spiritum Samuelis excitatum à requie sua credamus, sed aliquod phantasma & imaginariam illusionem, Diaboli machinationibus factam, quam propterea Scriptura nomine Samuelis appellat, quia solent imagines rerum earum nominibus appellari, quarum imagines sunt.* Hucusque Augustinus: quod autem postremo dixit, aliquot etiam declarat exemplis, quæ breuitatis causa, silentio prætermittenda videntur. Aug. lib. quæst. vet. & no. Test. q 27. to. 4.

S. Thomæ sententia.

EGo vero cum Sancto Thoma, Doctore Angelico, Samuelem reuera suscitatum fuisse affirmo; libri Ecclesiastici auctoritate omnino persuasus: Nam in quadragesimo sexto Ecclesiastici capite omnium Patrum post terræ promissionis ingressum, laudes enarrantur; in cuius capitis calce Samuelis item Prophetæ laudes recitantur, in quibus fit mentio de suscitatione Samuelis, necnon de eo, quod Samuel suscitatus, vt in primo Regum libro legitur, Sauli prædixit. S Th. 1. p. q. 89. ar. 8. ad secūdū.

Hæc enim in dicto Ecclesiastici leguntur libro: *Dilectus à Domino Deo suo Samuel Propheta Domini renouauit imperium, & vnxit Principes in Gente sua.* Et infra, multas post laudes: *Post hoc dormiuit, & notum fecit regi, & ostendit illi finem vitæ suæ, & exaltauit vocem suam de terra in prophetia delere impietatem Gentis.* Hæc ibi, ex quibus inuictum colligitur argumentum, quo Samuelem vere suscitatum fuisse fateamur oportet: falsa enim inter vera non sunt commiscenda: si autem Samuel suscitatus non fuisset, morteinq. in crastinum Sauli non prædixisset, sicut in primo Regum libro factum esse legitur, falsæ Samuelis laudes inter veras in Ecclesiastico fuissent connumeratæ.

1.Reg.28

Nec huic difficultati (saluo tamen meliori iudicio) satisfacere videtur Cornelius Iansenius, dicens, hoc Ecclesiastici loco historiam libri primi Regum de phantastico (vt ipse ait) & imaginario Samuele recitatam fuisse ad Saulis fiduciam erga Samuelis, vt sic dixerim, veracitatem indicandam: Samuelis namque veracitas, tot iam factis comprobata, non erat quòd diabolica illusione concluderetur: & quæ impio Dæmoni, & semper fallaci tribuuntur ab ijs, qui Dæmonem pro Samuele apparuisse volunt; Samueli, à natiuitate sancto, vitæ operibus iusto, & in omnibus verbis suis fideli adscribantur. Samuelem itaque suscitatum esse, non Dæmonem pro Samuele apparuisse fatendum est.

Corn. Iansen.

Quamuis autem suscitationem illam à muliere Pythonissa tentatam fuisse constet; arti tamen magicæ Deum non fauisse; sed eam potius impediuisse, diuinaq. tandem virtute, non arte Dæmonis, Samuelem fuisse suscitatum fateamur necesse est, etiamsi Saul à Pythonissa, vt Samuelem (inuocato Dæmone) suscitaret, postularit dicens: *Samuelem mihi*

1.Reg.28.

suscita;

suscita; diuina enim voluntate non ad Pythonissæ inuocationem, nec ad meritum Saulis, sed ad Regni scissuram, quam Sauli Regi Samuel, dum viueret, prædixit, confirmandam, factum fuit, vt Samuel ipse, Propheta Domini verax, & ab ipso dilectus, excitaretur, arte magica impedita. Hunc in modum consultatio Dæmonum ab Ochozia Rege Israel, vt in quarto Regum libro legitur, tentata, nuncijs ab eo ad Beelzebub, deum Accaron, missis, impedita fuit, Elia Propheta ad ipsum Ochoziam allegato, qui mortem, id ei scire cupienti, prædixit. Huic adsimile euenit Balaam, qui cum esset ariolus, & magus, Balac Moabitarum rege postulante, Dæmonem pro eo consulturus, à Deo non semel impeditus fuit. Hinc pro maledictione, quam Israeli Balac inferendam cupiebat, benedictionem, responsis Dæmonum impeditis, tandem emisit.

1.Reg.15. 4.Reg.1. Num. 22. 23.

Sancti Augustini altera sententia, & quidem verior, Angelici Doctoris doctrinæ consona.

Istuc ipsum suscitationi Samuelis euenisse censendum est. Hinc S. P. Augustinus quamuis in contrariam opinionem declinare videatur, hoc tamen in Quæstionibus ad Simplicianum, absurdum non esse ait hisce verbis: *Non est absurdum credere ex aliqua dispensatione diuinæ voluntatis permissum fuisse, vt non inuitus, nec dominante, aut subiugante magica potentia, sed volens, atque obtemperans occultæ dispensationi Dei, quæ & Pythonissam illam, & Saulem latebat, consentiret spiritus Prophetæ sancti se ostendi aspectibus regis, diuina eum sententia percussurus.* Hæc S. Augustinus.

Aug. lib. 2 Quæst. ad Simpl. q.3. to. 4.

S. Augustini, et S. Thomæ sententiæ verioris confirmatio.

Huic de Samuele mortem Sauli, regniq. de manu eius ablationem prædicenti, non per Pythonissam, sed virtute diuina resuscitato, historiæ mirum in modum suffragatur illud Ecclesiastici dictum: *Et*
Eccl. 46. *post hac dormiuit* (Samuel scilicet) *& notum fecit regi* (hoc est Sauli) *& ostendit illi finem vitæ suæ; & exaltauit vocem suam de terra in prophetia delere impietatem Gentis.*

Hæc ibi de Samuele, qui *postquam dormiuit*, id est obijt, (mors namque in Scriptura sacra, & iustorum
Eccl. 46. præsertim, dormitio & quies appellatur) *& notum fecit regi; & ostendit illi finem vitæ suæ*, mortem scilicet Saulis, triumq. filiorum eius sequenti die futuram prædixit: *& exaltauit vocem de terra in prophetia delere impietatem Gentis*, hoc est Samuel, quasi è terra surgens, & castra Israel ad impietatem Gentis delendam manibus Philisthijm Deum daturum prænuncians apparuit. Quæ sane omnia in primo Regum libro à Samuele virtute diuina suscitato ipsi Sauli prædicta fuere his ver-
1. Reg. 28. bis: *Scindet* (Deus) *Regnum tuum de manu tua, & dabit illud proximo tuo Dauid.* Et infra: *Dabit Dominus etiam Israel tecum in manus Philisthijm: cras autem tu & filij tui mecum eritis: sed & Castra Israel tradet Dominus in manus Philisthijm.* Hucusque Samuel Propheta Domini: Illa vero Ecclesiastici verba nuper in laudem Samuelis prophetiæ recitata, Dæmoni conuenire non possunt: quia mors Saulis, & filiorum eius necnon Israelitici Populi captiuitas; & exercitus debellatio diem in crastinum futura non per signa naturalia, nec per coniecturam, sed per diuinam tantum reuelationem

præ-

præſciri poterant. Adde etiam quòd dormitio, nec pro morte, nec pro quiete Dæmoni conuenire poteſt; quia Dæmon nec vnquam moritur, nec vnquam quieſcit. Samuel itaque, non Dæmon, diuina voluntate, Pythoniſſæ arte impedita, ex abditis mortuorum receptaculis euocatus fuit, vt qui regnandi principium, regniq; ablationem Sauli viuus prædixerat, eadem mortuus confirmaret, morte tandem eidem Sauli præmonſtrata: & hanc ob cauſam Deus non per viuos Prophetas, ſed per Samuelem iam mortuum ei reſponderi voluit, ac decreuit. 1.Reg.15. 1.Reg.28.

Dubiorum ſolutio.

QVamuis interea Samuel (vt ea, quæ nobis refragari videntur, explicemus) ſe à Saule adorari permiſerit; adoratio tamen non fuit illa, quæ ad Deum ſolum pertinet, & Latria nuncupatur; ſed adoratio Duliæ, hoc eſt veneratio quædam, qua homines inuicem venerari ſolent. Huius generis veneratione Dauid, pronus in terram, Saulem adorauit; Mulier item Abigail prona in terram, Dauid ipſum venerata eſt, vt in primo Regum libro legitur. 1.Reg.24. 1.Reg.25.

Samuel denique Saulem craſtina die moriturum, ac ſecum fore prænunciauit, dicens: *Cras tu, & filij tui mecum eritis*; hoc eſt mecum eritis; *non ad æqualitatem felicitatis, ſed ad parem mortis*, vt ait S. P. Auguſtinus, *conditionem*; quaſi dixerit: Eritis mortui, ſicut me mortuum ſcitis: malus enim Saul, inter bonos & ſanctos, cuiuſmodi Samuel erat, locum habere non poterat; magno namque interuallo poſt hanc vitam, vt in Euangelio legimus, boni à malis disiunguntur. 1.Reg.28. Aug. lib. Quæſt. 2. ad ſimpl. q.3. to.4. Luc. 16.

Hæc mihi pro nodorum diſſolutione dicenda videbantur, ne quis Dæmonem pro Samuele in corpore

assumpto loquutum fuisse opinetur: non enim apparitio illa fuit phantastica, & imaginaria, sed anima Samuelis in corpore assumpto diuina sane virtute, arte magica impedita, apparuit: suscitatio namque mortui, vti non semel diximus, à solo Deo fieri potest: à Dæmone autem non nisi per illusionem, eo modo, quem explicauimus: etiamsi Dæmones per Magos Pharaonis veros serpentes, verasq. ranas, vt ait S. Thomas, ex virgis in terram proiectis, fecerint.

S. Th. p.p. q. 114. art. 4.

Dæmonum opera qualia esse possint.

Cap. XVIII.

DAEMONVM opera propriè miracula non sunt, quia ipsa extra totius naturæ creatæ ordinem non sunt, cuiusmodi est vera mortui resurrectio; sed mirabilia videntur, & quodam modo miracula, quatenus facultatem & cognitionem humanam excedunt, hominesq. in admirationem trahunt, tribusq. modis à Dæmone fieri possunt; vel per illusionem iam à nobis explicatam; vel per veros serpentes, & ranas veras è loco ad locum, semotis virgis, mira celeritate asportatos; vel per veram virgarum in serpentes & ranas conuersionem aut transmutationem. Quæ enim ex putredine præsertim fieri possunt, à Dæmonibus, qui exactissimam omnium rerum scientiam callent, ad suscipiendam formam disponi possunt; quæ autem per multas suapte natura transmutationes generantur, optime ab ipsis disposita, paruo temporis interuallo, in suas prorumpunt species: Dæmones namque impedimenta remouent, naturam per artem adiuuantes; actiua deinde passiuis applicant,

Dæmonũ opera tribus modis esse possũt

& per

& per occulta semina, rebus corporeis insita, rerum naturalium effectus accelerant, ita vero, vt homines rerum abditarum inscij, in admirationem ducantur, taliumq. effectuum artifices, falsò nuncupentur miraculorum factores, ac rerum creatores: solus enim illorum seminum occultorum creator est Deus, qui illis in rebus rationes quasdam seminales inseruit; ordineq. naturæ interius inibi operatur. Hinc S. P. Augustinus in libro 3. de Trinitate ait: *Nec ideo putandum est, istis transgressoribus angelis ad nutum seruire hanc visibilium rerum materiam, sed Deo potius, à quo hæc potestas datur, quantum in sublimi & spiritali sede incommutabilis iudicat. Nam & damnatis iniquis etiam in metallo seruiunt, aqua & ignis & terra, vt faciant inde quod volunt, sed quantum sinitur: nec sane creatores illi mali Angeli dicendi sunt, quia per illos Magi resistentes famulo Dei, ranas & serpentes fecerunt. Non enim ipsi eas creauerunt: omnium quippe rerum, quæ corporaliter, visibiliterq. nascuntur, occulta quædam semina in istis corporeis mundi huius elementis latent.* Hæc Augustinus: infra vero, vt eadem magis explicentur, affert in medium exemplum de Parentibus & Agricolis, qui quamuis in generatione hominum & frugum operentur, creatores tamen nullo modo dici possunt. Inquit igitur hisce verbis: *Sicut ergo nec parentes dicimus creatores hominum, nec Agricolas creatores frugum, quamuis eorum extrinsecus adhibitis motibus, ista creanda Dei virtus interius operetur; ita non solum malos, sed nec bonos Angelos fas est putare creatores, si pro subtilitate sui sensus & corporis, semina rerum istarum nobis occultiora nouerunt: & ea per congruas temperationes elementorum latenter spargunt, atq. ita gignendarum rerum, & accelerandorum incrementorum præbent occasiones. Sed nec boni hæc, nisi quantum Deus iubet: nec mali hæc iniustè faciunt, nisi quantum iustè ipse permittit. Nam iniqui malitia voluntatem habent iniustam, potestatem autem non nisi iustè accipiunt, siue ad pœnam suam, siue ad alio-*

Aug. li. 3. de Trin. c. 8. to. 3. & Magister sentent. lib. 2. d. 7. c. Nec sane.

August. & Mag. sent. ibidē cap. Sicut ergo.

aliorum; vel pœnam malorum, vel laudem bonorum. Hucusque S. P. Augustinus de mirabilibus tàm bonorum, quàm malorum Angelorum operibus, in quibus ipsi exterius operantur; Deus autem interius, qui rationes seminales in illis ad effectus naturales producendos inseruit. Idem ferè in libro Quæstionum super Exodum inquit: *Insunt corporeis rebus per omnia elementa mundi quædam occultæ seminariæ rationes; quibus cum data fuerit opportunitas temporalis atque causalis, prorumpunt in species debitas suis modis & finibus. Et sic non dicuntur Angeli, qui ista faciunt, animalium creatores, sicut nec Agricolæ segetum vel arborum, vel quorumcunque in terra gignentium creatores dicendi sunt; quamuis nouerint præbere quasdam visibiles opportunitates & causas, vt illa nascantur: Quod autem isti faciunt visibiliter, hoc Angeli inuisibiliter; Deus vero solus verus creator est, qui causas ipsas & rationes seminarias rebus ipsis inseruit.* Hæc S. P. Augustinus, ex cuius verbis facile quis colligere potest, serpentes & ranas à Magis Pharaonis ex virgis conuersos, & artificiales & naturales fuisse: artificiales, quatenus Dæmones per artem magicam occulta illa rerum semina ita passiuis adaptabant, vt fierent serpentes & ranæ, quos mente conceperant: naturales vero, quatenus occulta semina, quæ ad productionem serpentum & ranarum adhibebant, illos effectus naturaliter gignebant.

Aug. li. 2. Quæst. super Exo. q. 21. to. 4. Et 2. p. Decreti 26. q. 5. c. 14: Nec mirũ.

Si quis autem adduci non potest, vt credat, aliquam virtutem reperiri posse, quæ virgam in serpentes & ranas, vel saltem sine magno temporis interuallo conuertere queat, fateatur tamen cum sancto Thoma, omnem naturæ creatæ virtutem nobis notam non esse, sicut hac in re nobis euenire censendum est. Cum itaque huius generis opera à Magis Pharaonis confecta præter ordinem totius naturæ creatæ non sint, illa proprie miracula non sunt dicenda, sed quodam modo

talia, quatenus facta sunt præter ordinem naturæ creatæ nobis notæ, per virtutem scilicet creatam nobis ignotam. Quæ igitur virtute naturæ fieri non possunt, à Dæmone re vera confici non queunt; sicuti fieri nunquam potest, vt corpus humanum in bestiale vere transmutetur, & corpus hominis mortuum reuiuiscat. Quamuis enim naturaliter ex carnibus bouinis apes, ex carnibus equinis vespæ, & ex vino corrupto musciliones, vt recitat Auerroes, nascantur, quia ex putredine fiunt; perfectiora tamen in genere præsertim animalium determinant sibi principium productiuum, materiale, & locum generationis, idest animalis matricem; illa vero, quæ ex putrefactione gigni possunt, non item, sed materiam in primis putrefactam, vt Aegidius Doctor noster docet. S. Th. p.p. q. 115. art. 4. Aegid. Quol. 3. q. 8. Auerr. lib. 12. Metaph. comm. 10. Aegid. vbi supra.

Hæc de admirandis tàm bonorum quàm malorum Angelorum operibus per virtutem creatam nobis ignotàm factis, quæ omnia miracula re vera non sunt, quia ordinem totius naturæ creatæ non excedunt, sicuti eum ordinem vera mortuorum resurrectio absq. dubio superat, dum anima suo iterum corpori coniungitur, ipsumq. viuum reddit, cuiusmodi fuit resurrectio Lazari, & aliæ in veteri ac nouo Testamento celebratæ. Io. xi. 3. Reg. 17. 4. Reg. 4. & 13. Matt. 9. 27 Marc. 5. Luc. 7. & 8. Act. 5. & 20.

Samuel quomodo suscitatus.

SAmuel, vt ait Tostatus, in corpore suo suscitatus non fuit, sed anima eius in corpore aëreo, assumpto, Angeli ministerio, ex receptaculis mortuorum à Deo reuocata, ad solam Saulis prophetiam indicandam, non in Ramata, vbi Samuelis erat sepulchrum, sed in Endor; vultu tamen & habitu Samuelis repræsentato, arteq. magica impedita, apparuit: cuius reuocationis & apparitionis explicandæ causa, in sermonem de ma- Tostatus. 1. Reg. 25. 1. Reg. 28.

gna Dæmonum poteſtate, atque arte, deq. eorundem præſtigijs non inconſulto, ſuadente ſcilicet occaſione, immo mirum in modum poſtulante incidimus, & libenter quidem, vt miracula, quæ in Canonizatione diligenter examinanda ſunt, intimius cognoſcamus, vera à non veris diſcernentes. Conditiones itaque, quibus miracula vera à falſis diſcernuntur, hoc loco iterum recitandas, & explicandas cenſemus: quibus explicatis, miraculorum ſpecies in medium afferemus, & explanabimus, deinde quonam modo miracula Sanctorum à miraculis malorum hominum diſtinguantur, Theologorum ſententiam aperiemus: miracula enim faciendi facultates, vti diximus, ſunt gratiæ gratis datæ, quæ cum peccato mortali ſtare poſſunt interdum.

Gratiæ gratis datæ cũ peccato ſtare poſſunt. ſup. pag. 18.

De tribus Miraculorum generibus iuxta proprias eorundem conditiones.

Cap. XIX.

MIRACVLVM proprie ſumptum illud eſt, vt non ſemel diximus, quod eſt præter totius naturæ ordinem. Hoc non niſi à ſolo Deo virtute propria fieri poteſt: à Sanctis vero & à malis hominibus, non virtute propria, ſed diuina, diuerſis tamen rationibus, vti huiuſce materiæ initio explicauimus. Quamuis autem miraculum ab admiratione ſortitum ſibi fuerit nomen; propriè tamen miraculum dici non debet, ſi aliquibus tantum ipſius effectus cauſa ſit occulta: Eclipſis enim Solis aut Lunæ cauſa, rudibus eſt occulta: Aſtrologis vero notiſſima eſt. Illud igitur, quod naturæ vires excedit, vel præter totius naturæ ordinem eſt, proprie miraculum

Pag. 16.

Ariſt. 1. Metaph. c. 2. circa med. S.Tho p.p. q.106.ar.7 in corp.

tàm

tàm ſupra naturam, & præter naturam, quàm contra naturam dici poteſt ac debet, cuius cauſa ab omnibus omnino ignoratur.

Tria miraculorum nomina explicantur:

Cap. XX.

TRIBVS modis, vt S. Thomas, & Aegidius Columna docent, miraculum eſſe poteſt, hoc eſt, vel ſupra naturam, vel præter naturam, vel contra naturam: atque tribus hiſce modis conuerſionem B. Pauli miraculoſam fuiſſe docet Aegidius Romanus in ſecundo ſententiarum Libro.

S. Tho. 2. ſent. d. 18. q. 1. art. 3. Aegid. lib. 2. ſent. d. 18. dub. 13 litt.

Miraculum ſupra naturam.

MIraculum ſupra naturam tunc dici debet, quando natura in ſubſtantiam facti agere non poteſt, veluti eſt diuiſio maris rubri, mortuorumq. ſuſcitatio, idq. genus alia.

Miraculum præter naturam tribus modis.

MIraculum præter naturam illud eſt, in quo quamuis natura quantum ad ſubſtantiam facti operari queat, illud tamen fit præter naturę operationem iuſſu diuino, ac tribus quidem modis.

Primo modo miraculum præter naturam dicitur, propter exceſſum & ſingularem facti modum, cuiuſmodi fuerunt ranę in Aegypto productæ in tanta multitudine, quantam nemo antea vidit vnquam. Exo. 7. 1.

Secundo modo præter naturam, miraculum nuncu-
II. patur, quatenus miraculum ad diuini nominis inuoca-
3.Reg.13. tionem præfinita hora contingit. Id quod Ieroboam declaratur exemplo, cum ſcilicet manus eius contra Prophetam extenſa, fuerit arefacta, & ara eius diuiſa.

Tertio modo præter naturam miraculum vocitatur,
III. Num. 5. dum aliquid generatim & vniuerſe contingit, vt eſt illud, quod in veteri Teſtamento de aqua zelotypiæ legitur, poſt cuius potionem venter adulteræ diuino miraculo putreſcebat, aquæ maledictionis virtute.

Miraculum contra naturam.

Miraculum contra naturam appellatur, quando rei aliquid ineſt, quod eſt contrarium ei, quod fit, vt exempli gratia, ſi graue, quod ſuapte natura deorſum tendit, ſurſum moueatur, & virgo pariat, idq. genus alia, ita ſcilicet, quòd natura manente contraria, quæ ſcilicet contrarij actus principium eſt, mira-
S. Tho. 2. ſent. d. 18. q. 2. ar. 3. culo expreſſo ſequatur actus. Hæc ex Doctore Angelico & Aegidio Columna de tribus miraculorum generibus; quæ à ſolo Deo, propria fiunt virtute; à San-
Pag. 17. ctis vero & a malis hominibus virtute aliena, diuina ſcilicet virtute, diuerſis tamen rationibus, vti dixi-
S. Tho. p. p. q. 110. ar. 4. ad 2. & 2. 2. q. 178. ar. 2. in corp. & ad 3. mus, fieri poſſunt: A ſanctis ad eorundem ſanctitatem indicandam, & veritatem comprobandam; à malis autem hominibus, vt ait S. Thomas, ad ſolam prædicatam veritatem confirmandam; mala etiam agentes & veritatem prædicantes, miracula interdum facere poſ-
Idem ſup. Pag. 6. ſunt, ad hominum vtilitatem, ad Chriſti nominis, quod inuocant, vt diximus, commendationem, & ad ſacramentorum, quæ exhibent, venerationem. Hinc S. P. Auguſtinus in octoginta trium quæſtionum Libro

ait: *Aliter Magi faciunt miracula, aliter boni Christiani, aliter mali Christiani. Magi per priuatos contractus; cum Dæmonibus: boni Christiani per publicam iustitiam; mali Christiani per signa publicæ iustitiæ.* Hæc Augustinus. Quamuis autem mali Christiani, malam scilicet vitam degentes, miracula dictis de causis facere interdum possint, falsam tamen doctrinam prædicantes, non item; ne Deus, qui in miraculis veris operatur, falsitatis testis existat, vt inquit Sanctus Thomas. Nunc reliquum est, vt quonam modo miracula bonorum à miraculis magorum hominum discerni queant, explicemus.

Aug. 83. quæst. Lib. q. 79. post med. to. 4.

S. Tho. 2. ad Thessal. 2.

Quonam modo miracula bonorum hominum a miraculis Magorum discernantur.

Cap. XXI.

SANCTVS Pater Augustinus inter miracula Magorum & Sanctorum hominum discrimen in octoginta trium quæstionum Libro in medium affert hisce verbis: *Cum talia faciunt Magi, qualia nonnunquam Sancti faciunt, talia quidem visibiliter esse apparent, sed & diuerso fine, & diuerso iure fiunt: illi enim faciunt, quærentes gloriam suam; isti quærentes gloriam Dei; & illi faciunt per quædam potestatibus concessa in ordine suo, quasi priuata commercia, vel beneficia: isti autem publica administratione, iussu eius, cui cuncta creatura subiecta est.* Hæc Augustinus. Sed sanctus Thomas, dum in secundo sententiarum libro miracula bonorum hominum & magorum, efficacia, duratione, vtilitate, modo ac fine, differre scribit, ea exactius contemplatur.

Aug. lib. 83. q. vbi sup. to. 4.

S. Th. lib. 2. sent. d. 7. q. 3. ar. 1.

Quantum ad efficaciam & durationem differunt, quia miracula a bonis hominibus facta, non nisi vir-

tute diuina fiunt, cuiuſmodi eſt ſuſcitatio mortui, & id genus alia, virtutem naturæ actiuam excedentia, quæ Dæmones reuera facere non poſſunt, niſi præſtigijs quibuſdam, hoc eſt incantationibus & illuſionibus, quæ diu durare non queunt.

Differunt etiam quantum ad vtilitatem, propterea quòd bonorum miracula, non niſi vtilitatem afferunt, cuiuſmodi ſunt admirabiles ægritudinum curationes: magorum autem ſigna ſunt noxia & vana, dum volatum affectant & oſtentant, ſtupidaq. hominum membra efficiunt.

B. Petrus in itinerario Clemẽtis.

Differunt item quantum ad operandi modum: boni enim Dei nomen pie ac reuerenter inuocantes miracula faciunt; magi vero quibuſdam vtuntur deliramentis, dum ſe cultris incidunt, & alia id genus turpia operantur.

Differunt tandem quantum ad finem: quia bonorum miracula ad catholicæ fidei ædificationem, atque ad rectos mores propagandos efficiuntur; magorum vero ſigna non niſi manifeſtum fidei & honeſtatis detrimentum afferre ſolent. Hæc ſunt, quæ ex Angelico Doctore decerpere mihi viſum eſt, vt miracula bonorum hominum à ſignis magorum facilius diſcernantur. Quoniam verò miracula modo virtutes & ſigna, modo prodigia & portenta vocitantur; ideo, quid horum vnumquodque ſibi velit, declarabimus. Hac re tandem perſpecta, miraculorum gradus, & proprias eorundem differentias explicabimus, vt ea intimius cognoſcamus.

De signis, & virtutibus, deq. prodigijs ac portentis aut ostentis ex Doctrina Sancti Thomæ & aliorum.

Cap. XXII.

MIRACVLA omnia, quatenus totius naturæ vires excedunt, si consideretur illud, quod fit, virtutes nuncupantur. Si autem consideretur illud, propter quod miracula, ad aliquid videlicet supernaturale indicandum fiunt, tunc miracula vocitantur signa, quatenus per illa aliquid supernaturale significatur. Miracula denique per excellentiam, quatenus aliquid præostendunt, portentá siue ostenta vocantur; quatenus autem futura prædicunt, prodigia nuncupantur: portendunt enim & quasi prædicunt aliquid futurum. Portentum itaque quasi porro ostensum vel præmonstratum; & prodigium quasi prodicium vel prædicium. Hinc ait Festus Pompeius: *Prodigia quòd prædicunt futura, permutatione, G, litteræ; nam quæ nunc, C, appellatur, ab antiquis, G, vocabatur.* Quamuis autem à Nonio Marcello prodigia minæ deorum & iræ nuncupentur, ab alijs tamen etiam in bonam partem sumpta sunt. Hæc de signis & virtutibus, necnon portentis & prodigijs, vt miraculorum gradus, ac differentias aggrediamur.

S. Tho. 2. 2. q. 178. ar. 1. ad 8.

Marg. Philos. & alij.

Festus Pompeius.

Nonius Marcellus.

De

De miraculorum gradibus ac differentijs, deq. eorundem exemplis.

Cap. XXIII.

S.Tho.p.p. q.105.art. 8. Isa.44.

SI infinita Dei potentia consideretur, nihil miraculum dici potest: factum enim quodcunque (ait S. Thomas) diuinæ potentiæ comparatum, minimum dici debet iuxta sententiam Isaiæ dicentis: *Ecce Gentes quasi stilla situlæ, & quasi momentum staterae reputatæ sunt.* Si autem nonnulla, quatenus totius naturæ vires excellunt, considerentur, tunc illa vere miracula dici possunt, ac debent. Aliqua tamen maiora, aliqua vero minora miracula, in eo scilicet quòd illa magis, & hæc minus naturæ facultatem excellunt, appellantur. Tribus autem modis, vt ait Doctor Angelicus, naturæ facultas à re aliqua superari potest, vel quantum ad facti substantiam, id est, quantum ad id, quod fit; vel quantum ad id, in quo, vel ex quo fit: vel quantum ad faciendi modum.

S. Tho. vbi sup.

Pererius lib. 1. de Magia c. 8., ex B. Thoma vbi supra. Iosue 10,

Primo modo vires naturæ superantur, si sol retro gradiatur, vel in medio cæli persistat, vt in libro Iosue factum esse constat; vel corpus humanum glorificetur; sicut corpora Beatorum in resurrectione vniuersali fore credimus: quæ sane omnia vires naturæ superant, summumq. inter miracula obtinent locum.

Secundo modo vires naturæ superantur quantum ad mortui suscitationem, & cœcorum illuminationem, & quantum ad id genus alia: potest enim natura dare vitam, sed non mortuo; visum etiam

præ-

præstare potest, sed non cæco: potest item natura producere aurum & arborem, vt ait Pererius, sed non ex nihilo: hæc autem inter miracula medium tenent locum. Benedict. Pererius li. 1. de Magia cap. 8.

Tertio modo naturæ facultas, quantum ad modum ac tempus faciendi, superatur, siquis diuina virtute, nulla curatione præuia, nulloq. consueto naturæ ordine aut cursu, à febre actutum liberetur: potest enim Medicus sanare ægrotum, sed non statim, nec absque medicamento. Potest item Magus vel Dæmon, vel natura ex ligno producere serpentem, sed non immediate. Superatur etiam naturæ facultas, si diuina virtute absque naturalibus causis aër statim in pluuias densetur, sicut ad Samuelis & Eliæ preces factum esse constat. 3. Reg. 18. Quamuis autem hæc inter miracula infimum obtineant locum; diuersos tamen retinent gradus, quatenus alia magis, alia vero minus, naturæ facultatem excedunt. Hæc ex Doctore Angelico, & alijs Theologis. S. Tho. vbi supra.

Miracula quomodo maiora & minora dicantur.

Cap. XXIV.

MIRACVLORVM itaque vnum, diuinæ potentiæ comparatum, maius alio dici non potest, quia illa omnia, quatenus totius naturæ facultatem longe superant, à virtute infinita fiunt. Vnum tamen, quantum ad rem factam, maius alio est: suscitatio enim mortui maior est, quàm curatio leprosi; & leprosi maior, quàm subita ægrotantis, aut febre laborantis curatio. Istuc ipsum, si operandi

modus consideretur, affirmare necesse est. Maius est enim leprosum, vel quempiam ægrotantem solo verbo, quàm tactu; & per vmbram maius esse, quàm per verbum curare, dicas oportet: verbum namque aliquid est virtutem habens ab humano ore prolatum; sed vmbra ipsius hominis nihil est, sed sola, ex corpore interiecto, lucis priuatio proprie nuncupatur. Id quod in actibus Apostolicis factum legitur: quamuis enim ab Apostolis multa fierent signa & prodigia, sicut B. Lucas Euangelista testatum reliquit, Petrus tamen tanquam Apostolorum Princeps sola sua ipsius vmbra homines ab ægritudinibus liberabat, vt impleretur illud Saluatoris dictum: *Qui credit in me, opera quæ ego facio, & ipse faciet; & maiora horum faciet:* Christus namque vmbra sua homines curasse non legitur. Hæc de miraculorum gradibus ac differentijs.

Vmbra quid sit.

Act. Apost. cap. 5.

Io. 14.

De miraculis circa ægritudinum curationes diligenter examinandis.

Cap. XXV.

MIRACVLA omnia, & ea præsertim, quæ circa ægritudinum curationes versantur, in medium semper afferri solent, dum alicuius canonizationi nauatur opera. Cum autem miraculorum cognitio, seu tractatio inter primarias, maximeq. arduas canonizandi partes connumeretur, ea itaque veluti trutina quadam, iuxta proprias miraculorum conditiones suo iam loco explicatas, examinanda esse censemus, ijs item additis conditionibus, quas infra enarrabimus, & obseruandas proponemus.

Pag. 26.

Miracula in primis omnia, vt frequenter diximus, supra

ſupra totius naturæ creatæ vires eſſe debent, ita ſcilicet, vt effectus ipſi viribus naturæ, vel in illo ſaltem instanti produci non queant: ſi quis enim, vt ad miracula circa ægritudinum curationes examinanda deueniamus, morbo aliquo, nulla videlicet præuia diſpoſitione, ſeu nulla temporis intercapedine ſtatim liberetur, eum miraculoſe liberatum dicas oportet, vt in multis Scripturæ ſacræ locis videre licet.

De Miraculis naturam ſuperantibus, quantum ad operandi modum in Teſtamento nouo narratis.

Cap. XXVI.

HVIVS generis exempla tàm in veteris quàm nouæ legis Teſtamento videre licet: nunc autem ſat erit commemorare quæ apud Sanctos Euangeliſtas & in Actis Apoſtolicis conſcripta leguntur, atque illud præſertim miraculum de ſocru Simonis febri laborante ab Euangeliſtis recitatum, ſed à Beato Luca magis inſigniter expreſſum in hanc verborum formam: *Socrus autem Simonis tenebatur magnis febribus: & rogauerunt illum pro ea: Et ſtans ſuper illam, imperauit febri: & dimiſit illam. Et continuo miniſtrabat illis.* Lucæ 4. Matth. 8. Marc. 1.

Hunc in modum, nulla ſcilicet temporis intercapedine, aut diſpoſitione medicamentorum præuia, moribundum Reguli filium, temporis momento ſanatum conſtat. Poſtquam enim Regulus Saluatori noſtro dixit: *Domine deſcende priuſquam moriatur filius meus*; ad hæc Saluatoris verba: *Vade filius tuus viuit*: & ad magnam Re-

guli fidem; sine corporea Saluatoris nostri præsentia, filius Reguli à ianuis fere mortis reuocatus, (quia moribundus, vel quia, vt Euangelistæ vtar verbis, incipiebat mori) perfectè statim sanitati fuit miraculosè restitutus.

Istuc ipsum de leproso manu Saluatoris mundato Matth. 8. affirmandum omnino est. Nam vbi primum leprosus Saluatorem nostrum adorauit, & obsecrauit, dicens: *Domine, si vis, potes me mundare*; ad hæc duo Saluatoris verba, *Volo, mundare*; temporis momento sanatus est, Matthæo teste, qui ait: *Et confestim mundata est lepra eius*; nulla scilicet inter præceptum & opus morula intercedente.

Huic adsimile illud est Centurionis exemplum, qui seruum suum paralyticum solo Saluatoris nostri verbo sanari posse firma fide credens, ipsum solo verbo sanatum audire meruit hisce verbis: *Vade, & sicut credidisti, fiat tibi*. Id quod Euangelista testatur dicens: *Et sanatus est puer ex illa hora*; vno scilicet horæ momento. (Matth. 8.)

Hunc denique in modum Publij Patrem febribus, ac dysenteria, intestinorum videlicet exulceratione vexatum, ad Beati Pauli orationem, manuumq. impositionem statim sanatum in Actis Apostolicis legimus hisce verbis: *Contigit autem, Patrem Publij febribus & dysenteria vexatum iacere: Ad quem Paulus intrauit, & cum orasset, & imposuisset ei manus, saluauit eum.* (Act. Apost. cap. 28.)

Hæc de varijs ægritudinum curationibus miraculosè præstitis, quæ quamuis medicamentis, & longo temporis interuallo vix vnquam curari valuissent; absque tamen præuia medicamentorum dispositione, necnon temporis momento, siue ictu oculi, haudquaquam fieri potuissent. Illa.n.naturæ facultatem superant, non quantum ad substantiam facti, vel quantum ad id, quod fit; nec quantum ad id, in quo fit, sed quantum ad na-

turalem operandi modum & ordinem, vti ſuo iam loco Pag. 48. & 49.
explicauimus; ob idq. miracula ſunt, & hunc in modum nonniſi diuina virtute fiunt.

Si autem quis morbo aliquo ad inuocationem Dei, & Sanctorum à Medicis non deſtitutus, paulatim liberaretur; tunc illud reuera miraculum dici non videtur: curationem tamen, ſiue ſanitatem illam diuina opitulante gratia, Sanctiſq. intercedentibus, paulatim recuperatam fuiſſe omnino credendum eſt: Morborum namque curatio miraculoſa iudicatur, ſi repentina ſit, vel à Medicis iam deſperata, temporiſq. momento perfectè præſtetur. Si quis interea tertiana, vel quartana, ſiue quotidiana febre laboraret, & poſt Sancti alicuius inuocationem typus, aut terminus ille febris, ſtatis vicibus euenire conſuetus, amplius non rediret; vel ſi febris continua eſſet, Sancto iam inuocato, ſtatim euaneſceret, vt nuper ex noui Teſtamenti exemplis vidimus, miraculum omnino illud eſt. Eò autem præſtantior & euidentior, magiſq. miraculoſa cenſetur curatio, ſi morbus medicam omnino ſubterfugiens artem, principijs naturæ curari nullo modo queat, cuiuſmodi eſt homo à natiuitate claudus, vel cæcus, idq. genus alia. Nunc reliquum eſt, vt ſermonem habeamus de miraculis, quæ ſuperant naturam quantum ad operandi modum, & quantum ad id, in quo eſt.

De

De miraculis naturam superantibus quantum ad operandi modum & quantum ad id, in quo fit.

Cap. XXVII.

HOMO, vt Beati Lucæ in Actis Apostolicis vtar verbis, ex vtero matris
Act. 3. suæ claudus à Beato Petro sanatus fuit hisce verbis: *In nomine Iesu Christi Nazareni surge, & ambula:* His deinde Sanctus Lucas hæc statim subnectit verba dicens: *Et apprehensa manu eius dextra, alleuauit eum, & protinus consolidatæ sunt bases eius & plantæ. Et exiliens, stetit, & ambulabat: & intrauit cum illis in templum ambulans, & exiliens & laudans Deum.*

Ille item alter, vt ait Sanctus Lucas, ex vtero ma-
Act. 14. tris suæ claudus, ad hæc Beati Pauli sanatus est verba: *Surge super pedes tuos rectus. Et exiliuit* (eodem Euangelista teste) *& ambulabat.*

Homo etiam a natiuitate cæcus, vel potius medi-
Ioan. 9. camento naturæ aduersante, hoc est luto super oculos imposito, non virtutem habente medicam, sed solum mysterium repræsentante, supra naturæ facultatem à Christo Domino sanatus est, visu recepto, vbi primum in natatoria Siloe, hoc est in piscina aut fonte ad Sion montis radicem sito, oculos suos ex præcepto Christi Domini lauit.

Hæc miracula de claudo, necnon de cæco à natiuitate, postremo loco recitata, quantum ad id, in quo
Pag. 48. & 49. fiunt, non nisi diuina virtute fieri possunt: quia, quamuis, vti diximus, natura visum præstare possit, non tamen

men à natiuitate cæco; quamuis item membrorum rectitudinem dare queat, non tamen à natiuitate claudo. Illa item miracula paulo superius enarrata, quantum ad modum operandi, hoc est sine medicamentis, ac sine perceptibili fere temporis intercapedine præstita, vera sunt miracula: quamuis enim ęgritudines illæ medicamentis & longo temporum interuallo curari potuissent; illo tamen temporis momento, quo diuinitus curatę fuerunt, arte sane humana, etiam principijs naturæ medijs, curari nequiuissent: Num vero huius generis ægritudines non à natiuitate, sed ex accidenti contractæ, seu subortæ, sine medicamentis, illoq. temporis momento, Angelorum, seu Dęmonum virtute curari queant, hoc loco disputare necesse est.

An Angeli siue boni, siue mali, sua ipsorum virtute ęgritudines non à natiuitate, sed ex accidenti contractas, temporis momento, & sine medicamentis curare queant.

Cap. XXVIII.

ANGELI siue boni, siue mali, quibus quantum ad motum, vti diximus, res omnes corporeæ ad nutum obediunt, tanta omnium rerum pollent scientia, quantam docti omnes, præsertim vero medendi arte bene instructi, haud profecto norunt. Quidquid itaque (hoc iacto fundamento) longa temporum intercapedine, medicinæ arte Pag. 25. & alibi.

fieri

fieri poteſt, illud ipſum; ſed multo vberius, multoq; exactius quàm omnes, qui medicinam optime callent, Angelos omnium Medicorum ſcientiſſimos temporis momento principijs naturæ medijs facere poſſe, fatendum eſt. Angeli enim, ſiue boni, ſiue mali, exactiſsimam omnium rerum ſcientiam bene penitus callentes, penitiſsimasq; morborum cauſas optime cognoſcentes, materiam ſibi ſubiectam mira facilitate, ac celeritate ad ſanitatem ſuſcipiendam diſponunt, impedimentis, quæ Medici vel ignorant, vel amouere nonqueunt, amotis: quidquid enim natura medicamentis præuijs, ac magno temporum interuallo effeciſſet, vel ignorata morbi cauſa, Medicus nunquam efficere potuiſſet: Angeli, principijs naturæ medijs, naturam ipſam adiuuantes, actutum efficiunt: atq; hunc in modum ſua ipſorum virtute ſanitatem conferre dicuntur. *Huius generis morborum curationes miracula re vera non ſunt*, quia ægritudines illæ principijs naturæ medijs curari poſſunt. Quæ autem ijſdem principijs curari non queunt, ſi ſanentur, tunc effectus ipſi miracula re ipſa dicuntur & ſunt.

Huc ſpectare videtur quod Cornelius Tacitus ſcriptum reliquit de Veſpaſiano Imperatore, qui monitu Serapidis, quem alibi Tacitus vocat Aeſculapium, Apollinis filium, ob medicinam ab ipſomet ampliatam in Deorum numerum à Gente ſuperſtitionibus addicta, receptum; cuidam oris excremento, alteri vero pedis contactu vſum manus, temporis momento, ſi Tacito credimus, reſtituit. Ait enim Tacitus hiſce verbis:

Cornel. Tac. lib. 4. hiſto. infra uero de Aeſcul. . idib.

Ex

Ex plebe Alexandrina quidam oculorum tabe notus, genua eius (Vespasiani scilicet) *aduoluitur; remedium cæcitatis exposcens gemitu, monitu Serapidis* (alias Serapis) *Dei, quem dedita superstitionibus Gens ante alios colit: precabaturq. Principem, vt genas & oculorum orbes dignaretur respergere oris excremento. Alius manu æger, eodem Deo auctore, vt pede ac vestigio Cæsaris calcaretur, orabat. Vespasianus primo irridere, aspernari: atq. illis instantibus, modo famam vanitatis metuere; modo obsecratione ipsorum, & vocibus adulantium in spem induci: postremò æstimari à Medicis iubet, an talis cæcitas, ac debilitas ope humana superabiles forent. Medici variè dißerere. Huic non exesam vim luminis, & redituram, si pellerentur obstantia: illi elapsos in prauum artus, si salubris vis adhibeatur, posse integrari. Id fortasse cordi Deis, et diuino ministerio Principem electum. Denique patrati remedij gloriam penes Cæsarem; irriti, ludibrium penes miseros fore. Igitur Vespasianus cuncta fortunæ suæ patere ratus, nec quidquam vltra incredibile, læto ipse vultu, erecta, quæ astabat, multitudine, iußa exequitur. Statim conuersa ad* Cornel. Tac. lib. 4. hist.

H vsum

vsum manus, ac cæco reluxit dies.

Hæc Tacitus, cui Suetonius Tranquillus in Vespasiano breuiter subscribit, & sanatæ loco manus, de oculis & crure sanatis loquitur hunc in modum:

E Plebe quidam luminibus orbatus, item alius debili crure sedentem pro tribunali pariter adierunt, orantes opem valetudinis demonstratam à Serapide per quietem, restituturum oculos, si inspuisset: confirmaturum crus, si dignaretur calce contingere. Cum vix fides esset, rem vllo modo successuram, ideoq. ne experiri quidem auderet: extremò hortantibus amicis, palam pro concione, vtrumque tentauit: nec euentus defuit.

Suetonius in Vespaſ. nō procul à fine.

Hæc Taciti atque Tranquilli verba si perpendantur, Dæmonem ob facilem superstitiosorum hominum credulitatem sub Serapidis nomine in Vespasiano, dum cæcus, & manu seu crure læsus curantur, operatum esse, illaq. opera, etsi mirabilia, miracula tamen non fuisse, quis fateatur necesse est: ægritudines namque illę testimonio Medicorum, vt ait Tacitus, ope humana superabiles erant, hoc est curabiles, impedimentis, quæ à Dæmone, & fortasse non à Medicis, noscebantur, amotis. Curationes autem fuerunt mirabiles, non quantum ad substantiam facti, nec quantum ad id, in quo præstitæ fuerunt, sed quantum ad modum & ordinem operandi, hominibus tantum ignotum, non naturæ: quia hoc modo fuisset saltem miraculum illud, quod inter miracula infimum tenet gradum, vti suo iam loco explicatum fuit. Quamuis enim in Vespasiani

Pag. 48. & 51. vſque ad 53.

spuro

ſputo & calce virtus ſaniandi ęgritudines illas reuera non fuiſſet; cæcitas tamen, & manus ſiue cruris debilitas ſine intrinſeco medicamento per amotionem impedimentorum præſtito curatæ non fuerunt: impedimentorum namque amotio intrinſece, non euidenter, aut non viſibiliter operata, medicamentum quoddam eſt. Hunc in modum oculum equi cuiuſdam viri, nomine Lenæi, dextrum ictu quodam læſum, & officio ſuo priuatum, à Dęmone ſub Serapidis nomine reſtitutum in priſtinum fuiſſe cenſendum eſt, vt Aelianus in libro xi. de animalium natura teſtatur. Is enim Auctor poſt multas equi laudes enarratas, ac ſtudioſiſſimam Lenæi precationem Serapidi habitam; equum, vt ipſius Aeliani vtar verbis, eximium, ſed oculo læſum, eoq. captum, fomentis denique ad Serapidis iuſſum redintegratum fuiſſe narrat hiſce verbis:

Tum Deus, vtcunque magnus, non neglexit neque contempſit brutum mutumq. animal: & pariter ipſius ſupplicantis miſertus, remedium dictat: iubetq. oculum equi, non quidem perfundi liquido vllo remedio, ſed fomentis per meridiem in ambitu templi calefieri. His peractis, equi oculus redintegratus eſt, & Lenæus Deo, vt gratum ſe declararet, ſacrificauit. Equus iam integer ſaltabat, & hinniebat circa templum, iamq. grandior & formoſior videbatur, ſeq. veluti oſtentans ad aram vſque non ſine ambitione accurrebat: denique circa gradus ſe volutans, Deo ſeruatori, quo poſſet, modo Aelianus lib.xi. cap. 31.

gratias se agere præseferebat.

Hæc de mirabili Serapidis, seu potius Dæmonis opere non sine medicamentis extrinsecis, vel etiam fortasse intrinsecis præstito.

Quæ autem diuinitus fiunt, siue à Sanctis, siue à malis hominibus, ad inuocationem tamen nominis Dei Pag. 17. c. x. iuxta circunstantias suo iam loco enarratas, nulla penitus re, neque intrinsece, neque extrinsece morbis adhibita, solo iussu, temporis momento fiunt, vt videre est in illis hominibus à natiuitate claudis: nam ad Act. 4. sola hæc verba: *In nomine Iesu Christi Nazareni surge, & ambula.* Et: *Surge super pedes tuos rectus*; ambo exiliuerunt, Act. 14. & ambulauerunt laudantes Deum.

Siqua vero corporea res adhibeatur, illud ad mysterium repræsentandum factum dicas oportet, sicut in homine illo à natiuitate cæco actum vidimus: Nam, Ioan. 9. vt Beatus Ioannes Euangelista testatur, Christus Dominus in cæco sanando, expuit in terram, & lutum ex sputo fecit, & liniuit lutum super oculos cæci, deinde oculos in natatoria siloe lauari præcepit. Hinc Aug. tract. 44. in Io. to. 9. S. P. Augustinus in hunc locum ait: *De saliua sua fecit lutum, quia verbum caro factum est.* Vel, *vt indicaret se esse, qui ex limo terræ hominem formauerat*, vt ait sanctus Thomas, & colligitur ex Ioanne Chrysostomo in Marcum, Io. Chrys. hom. 9. in Marcum circa med. to. 2. & Beda. apud quem fit mentio de illo altero cæco per sputum item paulatim sanato, *quem*, vt dicit Beda, *vno verbo totum simul curare poterat, paulatim curat, vt magnitudinem cæcitatis ostendat, quæ vix, & quasi per gradus ad lucem redeat, & gratiam suam nobis indicet, per quam singula perfectionis adiuuat incrementa.* Vel, S.Th. 3.p. q.44.ar.3. ad 2. & in Marc. c. 8. Nic. Lyr. *Id factum fuit propter imperfectam ipsius cæci & offerentium fidem*, vt inquit sanctus Thomas ex Ioanne Chrysostomo; & alijs, qui locum Marci commemoratum interpretantur. Hæc hactenus, vt ad mirabiles Ve-

les Vespasiani curationes, vnde digressi sumus, reuertamur.

Aegritudinum itaque curationes, vt finem huic rei imponamus, à Dæmone sub nomine Vespasiani, Serapidis monitu aut consilio præstitæ, miracula re vera non sunt, quia ægritudines illæ iudicio Medicorum, ope humana curabiles erant. Quamuis interea temporis momento curatæ videantur; præuias tamen dispositiones, impedimentis amotis, aliqua item temporis intercapedine, & non sine aliquo medicamento intrinseco sensim factas fuisse credendum est. Aegritudines igitur ex accidenti contractæ, principijs autem naturæ curabiles; quamuis curatu difficillimæ, & à Medicis desperatæ, à Dæmone tamen curari possunt, ita vero repente, & absque vllo medicamento extrinseco, aut morbis apto, & congruenti, vt curationes ipsæ miracula videantur. Huius generis fuerunt curationes illæ à Vespasiano Imperatore, & à Serapide, arte tamen Dæmonum, exhibitæ; quas non sine medicamento extrinseco, aut saltem intrinseco sensim factas fuisse dicas oportet.

Altero item istorum saltem modorum curationes à Medicis forsan ignoratas, ac desperatas, à Dæmone autem omnium Medicorum scientissimo cognitas, in Aesculapij Templo sub falso siue ficto Aesculapij Dei nomine præstitas fuisse censendum est, sicut Græca inscriptio marmore incisa, in eodemq. olim Templo, ad insulam Tyberinam, vbi remedia morborum, vel gratiæ impetratæ scribebantur, sita; nunc vero in antiquarum totius Orbis inscriptionum Libro, Pag. 29. quem Martinus Smetius edidit, Græcè ac Latinè impressa, & superioribus annis in Aedibus Bernardini Cardinalis Maffæi Græca extabat, in hanc ipsam verborum testatur formam, è Græco ad verbum Latinè reddita:

HI-

HISCE . DIEBVS . CAIO . CVIDAM . CÆCO . ORACVLVM . EDIDIT
VENIRET . AD . SACRVM . ALTARE
ET . GENVFLECTERET . A . PARTE . DEXTERA
VENIRET . AD . LÆVAM
ET . PONERET . QVINQ . DIGITOS . SVPER . ALTARE
ET . ELEVARET . MANVM . ET . PONERET . SVPER . PROPRIOS . OCVLOS
ET . RECTE . VIDIT . POPVLO . PRÆSENTE . ET . CONGRATVLANTE
QVOD . GRANDIA . MIRACVLA . FIERENT
SVB . IMPERATORE . NOSTRO . ANTONINO

LVCIO . AFFECTO . LATERIS . DOLORE
ET . DESPERATO . AB . OMNIBVS . HOMINIBVS
ORACVLVM . REDDIDIT . DEVS
VENIRET . ET . EX . TRIBOMO . TOLLERET . CINEREM
ET . VNA . CVM . VINO . COMMISCERET . ET . PONERET . SVPRA . LATVS
ET . CONVALVIT . ET . PVBLICE . GRATIAS . EGIT . DEO
ET . POPVLVS . CONGRATVLATVS . EST . ILLI

SANGVINEM . REVOMENTI . IVLIANO
DESPERATO . AB . OMNIBVS . HOMINIBVS
EX . ORACVLO . RESPONDIT . DEVS
VENIRET . ET . EX . TRIBOMO . CAPERET . NVCLEOS . PINI
ET . COMEDERET . VNA . CVM . MELLE . PER . TRES . DIES
ET . CONVALVIT . ET . VENIENS . PVBLICE . GRATIAS . EGIT
PRÆSENTE . POPVLO

VALERIO . APRO . MILITI . CÆCO . ORACVLVM . REDDIDIT . DEVS
VENIRET . ET . ACCIPERET . SANGVINEM . EX . GALLO . ALBO
ADMISCENS . MEL . ET . COLLYRIVM . CONFICERET
ET . TRIBVS . DIEBVS . VTERETVR . SVPRA . OCVLOS
ET . VIDIT . ET . VENIT . ET . GRATIAS . EGIT . PVBLICE . DEO

Caium

Caium cæcum, primo Inſcriptionis commemoratum loco, à Dæmone ſub Aeſculapij nomine, vt monet Inſcriptio, aliquo ſaltem medicamento intrinſeco, impedimento ſcilicet amoto, ſanatum fuiſſe cenſendum eſt. Ceteros autem homines infra enarratos ab eodem ficto Aeſculapio medicamentorum virtute, à Medicis eo forſan tempore ignorata, ſanatos fuiſſe fatendum eſt, veluti fuit medicamentum illud ex nucleis pini cum melle confectum, quod ſanguinem reuomenti, vt noſtri aiunt Medici, plurimum prodeſt, & pectus purgat: atque item fomentum illud lateris dolori vtile; collyriumq. illi præſertim oculorum morbo idoneum ac præſentaneum principijs naturæ medijs fuiſſe Medici omnes affirmant. Balthaſar Piſanellus

Hæc de admirandis Dæmonum operibus, quæ tamen, ſi recte iuxta normam à Theologis præfinitam, ſuiſq. iam locis à nobis explicatam penſitentur, miracula non eſſe quis fateatur neceſſe eſt. Qua de re huius generis opera, & alia item multa perpendenda ſunt, & veluti trutina quadam diligenter examinanda, ne Dæmonum fraudulentis operibus, ſiue falſis, ſiue veris, ab Hypocritis, aut Pſeudoſanctis decipiamur. Cetera vero miracula, quæ principijs naturæ medijs fieri nullo modo poſſunt, quatenus naturæ facultatem omnino ſuperant, cuiuſmodi ſunt curationes circa ægritudines à natura contractas, mortuorumq. ſuſcitationes, tantam inquiſitionem, atque inueſtigationem non poſtulant. Quæ ſane miracula à Prophetis, à ſanctis Apoſtolis, & à Chriſto Domino facta in Scriptura ſacra paſſim cernuntur, quæ quia longum eſſet enarrare, nunc ſilentio prætereunda cenſemus. Num autem ob miracula, quę à Deo, vel ab alijs virtute tantum diuina fieri poſſunt; vel etiam propter fructum ſcientię, ac donum prophetiæ canonizari queant, hoc loco inueſtigandum cenſemus. Pag. 19. 20. 21. & 38. 3. Reg. 17. 4. Reg. 4. & 13. Matth. 9. 27. Mar. 5. 6. 16. Luc. 5. 7. 3. Ioan xi. Act 3. 5. 9. 14. 19. 20. Hebr. xi.

Num

Num aliquis ob miraculorum euidentiam canonizari pro Sancto queat.

Cap. XXIX.

DVABVS, vt reor, de causis, in dubium reuocatur, num scilicet quis ob miracula pro Sancto canonizari queat; Vel quia sanctitas sine miraculis esse potest, vt constat de Ioanne Baptista, quem nullum miraculum fecisse apud
Ioan. 10. Ioannem Euangelistam legimus; Vel quia (quod magis refert) miracula etiam à non sanctis, immo à ma-
Pag. 17. 18. S. Tho. 2. 2 q. 178. art. 2. lis hominibus fieri possunt, vti iam ex doctrina sancti Thomæ, atque aliorum Doctorum demonstrauimus. Homines tribus modis malos esse posse docet Augustinus Triumphus in Summa de potestate ecclesiastica;
Aug. Triumph. q. 15. ar. 4. in corp. Vel scilicet ob malam doctrinam, & ab Ecclesia sancta vetitam; Vel ob prauam vitam, varijs peccatis irretitam; Vel ob inanem gloriam de aliquo bono opere susceptam. Homines mali primo modo sumpti, sunt Dæmonem in arte magica inuocantes, qui vera miracula facere non possunt: hæc enim nonnisi virtute
S. Aug. lib. 22. de Ciuit. Dei c. 9. to. 5. Dei, vt S. P. Augustinus ait, fieri possunt, Angelorum ministerio, Sanctisq. orantibus, & impetrantibus ea, quæ ad horum inuocationem fiunt. Quomodo autem Magorum opera admirationis plena fiant, satis dictum fuit.

Homines mali secundo modo accepti, ad inuocationem nominis Christi, & Sanctorum, vera miracula facere possunt, ad bonorum hominum vtilitatem, vt ipsi Deum venerentur, & in fide ac doctrina per ipsa miracula confirmentur: miracula enim, Beato Hieronymo

atte-

atteſtante, non ſemper ad meritum illius, qui opera- Lib. 1. in
tur; ſed ad condemnationem inuocantium, & ad eo- Matth. ca. 7. to. 6.
rum, qui miracula vident & audiunt, vtilitatem.

Homines tertio modo ſumptos, quantumcunq. ſanctos, nonnunquam de aliquo miraculo inani gloria captos fuiſſe conſtat, vt apud Lucam videre licet, vbi Saluator Lucæ 10.
noſter lætitiam, qua ob ſpiritus ſibi ſubiectos Diſcipuli affecti videbantur, reprehendit quòd ea lætitia, vt Doctores exponunt, inanem gloriam ſaperet. Hinc ait Ioannes Chryſoſtomus: *Cum cetera vitia in ſeruis Dia-* Io. Chryſoſt.
boli locum habeant; vana gloria etiam in ſeruis Dei locum tenet. Quare etiamſi huius generis homines hac in re boni non ſint, ad teſtificationem tamen ſanctitatis ac doctrinæ veritatis multa ſigna & miracula eis à Deo concedun-tur. Quamuis igitur hominibus malis miracula interdum facere concedatur; aliqui tamen ob miracula euidenter facta canonizari poſſunt, ac debent, nulla in- Aug. Tri-
primis re vitæ ſanctitati aduerſante, cum miracula ſi- umph. vbi
gna ſint teſtificationis ſanctitatis, atque doctrinæ veri- ſup.
tatis Sanctorum manifeſta. Hæc ex Triumpho.

An propter donum ſcientiæ ac prophetiæ aliquis pro Sancto canonizari queat.

Cap. XXX.

CANONIZATIO alicuius charita- Pag. 18. &
tem eius poſtulat & ſanctitatem, ſi- 42.
ne qua, vt ſuo iam loco explicatum Aug. Tri-
eſt, ſcientiæ donum datur, & prophe- ũph. q. 15.
tię iuxta Beati Pauli ſententiam di- ar. 1. & 5.
centis: *Et ſi habuero prophetiam & noue-* 1. Cor. 13.
rim myſteria omnia, & omnem ſcientiam: et ſi habuero omnem fi- Matth. 7.
dem ita, vt montes transferam, charitatem autem non habuero,

nihil sum. Quamuis enim vita æterna, quæ Sanctis datur, scientiæ donum habenti videatur promitti iuxta illud Ecclesiastici dictum: *Qui elucidant me, vitam æternam habebunt*; scientia tamen, aut doctrina non ex se tantum, sed igne charitatis accensa, præmium illud æternæ vitæ promeretur, & consequitur. Huius generis erat doctrina Pauli Apostoli, qui in fide ac veritate Doctor Gentium fuit: nam sicut ferrum ignitum non est aliud, quàm ignis, vt Beatus Ioannes Chrysostomus in Homilia de Beati Pauli laudibus ait; ita eius doctrina igne charitatis accensa, aliud, quàm charitas, eodem Chrysostomo attestante, non erat. Nemo itaque propter scientiæ donum canonizari potest. *Hinc* Gregorius ix. de sanctitate sine scientia, quam doctam imperitiam, vel imperitam doctrinam possumus eleganter appellare; in canonizatione *Beati* Francisci Assisinatis ait hunc in modum: *Hoste triplici in terra positus* (hoc est Franciscus) *superato, Regno cælorum vim intulit, & illud rapuit violenter: & post huius vitæ quàm plurima gloriosa certamina, mundum triumphans, feliciter migrauit ad Dominum, multos præueniens scientia præditos scienter nescius, & sapienter indoctus*.

Eccl. 24.

Io. Chrys. hom. 3. de laudibus Pauli.

Greg. ix.

Gerardus Vossius. Ex Registro anni 2. Pôtif. in Bibl. Vat.

Hucusque Gregorius, qui nominat Franciscum Seraphicum scienter nescium, & sapienter indoctum, quippe qui Iesum Christum crucifixum (cuius stigmata suo in corpore impressa gestare meruit, ob idq. ab Alexandro IV. omnium Sanctorum splendor dictus est) scienter & sapienter quidem sciebat instar Beati Pauli Apostoli ad Corinthios in hæc scribentis verba: *Non iudicaui me scire aliquid inter vos, nisi Iesum Christum, & hunc crucifixum*. Qui enim vere scit Christum, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ ac scientiæ Dei, pretium & præmium electorum, & vita æterna, scit quidquid sciri debet. Adde etiam quòd in Christo crucifixo veterem homi-

Greg. ix. et Alex. iv. in Bullis, quæ in Archiuo magno SS. Apostolorũ Vrbis Romæ asseruantur.

1. Cor. 2. Col. 2. Phil. 3.

hominem nostrum cruci affixum discimus, vt scilicet destruatur corpus peccati, & vltra non seruiamus peccato, hoc est, vt amplius diabolo seruiendi necessitatem non habeamus, vt Glossa in hunc locum ait. *Non ergo* (inquit) *ita accipiendum est quod hic dicit Apostolus tanquam ea tantum dixerit, quæ de Christo credenda sunt, sed etiam quæ sunt obseruanda tàm in vita, quàm in moribus ab eo, qui accedit ad compagem corporis Christi*; vel, vt ait Lyranus, *quæ pertinent ad salutem per crucem Christi factam*. Idcirco Christianus Poeta quidam dixit: Rom. 6. Nicol. Lyr.

Si Christum discis, satis est, si cetera nescis.
Si Christum nescis, nihil est, si cetera discis.

Hæc igitur de Christo crucifixo scientia (non illa huius mundi) est omnium scientiarum regina & vera sapientia, &, vt ait S. Paulus, in mysterio abscondita, qua sanctus Franciscus imbutus & insignitus, scienter nescius, & sapienter indoctus meruit appellari, hoc est sciens & sapiens Christo, nesciens & indoctus mundo. Hanc item de Christo crucifixo scientiam sanctus Thomas Aquinas, Doctor vere Angelicus, & splendidissimum Ecclesię catholicæ lumen; præter ceteras scientias ab eo angelicè interpretatas (de quibus Ioannes XXII. affirmasse fertur: hisce verbis: *Non est de eius miraculis vehementer curandum, quippe qui tot miracula fecit, quot quæstiones determinauit*) diuinitus edoctus, ab imagine Christi cruci affixa, dum ad eam ardenter oraret, hæc meruit miraculose audire: *Bene scripsisti de me Thoma: quam ergo mercedem accipies? Cui ille: Non aliam Domine, nisi teipsum.* Hæc etiam de Christo scientia ab illa differt: quia illa peccatorem interdum admittit; hæc vero nonnisi Sanctum: illa sine sanctitate stare potest, hæc autem non item: hinc sicut litterarum ignorantia sanctitatem interdum admittit; 1.Cor. 2. Hieron. Vielm. li. 2. de doctr. S. Tho. ex Gersone. Io. Garzo in vita S. Thomæ.

ita litterarum peritia interdum, immo frequenter ſan-ctitatem excludit. Huc ſpectare videtur illud Beati Hie-ronymi ſcitè dictum: *Nec ruſticus & ſimplex frater ideo ſe ſanctum putet, ſi nihil nouerit: nec peritus & eloquens, lingua æſtimet ſanctitatem: multoq. melius eſt è duobus imperfectis ruſticitatem ſanctã habere, quàm eloquentiam peccatricem.* Hæc de ſcientiæ dono ſine ſanctitate canonizationem non admittente, vt de prophetiæ dono idem intelligendum eſſe oſtendamus.

S.Hieron. ep.2.ad Nepotianum to.1.

Quamuis item Spiritus ſanctus in animas ſanctas ſe transferat, amicos Dei & prophetas conſtituendo, vt in libro Sapientiæ legitur; Spiritus tamen ſanctus non ſe transfert in animas eorum, quibus donum prophetiæ datur, nec eos amicos Dei conſtituit, niſi quando ad mentem recipientis illuſtrandam prophetiæ donum confertur: quando autem ad aliorum tantum inſtructionem datur, non item. Quamuis deniq. à Beato Petro dicatur: *Non enim voluntate humana allata eſt aliquando prophetia: ſed Spiritu ſancto inſpirati, locuti ſunt ſancti Dei homines*; aliud tamen eſt loqui in Spiritu ſancto; aliud vero in virtute ſancti Spiritus: Sancti enim homines loquuntur vera in Spiritu ſancto, ſed mali homines loquuntur vera virtute nominis Chriſti, & virtute Spiritus ſancti, non in Spiritu ſancto. Hinc à ſancto Euangeliſta Matthæo mali homines in vniuerſalis iudicij die introducuntur dicturi: *Domine nonne in nomine tuo prophetauimus*? ſignificanterq. eo loci dictum volunt, (*in nomine tuo*) quaſi non in ſpiritu tuo, aut in ſpiritu Dei, immo in ſpiritu Diaboli, vt ait Triumphus. Idcirco huius generis Prophetis reſpondebitur à Domino: *Neſcio vos*. Nemo itaque propter ſolum ſcientiæ, ac prophetiæ donum abſq. ſanctitate canonizari poteſt: ſola enim vitæ ſanctitas, & quidem clariſſima, longa temporum ſerie ad finem vſque vitæ incluſiue, vt alibi diximus

Sap.7. 2.Petri 1. Matth.7. Aug. Triumph. q. 15. ar.5. ad 2.

ximus, nunquam interrupta, canonizationem à Principibus viris, siue à Rege, vel Imperatore, atq. item à Prouincijs, & Populis ciuitatum aut locorum suppliciter & frequenter postulatam, ordineq. iudiciario ac ritu solemni celebrandam, admittit. Pag. 14. cap. 8.

Num aliquis fama bona ornatus, & pro Sancto à Populis & Principibus viris denunciatus, canonizari statim debeat.

Cap. XXXI.

QVO maius ac difficilius negotium tractandum sese offert, eo attentius ac maturius deliberandum censetur: ita vero, vt in eo industriæ celeritas, & diligentię tarditas adhibeantur, ex quibus contrarijs quid optimum, & quasi, ad amussim factum, in lucem prodire necesse est. Hinc Augustus, & sapienter quidem, per duo illa contraria duobus vocabulis Græcis quid tale in rebus grauissimis faciendum exprimere solebat hunc in modum: Σπεῦδε βραδέως, hoc est, *Accelera tarde*. Cum itaque Canonizationis opus maximum sit, ac difficillimum inter ea, quæ in Ecclesia sancta Dei fieri solent, maximam postulat maturitatem, diligentem scilicet rerum gestarum, vitæq. illius, qui catalogo Sanctorum est adscribendus, non semel repetitam inquisitionem atque inuestigationem: testes enim fallere, ac falli possunt, aliquo indecenti affectu persuasi. Idcirco Beatus Ioannes Apostolus ait: *Nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus si ex Deo sint*. Industriæ igitur celeritas, & diligentiæ tarditas, quæ veram faciunt maturitatem, has

Aug. Triumph. q. 15. ar. 3. & q. 16. ar. 2.

Accelera tarde.

1. Ioan 4.

ob cau-

ob causas in canonizatione iure desiderantur, hoc est propter sanctitatis & miraculorum veritatem, propter operis arduitatem, & propter fidei firmitatem, atque constantiam.

Maxima in canonizatione tractanda opus est maturitate propter veritatem circa sanctitatem & miracula indagandam, ne falsa pro veris, siue turpis lucri gratia, siue humanæ laudis, aut gloriæ appetitu, aut alio affectu indecenti enarrentur, mira Dæmonum versutia & calliditate suadente, arte item eorundem ac potestate adiuuante. Id quod ex doctrina, quam de veris ac falsis miraculis, necnon de operibus Dæmonum nuper conscripsimus, facile fieri posse credendum est. Hinc S. P. Augustinus in libro de vera religione nos admonet, vt quibus credendum sit, quod ad miracula & inuisibilia pertinet, diligenter videamus, omni scilicet adhibita maturitate: propterea quòd vera miracula, quæ vitæ sanctitatem præseferre solent, canonizationem admittendam satis persuadent. Arduitas item operis maturitatem postulat: quantò enim opus est magis arduum, tanto maiori industriæ celeritate, diligentiæq. tarditate faciendum est, sapientissimo Saluatoris nostri documento, qui non statim, sed ceræmonijs præuijs Lazarum à morte suscitauit; nec item Cananeæ filiam statim sanauit; sed, vt ait Chrysostomus sanctus, quanto magis mulier suppliciter orabat, tanto magis Christus sanitatem reddendam negabat.

Pag. 16. 17. & sequ.

Lib. de vera Relig. c. 25. to. 1.

Ioan. 11.

Chrysost. homil. 53. in Matth. 15. to. 2.

Proprer fidei firmitatem atq. constantiam roborandam Canonizatio item differri debet. Christus itaque, vt sanctus inquit Chrysostomus, Mulierem illam Cananeam clamantem non statim exaudiuit, vt fides illius promulgaretur, quippe quam intus moueret, vt verbis illis, *Miserere mei Domine fili Dauid*, Christi diuinita-

Chrys. in Matth. 15. to. 2.

Matth. c. 15.

tem

tem & humanitatem confiteretur. Hinc ipsa meruit audire: *O Mulier, magna est fides tua. Fiat tibi sicut vis.* Propter igitur veritatem miraculorum indagandam, propter operis arduitatem, & fidei firmitatem atque constantiam, canonizatio, quæ est opus summe arduum, in plurimos menses atque annos proroganda censetur: ex qua prorogatione frequentia miraculorum augetur, miraculorumq. veritas magis elucescit, operumq. misericordiæ fama multo magis diuulgatur, ac fides de operibus misericordiæ illius, qui canonizandus est, in cordibus tandem Populorum confirmatur ac roboratur, & sanctitas declaratur: temporum namque diuturnitas magistra & lucerna veritatis esse solet. Idquod exemplo de quodam præsertim Hermanno hæretico, fictæ sanctitatis homine, comprobatur: quem, vti alibi diximus, post falsam à Populis sanctitatem viginti annorum interuallo (teste Platina) prædicatam, Bonifacius VIII. exhumari, comburiq. iussit, diligentissima de ipsius hæresi, fictaq. sanctitate, habita inquisitione. Tempore item Alexandri III. quidam in ebrietate ac seditione occisus, tamquam Martyr colebatur. Sancti denique Martini tempore ignotus quidam etiam tamquam Martyr honorabatur: sed sancto Martino Deum ad eius sepulchrum orante, illum hominem scelestum, ac damnatum fuisse diuino fauore compertum est, vt Sulpitius Seuerus post multa testatur hisce verbis: *Deinde super sepulchrum ipsum astans* (hoc est, Martinus Sanctus) *orauit ad Dominum, vt quis esset, vel cuius meriti sepultus, ostenderet. Tum conuersus ad læuam, vidit prope assistere vmbram sordidam, trucem. Imperat, nomen meritumq. vt loqueretur: nomen edicit, de crimine confitetur, latronem se fuisse, ob scelera percussum, vulgi errore celebratum, sibi nihil cum Martyribus esse commune; cum illos gloria, se pœna retineret. Mirum in modum vocem loquentis qui aderant*

Vide pag. 13.

Veritatis magistra, & lucerna.

Platina in Bonif. viij.

Pag. 12.

Cap. Audiuimus extra de reliq. & ven. SS.

Sulp. Seu. lib. de vita S. Mart. c. 8. Et to. 7. Biblioth. SS. PP.

aderant, audiebant, personam tamen non videbant: Tum Martinus, quid vidisset, exposuit: iussitq. ex eo loco altare, quod ibi fuerat, submoueri: atque ita Populum superstitionis illius absoluit errore. Hæc Seuerus. Sanctorum itaque Canonizatio longa temporum, aut seculorum serie iure differri solet ac debet, sicut de sancto Hyacintho, & Beato Raymundo, vt ceteros post magnam temporum diuturnitatem canonizatos silentio prætermittam, factum esse constat: quorum ille Anno Domini M. CC. LVII. ex hac luce decessit; deinde Anno salutis nostræ M. D. XCIV. in Sanctorum numerum relatus fuit: Hic vero Anno Dom. M. CC. LXXV. die Epiphaniæ ex hac vita migrauit; Annoq. salutis nostræ M. DC. nondum canonizatus, propediem canonizandus censetur. Hæc de Canonizatione Sanctorum magno temporum, aut aliquot seculorum interuallo proroganda. Nunc reliquum est, vt de miraculis, quæ in Canonizatione Sanctorum præcipuum obtinent locum, diligenter examinandis sermonem habeamus.

S. Hyacinthus.

B. Raymundus.

De Miraculis diligenter examinandis in Canonizatione alicuius, ac de modo examinandi ea.

Cap. XXXII.

TANTA in miraculis examinandis debet adhiberi diligentia, quanta maxima esse potest, ob summas & quidem plurimas, quæ inde suboriri solent, difficultates, sicut ea, quæ de veris miraculis, necnon ludificatorijs, admirandis tamen Dæmonum operibus, adhucusq. à nobis explicata sunt, apertè demonstrant: Sacrosanctum itaque

que Concilium Tridentinum nulla noua miracula admittenda esse decernit, nisi recognoscente & approbante Episcopo: qui simulatque de ijs aliquid compertum habuerit, adhibitis in consilium Theologis, & alijs pijs viris, ea faciat, quæ veritati & pietati consentanea iudicauerit. Hæc ex sacrosancta Synodo Tridentina. Miracula idcirco absque Episcopi recognitione atque approbatione, ac sine Theologorum consilijs admitti non debent.

Concil. Triden. sess. 25. de reliquijs Sanctorum, prope finem.

Testes insuper in hanc rem tam grauem & arduam adhibendi sunt: de singulis eorundem miraculorum circumstantijs diligenter interrogati; qui, vt clariorem veritatis, rerumq. gestarum testificationem efficiant, contestes de vna & eadem re esse debent; & plures quidem: si enim vnus de re singulari, alter vero de re testetur altera, tanquam testes singulares, vt iuris peritissimis placet, nihil profecto probant: e quorum numero item sunt qui in aliqua testificatione scientiæ causam non reddunt: *Pluris enim est*, vt Poeta ille ait, *oculatus testis vnus, quàm auriti decem.* Hæc de examinandis miraculis, quorum conditiones proprias, quę vera miracula præseferunt, & aperte declarant, loco iam suo explicauimus, & multo quidem fusius, quàm alij, qui de hac materia superficie tenus scripserunt: hinc ea in medium afferre non libet; sed quænam illa sint, quibus in Ecclesia militante quis inter Sanctos connumerari queat, explanabimus antequam ordinem iudiciarium in Canonizatione obseruari consuetum aggrediamur.

Archid. in cap. Nec mirũ 26. q. 5. Bald. in lege Solã de testibus, & alij in d. cap. venerabili. Plautus in Trucul. Cass. p. 3. Catal. gl. mundi cõsid. 49. post. glo. in. d. c. 1. de reliq. & ven. sanct.

Necessaria pro Sancto in Ecclesia militante declarando.

Cap. XXXIII.

Greg. ix. 14. annos in Pontificatu vixit, ac menses 4.

GREGORIVS huius nominis nonus libri Decretalium Auctor, qui quatuordecim & amplius annos in Pontificatu vixit, quiq. in libro Decretalium compilando, Beato Raymundo propediem canonizando, ex instituto Prę-

S. Franciscus.

dicatorum adiutore vsus est; dum sanctum Franciscum Assisinatem, Perusij, Anno Domini 1228. anno autem

S. Antonius.

sui Pontificatus secundo; Sanctum Antonium, de Padua dictum, Spoleti; Anno Domini 1232. & sui Pontifi-

S. Dominicus.

catus sexto; Sanctum Dominicum Reate, Anno Domini 1234. & sui Pontificatus octauo; Sanctamq. Elisabeth, Andreæ Regis Hungarorum filiam, Perusij, An-

S. Elisabeth.

no Dom. 1235. & anno sui Pontificatus nono canonizauit, normam canonizandi posteris fere præscripsit, vt videre est ex eiusdem litteris Apostolicis, quas ex Bibliotheca Vaticana desumptas Gerardus Vossius Flan-

Gerardus Vossius.

der, vir pius & eruditus, necnon de bonis litteris, præsertim vero de Ecclesiasticis libris optime meritus, in lucem emisit.

Vt autem multa Gregorio ix. digna, quæ dictis in litteris sparsim leguntur, silentio prætermittam, hoc loco ea tantum apponam, quæ in litteris Apostolicis ad canonizationem S. Antonij, de Padua nuncupati, pertinētibus scripsit in hanc verborum formam: *Ad hoc, vt Sanctus habeatur apud homines in Ecclesia militante, duo sunt necessaria, virtus morum, & veritas signorum, merita videlicet & miracula, vt hæc & illa sibi ad inuicem contestentur, cum nec merita*

sine miraculis, nec miracula sine meritis plene sufficiant ad perhibendum inter homines testimonium sanctitatis. Sed cum merita sana praecedunt, & clara succedunt miracula, tunc certum praebent indicium sanctitatis, vt nos ad ipsius venerationem inducant, quem Deus ex meritis praecedentibus, & signis subsequentibus exhibet venerandum: quae duo ex verbis Euangelistae plenius colliguntur: Illi autem profecti praedicauerunt vbique Domino cooperante, & sermonem confirmante, sequentibus signis. Marc. 16. Hæc Gregorius de rebus necessarijs, quæ in Ecclesia militante Sanctum declarant.

Quæ sane omnia, & fusius quidem à Doctore Angelico, necnon à Beato Antonino, & ab alijs enarrantur. In hanc item sententiam plura videre licet in octauo huiusce Commentarij nostri capite, vbi quænam in eo, qui canonizandus est, requirantur, declarauimus. Ex eo denique, quod Ioannes Chrysostomus de sanctitate scriptum reliquit, colligi potest, quid pro Sancto declarando requiratur. Ait enim Chrysostomus: *Quid est Sanctus? Rectus, purus, mundus, ab omni reprehensione alienus, qui nullam vlli omnino praebet ansam.* Hæc de rebus, quæ sanctitatem cuiusque declarant.

S. Tho. 2. 2. q. 81. ar. 8.

S. Ant. 3. p. tit. 12. c. 8. §. 1.

Pag. 14. cap. 8.

Io. Chrys. to. 1 hom. in Psal. 144.

Nunc reliquum est, vt, rebus ad Sanctum aliquem in Ecclesia militante declarandum explicatis, ordinem canonizandi iudiciarium, cui hæc omnia maiorem in modum deseruiunt, aggrediamur.

Ordo Iudiciarius in Canonizatione obseruari consuetus.

Cap. XXXIV.

S. Aug. lib. de medicina cap. 3. to. 9.

ECCLESIA sancta Dei, vt S. P. Augustinus in libello de pœnitentiæ medicina testatur, non nisi publicis testimonijs, aut documentis certior facta, de aliquo homine sententiam dicere, aut iudicium pronunciare solet. Hinc iuxta Romanæ Ecclesiæ ritum Actiones duodecim, aliquot ab hinc sæculis ad hanc vsque diem in Canonizatione præstanda celebrari consueuerunt; nam in primitiua Ecclesia tot actiones in vsu non erant: *tunc* enim ex fidei feruore, Christiq. meritis miracula, & alia opera ita erant euidentia, quòd aliqua tergiuersatione occultari non poterant. Adde etiam quòd antiquitus Sancti vt plurimum erant Martyres, de quibus, vt ait sua in summa Ostiensis, tanta inquisitio, quanta nunc de Confessoribus, non fiebat: sat enim est, si de Martyribus miracula diligenter examinentur, & propria martyrij causa inquiratur: causa enim, non mors, facit martyrium, vt ex Augustini doctrina explicatum iam fuit. Quænam vero de Confessoribus inquirenda sint, nos item suo recensuimus loco. In Concilio Africano, in quo sermo habetur de veneratione Sanctorum, vt etiam videre est in tertia Decreti parte, non nisi de Martyribus fit mentio, vel ob rationem nuper assignatam, vel quia tunc temporis de Confessoribus nondum solemnia celebrari solebant, vt Beatus Antoninus in tertia parte summæ ait: & hanc ob causam, sicut Innocentio huius nominis III. placet, in sa-

De ordine iudiciario Aug. triumph. q. 16. art. 1.

Ostiensis lib. 3. de reliq. & ven. SS. num. 3.

Pag. 12. cap. 6.

Concil. Afr. c. 50. & Burch. lib. 3. c. 38. De cõsec. d. 1. c. Placuit.

B. Ant. tit. 12. cap. 8.

in sacro Missæ Canone nulla Confessorum memoria reperitur: quia Canon Missæ prius fuit editus, eodem Innocentio attestante, quàm memoriam Confessorum Ecclesia celebraret. Nam omnes ferè Sancti (ait ipse) in Canone commemorati, Siluestrum præcesserunt, Ioanne & Paulo, Marcellino & Petro exceptis, qui proximò successerunt. Ecclesia verò post Beati Siluestri tempora sanctorum Confessorum memoriam venerari, eorundemq. canonizationem celebrare cœpit, in qua præstanda duodecim Actiones obseruari solent, quæ infra statim declarandæ proponuntur.

Innoc. lib. 3. Myst. Missæ c.x. Alex. de Alex. p. 4. q.x. p.2 5. 2.

Actiones in Canonizatione alicuius Sancti requisitæ, Ex Augustino Triumpho q. 16. art. 1. Castanæa p. 3. consid. 50. Viguerio de Virt. fid. n. 104. ver. 4. & alijs in cap. 1. de Reliquijs, & veneratione Sanctorum.

Actio I.

PRINCIPES in primis, aut optimates cum Populis locorum Romano Pontifici canonizandum proponunt, eiusdem vitæ probitatem, opera, & miracula explicantes. Id quod pluribus mensibus atque annis interiectis frequenter ac suppliciter quidem faciendum censetur, vt ea prorogatione veritas rei clarius in dies elucescat.

Actio II.

SI, fama sanctitatis crebrescente, magnaq. miraculorum facta in dies accessione, supplicibus postulationibus, & indesinenter quidem insistatur; Romanus Pontifex in Consistorio, quod secretum vocant, S. R. E. Cardi-

Cardinalibus canonizationem suppliciter ac tot vicibus postulatam proponere consueuit: eoq. in Consistorio decerni solet, vt in Patriam ac Prouinciam illius, qui canonizandus est, pro notitia eorum, quæ denunciata fuerunt, suscipienda scribatur. Publica sanctitatis & miraculorum fama, populorumq. erga canonizandum deuotio, & id genus alia, Episcopis, & honestissimis viris, vitæq. integritate insignitis diligenter ac generatim inuestiganda committi solent.

Actio III.

SI Episcopi, & viri integerrimi ea omnia, quæ de homine canonizando scripta iam fuerant, vera esse respondeant, & omnino affirment, in Consistorio item secreto S. R. E. Cardinales à Romano Pontifice sententias rogantur, num scilicet sanctitatis & miraculorum fama speciatim inuestiganda committi debeat.

Actio IV.

SI veritatis indagatio speciatim committenda censeatur, ijsdem vel alijs Episcopis ac viris integerrimis scribendum est, ac Diplomate Pontificio mandandum, vt veritatem ipsam, primum de fama; mox de vita, hoc est de misericordiæ operibus cum vera animi demissione vel humilitate coniunctis; tertio loco de miraculis, & quidem omnia diligenter, exacte, prudenter, ac fideliter iuxta formam in Diplomate præscriptam, necnon iuxta articulos in eodem Diplomate comprehensos inquirant. Omnia hunc in modum examinata, necnon sigillis munita & inclusa, ad Romanum Pontificem mittuntur.

Actio V.

HAec tandem ad Romanum Pontificem missa, in Romana curia aliquot Rotæ Auditoribus, quos Papæ Cappellanos appellant, vel alijs, auctoritate, prudentia, & doctrina insignitis committi solent, ea tamen lege, vt omnia diligenter pensitent, titulos item ac notas, & conclusiones inde conficiant, suumq. ipsorum ijs in rebus omnibus iudicium sincere subijciant.

Actio VI.

OMnia dictum in modum ab Auditoribus Rotæ, aut ab alijs honestissimis ac doctissimis viris disposita, diligenter à Romano Pontifice, & à sacro Cardinalium Collegio veluti trutina quadam examinantur, ijsdem Cardinalibus sententias rogatis, num scilicet omnia exacte comprobata videantur, ita verò, vt Canonizatio iure admitti queat.

Actio VII.

HIs rite peractis, si summo Pontifici Canonizatio iure celebranda videatur, id in Consistorio, quod secretum vocant, definiri solet.

Actio VIII.

PAtriarchis, Archiepiscopis, Episcopis & Abbatibus, tunc in Vrbe commorantibus, ad Consistorium semipublicum conuocatis, Romanus Pontifex narrat ea, quæ in causa Canonizationis acta sunt ac legitime probata; secreta tamen definitione suppressa, quæ in præce-

denti

denti Consistorio facta iam fuit; omniumq. tàm Cardinalium, quàm Prælatorum sententias exquirit.

Actio IX.

CErta deinde in eodem Consistorio semipublico dies Canonizationis assignatur, qua omnes ad certam Ecclesiam, Romanus videlicet Pontifex, S.R.E. Cardinales, & Prælati cum vniuerso Clero & Populo conueniant.

Actio X.

SAnctissimus D. N. Papa sermonem habet, processum recitat, & probationes commemorat, adstantesq. omnes ad exorandum Deum cohortatur, vt in eo tam graui, tamq. arduo negotio diuinam sibi opem largiatur: Denique omnes genibus flexis orant; & cantatur hymnus. *Veni creator spiritus*.

Actio XI.

HYmno decantato, summus Pontifex ab oratione surgens, illum, de quo agitur, Sanctum esse definiendo declarat, Sanctorumq. Catalogo adscribendum, & tanquam Sanctum venerandum, ipsiusq. festum diem singulo quoque anno celebrandum esse decernit.

Actio XII.

HIs rite ac pie peractis, sententia scilicet canonizationis pronunciata, Hymnus (*Te Deum laudamus*) decantatur: quo tandem completo, Romanus Pontifex in honorem Sancti canonizati Missam ritu maxi-

mè ſolemni decantat: atque hunc in modum Canonizatio præſens in tempus abſolui, terminariq. ſolet. Nunc reliquum eſt, vt videamus, an ordo iudiciarius, quem explicauimus, in ſingula quaque Canonizatione ſit obſeruandus.

An ordo iudiciarius ſuperiori loco explicatus, tàm in Canonizatione Martyrum, quàm Confeſſorum obſeruari debeat.

Cap. XXXV.

IVDICIARIVS ordo, vt Auguſtino Triumpho placet, duobus modis conſiderari poteſt, quantum ſcilicet ad inquiſitionem aut diſcuſſionem cauſę Canonizationis, vel quantum ad cauſam, vt aiunt, motiuam. Primo modo iudiciarius ordo tàm in Canonizatione Martyrum, quàm Confeſſorum obſeruari debet, ſecundo modo non item. Quando enim aliquis pro Martyre canonizandus eſt, non ſolum cauſa, propter quam fuerit paſſus, diligenter eſt inueſtiganda; (quia cauſa non pœna, vt ait S. P. Auguſtinus, facit Martyrem) ſed modus item patiendi eſt inquirendus: multi enim hęretici paſſi ſunt, & patiuntur pro Chriſto, vt ait Triumphus, dum eius doctrinæ, ac præceptis aduerſantur, de quibus inquit Apoſtolus ſanctus: *Zelum quidem Dei habent, ſed non ſecundum ſcientiam*, Qua in re Gloſſa inquit: *Stultum eſt, Dominum legis venerari, & legem eius ac doctrinam perſequi & falſificare*. Cauſa igitur & modus patiendi omni diligentia inueſtigari debent; niſi cauſa adeo eſſet manifeſta, vt aliqua probatione aut inquiſitione non indigeret.

Aug. Triumph. q. 16. ar. 1. Eccl. pot.

Aug. Epiſt. 61. & 166. to. 2.

Vide pag. 12.

Aug. Triumph. vbi ſup.

Rom. 10.

L Quan-

Quantum ad causam canonizationis (vt aiunt) motiuam, idem ordo iudiciarius, tàm in Canonizatione Martyrum, quàm Confessorũ obseruari non debet: quia finalis martyrij causa, est defensio atque confessio veritatis fidei Christianæ, necnon eorum, quæ fidei annectuntur, cuiusmodi sunt ea, quæ de Ioanne Baptista à Beato Marco Euangelista scripta leguntur: is enim quamuis Christum, aut Christi fidem negare coactus non fuerit, veritatem tamen atque iustitiam negare cogebatur. Herodes namque nolebat, vt Ioannes Baptista diceret: *Non licet tibi habere vxorem fratris tui*. Quoniam vero pro tali veritate passus est, ipsum ob talem causam S. P. Augustinus Martyrem Christi effectum fuisse affirmat.

S. Io. Bapt. nullum fecit miraculum. Mar. 6. S. August. Psal. 140. to. 8.

Motiua itaque Canonizationis illius, qui pro Martyre canonizandus est, talis debet esse causa, qua existente, nulla alia inquisitione præuia, nulloq. miraculo intercedente, pro Martyre canonizandus est, atque venerandus, etiam nondum baptizatus: cui, vt sancto Augustino placet, passio pro baptismo deputatur: qui non aquæ, sed sanguinis baptismus est.

Pasio pro baptismo. Epist. 108. to. 2.

Quamuis autem Martyrium tàm bonis, quàm malis commune sit, Martyrij tamen causa extrinseca & finalis, quæ est confessio Christianæ fidei, & pro veritatis fidei defensione mori, omnibus communis non est, veluti nec etiam charitas, quæ est meritoria & intrinseca Martyrij causa, opus videlicet Martyrij meritorie imperans. Hinc sanctus Hieronymus in Epistolam Beati Pauli ad Galatas, de opere sine charitate facto, ait: *Vide, quantum bonum est charitas: si ita Martyrium ferimus, vt nostras velimus ab hominibus reliquias venerari; & si opinionem vulgi sectantes intrepidi sanguinem fuderimus, & substantiam nostram vsque ad mendicitatem propriam dederimus, huic operi non tàm præmium, quàm pœna debetur: & perfidiæ magis tormenta*

Hieron. in cap. 5. Ep. ad Galat. to. 6. & 1. q. 1. cap. 65. Vide.

menta sunt, quàm corona victoria. Hæc S. Hieronymus. Martyrium itaque pro Christo Domino, proq. fidei confessione, charitate intercedente, susceptum (cum ex se causa sanctitatis existat) facit, vt aliquis nulla alia nec miraculorum, nec operum misericordiæ inquisitione præuia (quæ tamen pro Confessoribus canonizandis est necessaria) pro Martyre canonizari, & Sanctorum Catalogo adscribi queat ac debeat. Hæc ex Augustino Triumpho, cuius doctrina in hoc capite maiori ex parte vsi sumus, sicut ex eo loco, quem nuper commemorauimus, videre est. Quoniam vero iudiciarius ordo multa implicitè comprehendit, quæ aliqua indigent explicatione; nonnulla idcirco ad eum explicandum hoc loco declaranda sunt, vt omnia, quæ ad Canonizationem celebrandã, pertinent intimius intelligantur.

De pot. Eccl. q. 16. ar. 3.

De rebus, quæ fiunt ante tria Consistoria, quæ pro celebranda Canonizatione haberi solent.

Cap. XXXVI.

QVAMVIS ordo iudiciarius in Canonizatione Sanctorum obseruari soleat, in primitiua tamen Ecclesia, vt ait Viguerius, dicta omnia non obseruabantur, quia Sancti eo tempore, vt plurimum martyrio erant insigniti, in quibus canonizandis tot examinanda non videbantur, vt infra ostendemus. Huc etiam accedit, quòd ex fidei feruore, atque Christi Domini meritis, ait Viguerius, miracula & alia opera maiorem in modum erant euidentia, quæ idcirco aliqua tergiuersatione occultari non poterant. Nunc vero, & sapienter quidem, dum aliquis in Sanctorum numerum est referendus,

Io. Vigue. de virt fid. Ver. 3. nu. 104.

omnia ad hanc rem præstandam necessaria inter doctissimos ac pijsimos Viros diligenter examinantur, atque hanc ob causam multi sane conuentus haberi solent, duoq. Rotæ Auditores, iurisperitisimi, tanquam Iudices integerrimi à Summo Pontifice deliguntur, vt acta omnia de Viro canonizando allata cognoscant, atque expendant in primis, an rite præstita, & an legitima sint testimonia, siue ad probationes idonea. Postea vero quàm omnibus hisce de rebus inter Iudices disceptatum est, omnia ad Summum Pontificem referuntur, deinde a tribus S. R. E. Cardinalibus ad hoc negotium præsertim delectis recensentur, & explicantur. Postremo ab ijsdem Cardinalibus, quorum primus est Episcopus Cardinalis, Secundus Cardinalis Presbyter, Tertius Cardinalis Diaconus, necnon ab alijs è sacra rituum Congregatione Cardinalibus omnia diligenter recognoscuntur & maturisime iudicantur. His rite tandem, sed longo post tempore, omni ex parte examinatis & absolutis, tria in primis Consistoria ad hanc rem perficiendam celebrari solent; quorum primum, Secretum, alterum Publicum, tertium Semipublicum appellant.

De

De tribus Consistorijs, quæ pro celebranda Canonizatione fieri solent.

Cap. XXXVII.

De Consistorio Primo.

IN primo Consistorio, quod Secretum vocant, vnus ex tribus Cardinalibus delegatis Iudicibus in Congregatione antiquior, siue primarius, orationem habet, in qua de Viri canonizandi vitæ sanctitate, fideiq. integritate (quæ in re totius negotij summa consistit) necnon de laudabili eiusdem obitu, deq. miraculis, siue in vita, siue in morte factis verba facit: Iis omnibus recitatis, Cardinales sententias rogantur, num in ijs, quæ ad Canonizationem pertinent, sit vlterius progrediendum. Postremo iuxta Cardinalium consilium & assensum, quid hac in re faciendum sit, decerni solet. Consistorium secretum.

De Consistorio Secundo.

IN secundo Consistorio, quod Publicum appellatur, Aduocatus consistorialis orationem habet, in qua vel alicuius Regis aut Principis, qui Virum illum canonizandum curat, ardentissimum, ac perpetuum desiderium cum christiano zelo coniunctum egregie commendatur, eiusdem Viri canonizandi sanctimonia, admirabiles virtutum progressiones, & miracula præsertim insignia enarrantur. In peroratione autem vel Regis ac Regni, seu Principis ac Prouinciæ, necnon Ciuitatis nomine postulatur, vt Vir ille, tantopere in sanctitate Consistorium publicum.

vitę

vitæ laudatus, in Sanctorum numerum referatur. Tum demum Secretarius Apostolicus ex præscripto Summi Pontificis respondet, christianamq. postulantis pietatem, diuturnamq. rei tam piæ postulationem laudat, ac tandem propensam Papæ in eo canonizando voluntatem declarat: sed huius generis negotium tam graue, tamq. arduum, cuiusmodi est Sancti alicuius Canonizatio, maturius ac diligentius considerandum esse ostendit. Hinc sacrum denique Cardinalium Collegium, Patriarchas item, Archiepiscopos, Episcopos, & Abbates hortatur, vt in eam tanti ponderis rem pro suffragijs ferendis toto mentis conatu incumbant, ac Deum in primis orent, vt Sanctitatis suæ mentem lumine diuino illustret, quo rectius actionem tantam dirigat, tum ad ipsius Dei gloriam, tum etiam ad Ecclesiæ sanctæ amplitudinem, Christianæq. pietatis fructus vberrimos.

De Consistorio Tertio.

Consistorium semipublicum. IN tertio Consistorio, quod Semipublicum nuncupatur, suffragia feruntur, num ille, de quo agitur, in Sanctorum numerum sit referendus. Ad hoc Consistorium non solum S. R. E. Cardinales, verum etiam Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi & Abbates pro suffragijs ferendis acciti conueniunt. Protonotarij Apostolici eidem Consistorio intersunt ad fidem circa ea, quæ ibi decernuntur, exhibendam. Auditores autem Rotæ, & præsertim illi, quibus cura iudicandi processum in rem tantam præstitum, demandata fuit, ad idem Consistorium admittuntur, vt, si in processu aliqua oriretur controuersia vel difficultas, eam explicent, ac declarent. Antea verò quàm suffragia ferantur, Summus Pontifex è solio suo habet orationem, in qua de re ad tam grauem, tamq. arduam actionem

Lib. cæremoniarum lib. 1. sect. 6. cap. 1.

perti-

pertinente, verba facit: deinde pro Sancto canonizando sententias dici iubet: tum suo quique statim ordine sententias dicunt.

De suffragijs pro Canonizatione in Consistorio Semipublico ferendis.

QVamuis autem diuersi diuersa argumentorum genera in dicendo adhibeant, vt ex varijs suffragijs, quæ olim me legisse memini, colligi potest; omnes tamen, si Canonizatio celebranda sit, eò deueniunt, vt illum, de quo agitur, ob admirabilem vitæ innocentiam, catholica fide vbique ac semper præuia, perpetuisq. tum charitatis, tum Christianæ humilitatis operibus & exemplis, insignibusq. atque euidentissimis miraculis, vel scientiæ, aut prophetiæ donis, multiplici & idonea attestatione, hoc est, per testes & contestes affirmatis, omniq. tandem christianarum virtutum genere comprobatam, & illustratam, Sanctorum Catalogo adscribendum, ac Sanctum in cælo viuere, Deiq. visione frui declarandum esse concludant, vti fusius alibi dictum fuit. Vbi vero primùm Romanus Pontifex singulorum sententias audiuit, certam Canonizationis diem decernere solet, ac locum; vel istuc ipsum propediem decernendum promittit. Hæc de tribus Consistorijs ad Canonizationem Sanctorum celebrandam pertinentibus. Rebus hisce omnibus rite enarratis, nil aliud explicandum superest, quàm Canonizationis Decretum: cuius formam in eo pronunciando obseruari consuetam hoc loco apponere libet, amplissimo prius apparatu aliqua ex parte adumbratim, seu potius rudi quadam Minerua descripto; atque ijs, qui Canonizationi solent interesse, summatim commemoratis, & quasi exiguo penicillo delineatis.

Suffragiorũ forma

Cap. 8. & 33.

De Apparatu, deq. ijs, qui Canonizationi interesse solent, necnon de Canonizationis Decreto.

Cap. XXXVIII.

Apparatus descriptio.

EO tandem die, Canonizationi dedicato, solemnissima processione aut supplicatione itur ad eam, in qua Canonizatio celebranda est, Basilicam aut Ecclesiam, suggesto seu tabulato amplissimo, pulcherrimeq. constructo; aulæis item, atque alijs ornamentorum generibus, necnon densissimis luminibus enitentem; solio denique Pontificio, aspectum præbente iucundissimum ac præclarissimum, Altariq. sacris rebus egregiè insignito mirum in modum condecoratam, ac splendescentem.

Canonizationi quinam intersint.

Huic solemnissimo tantæ celebritatis actui non solum S. R. E. Cardinales in Vrbe commorantes interesse solent, sed etiam Principum Oratores aut Legati, magnusq. Patriarcharum, Archiepiscoporum, Episcoporum, aliorumq. Prælatorum numerus, necnon maxima, præter familiam Pontificiam, nobilium Virorum frequentia, & innumera hominum omnis ordinis vtriusque sexus multitudo, vniuerso item tàm regulari, quàm sæculari Clero adstante, atque spectante. Postea nonnullis iam rebus pro Canonizatione celebranda præstitis, Canonizatio nomine alicuius Principis ter summopere, ac suppliciter, hoc est, vt aiunt, instanter, instantius, & instantissime postulatur; oratione item ad Deum pro diuino auxilio ad rem tantam efficiendam implorando, non semel directa; Deinde summus Pontifex in solio sedens, sacris vestibus indutus, & mitra insignitus, Ca-

noniza-

nonizationis Decretum pronunciat grauissimis profectò, & maximè significantibus hisce verbis:

Canonizationis Decreti forma pro Sancto Confessore.

AD honorem sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, gaudium & exultationem supernæ ac triumphantis Hierusalem matris nostræ, & exaltationem Fidei Catholicæ, & Christianæ Religionis augmentum, auctoritate eiusdem sanctæ Trinitatis, Patris, & Filij, & Spiritus sancti; Beatorum Apostolorum Petri & Pauli, ac nostra, de Venerabilium Fratrum nostrorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, omniumq. Patriarcharum, Archiepiscoporum, & Episcoporum in Romana curia existentium consilio, & vnanimi consensu, matura deliberatione præhabita, summaq. diligentia ex maiorum institutis, etiam abundantius adhibita, *Beatũ* N.N. (de cuius puritate fidei, excellentia vitæ, & miraculorum in vita, & in morte factorum claritate, nobis plenissime constat) decernimus Sanctorũ Confessorum Catalogo adscribendum, prout nunc adscribimus, eumq. Sanctum à Fidelibus venerandum esse mandamus, Statuentes, vt ab vniuersali Ecclesia, anno quolibet, in die N. festum ipsius, & Officium sicuti pro vno Sancto Confessore

tantum deuote & solemniter celebrentur; utq. in eius honorem, Ecclesiæ & Altaria, in quibus Deo sacrificia offerantur, erigi & fundari possint.

Dicta Decreti forma extat in sacrarum Vesperarum & cæremoniarum Libris, paucis quibusdam verbis in ea interiectis, quæ quamuis in Decreto, quod infra legitur, non sint; eundem tamen sensum cum illo habent, sensumq. reddunt clariorem, magisq. apertum. Hinc formam quoque illam, in libro Vesperarum, atque item in Codice rituali, aut cæremoniarũ Sacrarij Põtificij cũ alia superiori conscriptam, hoc loco apponere libuit; vt infra:

Ad honorem sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, et exaltationem Fidei Catholicæ, ac Christianæ Religionis augmentum, auctoritate eiusdem Dei omnipotentis, Patris, & Filij, & Spiritus sancti, & Beatorum Apostolorum Petri & Pauli, & nostra, de Fratrum nostrorum consilio decernimus, & definimus, bonæ memoriæ N. N. Sanctum esse, & Sanctorum Catalogo adscribendum, ipsumq. Catalogo huiusmodi adscribimus; Statuentes, vt ab vniuersali Ecclesia anno quolibet in die N. festum ipsius, & Officium sicut pro vno Confeßore (si sit Confessor) *vel Martyre* (si sit Martyr) *deuote, & solemniter celebrentur.*

Decreto pronunciato, Indulgentia visitantibus Ecclesiam & sepulchrum, vbi corpus Canonizati requiescit dari so-

dari ſolet: deinde Miſſa ſolemniſſimò ritu à ſummo Pontifice decantatur, multaq. item alia ante & poſt Decreti pronunciationem fiunt iuxta ritum in ſacrarum cæremoniarum Libro præſcriptum: quæ ſane omnia breuitatis cauſa ſilentio prætereunda cenſentur. Reliquum eſt, vt quinam Canonizatis ex vi Decreti, necnon ex ipſo Sanctorum iure honores debeantur, explicemus.

De ſeptem honoribus, qui Canonizatis debentur.

CAnonizati Catalogo Sanctorum adſcribuntur, hoc eſt, iubetur ac ſtatuitur, vt ab omnibus publice colantur, ac dicantur Sancti. I.

Canonizati in publicis Eccleſiæ precibus inuocantur. II.

Templa & Aræ Deo in eorum memoriam & honorem eriguntur. III.

Sacrificia tàm ſacroſanctæ Euchariſtiæ, quàm laudum & precum (quod paſsim Officium, ſiue Horæ canonicæ nuncupatur) Deo in honorem eorundem publice offeruntur. IV.

Dies feſti in eorundem honorem celebrantur. V.

Imagines eorundem pinguntur, addito certo quodam lumine in ſignum gloriæ, quam habent in cælo. VI.

Eorundem Canonizatorum reliquiæ, pretioſis thecis incluſæ, publice in Eccleſia honorantur. VII.

Hæc de Canonizatione Sanctorum, necnon de honoribus, qui Canonizatis debentur, & à Roberto Bellarmino S.R.E. Cardinale in primo de Beatitudine Sanctorum libro enarrantur, vbi etiam Sanctos nondum canonizatos cultu non publico, ſed priuato coli poſſe, rationibus atque exemplis probatur. Id quod ex eo item, quod in tertio Decretalium libro de Reliquijs ac vene- ratio-

To. 1. Controu. lib. 1. de Beat. SS. c. 7. & 10.

Lib. 3. tit. 45. cap. 1.

ratione S^a^nctorum legitur, colligi poteſt: ibi enim Alexander III. dum publicum nondum Canonizatis cultum exhiberi prohibet; priuatum permittere cenſetur, ſicut etiam Doctores eo in loco affirmant. Cultus vero publicus non eſt ille, qui coram alijs exhibetur, ſed qui totius Eccleſię nomine, ac tamquam ab Eccleſia inſtitutus exhibetur.

Quamuis autem Sanctos nondum canonizatos credere & vocare Sanctos liceat, eos tamen tamquam Sanctos ab Eccleſia Catalogo Sanctorum adſcriptos prędicare non licet. Tametſi alij quoque honores nuper commemorati ijſdem nondum Canonizatis priuatim exhiberi poſſunt, tertius tamen & quartus eis nullo modo dari poſſe videntur: Templa enim, Altaria, & ſacrificia ex ſui natura ſunt publici cultus; propterea quòd *nullum ſacrificium in Eccleſia eſt, niſi commune, & à Deo ipſo inſtitutum*: Templa vero & Altaria ad ſacrificium referuntur. Hæc ex Bellarmino.

Quamuis denique Sanctos nondum Canonizatos priuatim inuocare liceat, in Litanijs tamen publicis non licet, nec etiam in ſacro Officio, niſi id à Summo Pontifice expreſſe concedatur, ſicut de ſancto Hyacintho, à Clemente VII. & de Beato Raymundo à Paulo III. necnon de alijs factum eſſe conſtat: immo in honorem ſancti Hyacinthi Clemens VII. Sigiſmundo Poloniæ Rege ſuppliciter poſtulante, conceſſit, vt in Eccleſijs ex inſtituto ſancti Dominici, ac etiam in Cathedralibus eiuſdem tantum Regni non ſolum diuinum Officium, verum etiam Miſſæ ſacrum, necnon feſtus dies celebrari, eiuſq. Imagines dipingi poſſent; hac tamen lege, vt ipſe B. Hyacinthus ob dictam conceſsionem neque canonizatus, neque Catalogo Sanctorum adſcriptus cenſeretur. Quæ ſanè conceſſio quandam (vt ita dicam) ſemicanonizationem adumbrare vix poteſt, quippe

Lib. 3. cap. 31. & 32. de vita & canoniz. S. Hyacinthi.

quæ vniuersali Ecclesiæ data non fuit?

Hæc de Sanctis nondum canonizatis, atque de ijs, qui in Sanctorum numerum sunt referendi. Nunc reliquum est, vt sermonem habeamus de Romani Pontificis aut Ecclesiæ Catholicæ in Sanctis canonizandis infallibili certitudine: qua tandem re tam pia, tam vtili, tamq. fidei catholicæ necessaria, nostrum de Canonizatione Sanctorum Commentarium concludemus, eademq. re, tamquam Ecclesiæ catholicæ anulo, seu sigillo obsignatum, Deo fauente, reddemus.

De Romani Pontificis, seu Ecclesiæ Catholicæ infallibilitate, qua sanctam Dei Ecclesiam in Sanctorum Canonizatione, quæ est quædam fidei protestatio, & professio, nullo modo errare posse, probatur.

Cap. XXXIX.

MVLTI de Romani Pontificis aut Ecclesiæ Catholicæ in canonizatione Sanctorum infallibili certitudine scripserunt. Sed quia Canonizatio testimonijs humanis, & quidem fallibilibus innititur, ac fulcitur; ideo diuersi diuersa senserunt, hanc tamen conclusionẽ, Romanum scilicet Pontificẽ in Canonizatione Sanctorũ nullo modo errare posse, statuẽtes & omnino affirmãtes. Contra hæreticos, qui hãc infallibilitatem negant, Thomas Vualdensis vir doctissimus, ac de christiana Religione optime meritus,

Thomas Vualdẽsis to. 3. de Sacramentalibus cap. 122. t. 14.

tus, diſputat, & infallibilem certitudinem omnino probat ac demonſtrat. Nos itaque varias primum hac in re opiniones in medium afferemus, & quidem breuiter; potiorem deinde ac veriorem ſententiam, ſtatuendo, aperiemus; tres poſtremo loco nodos, qui veritati aduerſari videntur, explicabimus.

Auguſtini Triumphi opinio.

AVguſtinus Triumphus in libro de Poteſtate Eccleſiaſtica, dum de Romani Pontificis in canoni- Aug. Triumph. q. 14. ar. 4. zando infallibilitate loquitur, eum errare in canonizatione non poſſe concludit. Papa enim (inquit ipſe) dum aliquem ſecundum præſentem iuſtitiam pro Sancto canonizat, habens pro teſte operum exteriorum euidentiam, errare non poteſt: quia iuxta allegata, ſibiq. probata ipſum canonizatum credit eſſe Sanctum, Aug Epiſt. 35. ad Seuerum Abbatē to. 2. ac talem eſſe declarat, Sancti Patris Auguſtini doctrina perſuaſus, dicentis: *Qui ſic credit, vt loquitur, etiamſi falſa loquatur, fideliter loquitur: qui autem non credit quæ loquitur, etiamſi vera loquatur, infideliter loquitur.* Huic ſtatim Au- Aug. Triumph. q. 14. art. 4. in fi. corp. guſtini ſententiæ talia Triumphus verba ſubiungit: *Quantumcunque ergo non vera approbet canonizando, vel approbando aliquem Sanctum; ex quo fideliter & vere approbat ſecundum informationem ſibi factam, non errat.* Hæc Triumphus, qui alio in loco, dum diſputat, an omnes à Papa cano- Aug. Triumph. q. 17. ar. 4. in corp. & ad primū arg. nizati, ſint in vita æterna, eandem tuetur opinionem dicens: *Per certitudinem cauſæ non poteſt Eccleſia ſcire omnes, quos pro Sanctis canonizat, & ſolemnizat, eſſe in vita æterna.* Et infra ad primum argumentum: *Eccleſia non errat canonizando aliquos Sanctos, quia non canonizat eos eſſe Sanctos iu-* Aug. Triū ph. q. 14. art. 4. *dicio diuino ſecundum determinatiuam ſententiam: ſed iudicio humano ſecundum præſentem iuſtitiam,* (hoc eſt iuxta allegata & probata) *ſecundum quem modum ſancti ſunt, hominum repu-*

tatione & veneratione. Et alibi ait: *Papa ergo canonizando aliquem Sanctum secundum præsentem iustitiam non errat: Quia sic credit eum esse Sanctum, vt informationem recipit secundum allegata, & probata sibi*. Hucusque Triumphus, cuius opinio tanto viro non minus pio quàm docto, etsi doctissimo, digna non videtur, quippe quæ Romani Pontificis, & Ecclesiæ Catholicæ, vt sic dixerim, infallibilitati aut certitudini, Sanctorumq. canonizationi plurimum derogare videtur.

S. Thomæ opinio.

S. Thomas, Doctor Angelicus, eo in loco, in quo disputat, num omnes ab Ecclesia canonizati, sint in gloria, vel aliqui eorum in inferno; tria actionum genera à Romano Pontifice præstari scribit: quorum vnum ad Ecclesiam, inquit, vniuersalem pertinet, atque ex ijs est, quæ ad fidem attinent, in quibus fieri nullo modo potest, vt iudicium Ecclesiæ vniuersalis errare queat, iuxta diuinam prouidentiam, & infallibile Saluatoris nostri promissum à Ioanne Euangelista hisce verbis enarratum: *Cum autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem*, hoc est, vt omnes interpretantur, in necessarijs rebus, quæ ad salutem & fidem pertinent. Hinc S. Thomas magis Papæ, ad quem determinatio fidei attinet, quàm cuilibet sapienti in scripturarum opinionibus, credendum esse ait exemplo Cayphæ, qui quamuis homo scelestus, ob Pontificatum tamen, Euangelista Ioanne attestante, inscius prophetasse narratur.

S.Th.Quolib. ix.ar. 16.

Ioan. 16.

Ioan. 11.

Alterum Pontificiæ actionis genus, in possessionibus aut criminibus, alijsq. id genus rebus iudicandis versatur, in quibus, vt ait S. Thomas, iudicium Ecclesiæ ob falsas hominum attestationes errare potest.

Inter

Inter duo prædicta actionum genera Doctor medium Canonizationi locum adſcribit. Quamuis enim ſanctus
1.Cor.2. Paulus ad Corinthios ſcribens, dicat: *Quis hominum ſcit quæ ſunt hominis, niſi ſpiritus hominis, qui in ipſo eſt?* Et infra,
1.Cor.4. *Nihil mihi conſcius ſum: ſed non in hoc iuſtificatus ſum:* Et in
Eccl.9. Eccleſiaſte: *Neſcit homo, vtrum amore, an odio dignus ſit*; Eccleſia tamen in canonizatione Sanctorum errare non poteſt, quia de ſtatu alicuius certior fieri poteſt, non ſolum per inquiſitionem vitæ, atque miraculorũ atteſtationem ſed etiam, & quidem præcipue, per diuinum Spiritus ſancti inſtinctum, qui omnia, etiam profunda Dei ſcrutatur, cuius item prouidentia fit, vt Eccleſia ſancta Dei fallibili hominum teſtimonio in Canonizatione falli non poſſit:
S.Th.Quolib. 9. art. 16. Hæc ex Doctore Angelico, qui ſuam opinionem concludit hiſce verbis: *Canonizatio Sanctorum medium eſt inter illa duo: quia tamen honor, quem Sanctis exhibemus, quædam profeſſio fidei eſt, qua Sanctorum gloriam credamus, pie credendum eſt, quòd nec etiam in his iudicium Eccleſiæ errare poſſit.* Hæc ſanctus Thomas.

Opinio Sancti Thomæ declaratur.

QVamuis Doctor Angelicus Romanum Pontificem aut Eccleſiam Catholicam in canonizatione Sanctorum errare non poſſe doceat: idq. pie credendum eſſe dicat; ego tamen ex eiuſdem Sancti doctrina iſtuc ipſum non ſolum piè, ſed neceſſario credendum eſſe cenſeo. Si quis enim à Romano Pontifice pro Sancto pie ſolum, non certò, hoc eſt probabiliter, & non infallibiliter in cælo eſſe crederetur, Eccleſia catholica illum nobis colendum, precibuſq. orandum, noſtrumq. interceſſorem habendum haudquaquam proponeret, ſicut factum eſſe conſtat. Id quod Sanctus Thomas, qui Canonizationem, fidei profeſſionem quan-

dam,

dam; qua gloriam Sanctorum ac vitam æternam profitemur & prædicamus, esse ait, intellexisse (vt opinor) visus est.

Pro hac re confirmanda, silentio prætereundum non videtur quod Petrus Galesinius, Protonotarius Apostolicus in suo de Canonizatione Sancti Didaci Complutensis Commentario scriptum reliquit, dum de præstantissima Syxti V. felicis ac sanctæ recordationis concione in Consistorio semipublico coram S. R. E. Cardinalibus & Prælatis sententiam, aut suffragium de Beato Didaco in Sanctorum numerum adscribendo laturis, mentionem fecit in hanc verborum formam: Qua in concione à rei, quæ agebatur, magnitudine exorsus, primò de potestate summi Pontificis, auctoritateq. Ecclesiæ, quæ à Deo tradita est, illuminatè, diuineq. dixit: tum demonstrauit & sacris litteris, & rationibus ex intima Theologia depromptis, omniq. argumentorum genere, Romanum Pontificem, verum successorem Beati Petri Apostolorum Principis, pro quo orauit Christus Dominus, ne eius fides deficeret, eundemq. verum caput Ecclesiæ, quæ est firmamentum & columna veritatis, quæq. à Spiritu sancto regitur, ac gubernatur, in Sanctorum Canonizatione errare & falli non posse. Idq. non modo piè, sed necessariò & certissima fide credendum affirmauit omnibus summis rationibus diuinitus in medium allatis: cum illud etiam perspicue manifestum sit, Ecclesiæ, Pontificisue decreta, certa & firma esse, quæ ad fidem, aut morum disciplinam pertinentia, certis & firmis principijs, fundamentisue innitantur. Hæc ad verbum Galesinius, cuius opera Sixtus V. in rebus Ecclesiasticis, & quidem grauioribus, inter alios à secretis Viros vti non raro solebat.

Luca 22.

Piè igitur, vt Doctoris Angelici explicetur dictum,

N hoc

hoc eſt pietate fidei, ſeu pia & firma fide ac neceſſariò credendum eſt, Eccleſiam in Canonizatione San-
Greg. Nūnius lib. 3. de opt. Reip. ſtatu c. 11. §. Ex his to. 1. ctorum nec fallere, nec falli poſſe: immo eius oppoſitum non ſolum ſine temeritate, ſed etiam, vt ait M. F. Gregorius Nunnius Luſitanus, Vir ſanè doctus & pius, non ſine maxima impietate, quę, meo quidem iudicio, hæreſim ſapit, poſſe affirmari omnino credendum cenſetur. Hinc Melchior Canus, eos, qui Eccle-
Lib. 5 c. 5. q. 2. cōcl. 3 ſiam in Canonizatione Sanctorum errare poſſe dicerent, non hæreticos quidem, ſed temerarios, impudentes, & irreligioſos nominat, & ab Eccleſia puniendos eſſe affirmat: quia ſicut iniuriam facit Martyri, qui orat
S. Aug. ſermone 17. de verbis Apoſt. to. x. Et de celebr. Miſſ. c. 6. Cum Martæ li. 3. Decretal. tit. 41. pro Martyre; ita & multo quidem maiorem Martyri infert iniuriam qui Martyrem Catalogo adſcriptum è Sanctorum numero reijcit. Immo (ait Canus) ſi vnum aliquod huius generis decretum in dubium reuocare liceret; certè (inquit ipſe) Hieronymi, Ambroſij, Auguſtini, & reliquorum ſanctitas in quæſtionem ſine crimine reuocari poſſet: valdeq. abſurdum non foret, ſi cultus omnium Sanctorum, qui poſt Clementem conſecrati ſunt, ab Eccleſia exploderetur. Quo nihil ſtultius, aut impudentius dici poteſt. Ne igitur tantus error in Eccleſia inter Sanctos canonizandos naſcatur, Deus peculiariter prouidere credendus eſt: cuius peculiariſsimæ prouidentiæ abunde magnum argumentum eſt, quòd fides, ab humanis teſtibus ſemel in huiuſmodi iudicijs ſuſcepta, nunquam infirmata eſt. Hæc à
Canus vbi ſupra. Cano non minus eleganter, quàm doctè, etſi doctiſſimè in quinto de Auctoritate Conciliorum libro hinc inde ſcripta, & à me hunc in locum fideliter congeſta,

Sanctorum Ordo I.

To. 1. c. 1. pag. 207. Ioannes Driedo in libro de dogmatibus varijs, & libris apocryphis quarto, tres Sanctorum Claſſes enumerat:

rat: in quarum prima Sancti tàm veteris, quàm noui Testamenti recensentur, hoc est, Abel, Noe, Abraham, Isaac, Iacob, & ceteri Patriarchæ multi & Prophetæ; Ioannes item Baptista, Stephanus, Apostoli duodecim, Latro etiam in cruce moriens, cui dixit Christus; *Hodie mecum eris in Paradiso;* Paulus quoque, ac multi alij iam in cælo viuentes, de quibus in Scriptura sacra fit mentio. Classis huiusce Sanctos (inquit Driedo) in cælo viuere ac regnare credendum est ea fide, qua credimus ceteris fidei articulis in Scriptura sacra expressis. Si quis autem eos in cælo viuere non crederet, aut dubitaret, is profectò hæreticus censendus foret, quia de Scripturæ Canonicæ auctoritate dubitaret, nosq. ab ea falli posse crederet. Id quod hæresis omnino est. Prima Classis. Eccl. 44. Hebr. 11.

Sanctorum Ordo II.

In secunda Sanctorum Classe repositos Driedo inquit esse Sanctos illos, quorum laudabilis vita, & gloriosus exitus vniuersam in toto terrarum orbe Ecclesiam illustrauit: è quorum numero, vt ego opinor, & ex Driedone colligitur, possunt esse illi, quorum memoria fit in sacro Missæ Canone, & alij post editum Missæ Canonem permulti, quos esse Sanctos, nemo rationabiliter, vel sine temeritatis & impietatis labe negare aut dubitare posset. Siquis enim, quicunque ille sit, Regum, Ducum, siue Principum, aut Philosophorum res gestas & historias toto terrarum orbe diffusas, & diuulgatas negaret, stupidus ac temerarius, & merito quidem, censeretur; quanto magis temerarius & impius (vt ait Driedo) iudicandus foret qui vniuersalis Ecclesiæ iudicium iam olim tot Episcoporum, tot Doctorum, totq. hominum iuxta seriem successionis succedentium consensu firmatum negaret? Idcirco de his quòd sint Sancti credendum est, sed non sic (ait Secunda Classis.

Driedo) ex reuelatione in Scripturis sacris desuper facta, sicut de illis in prima Classe repositis.

Sanctorum Ordo III.

In tertia Sanctorum Classe sunt illi, qui in diuersis Regnis ac Prouincijs mirabili vita sanctitate claruerunt, quorum item vita laudabilis & exitus gloriosus, aut in toto Regno, aut in tota Prouincia emicuit & innotuit. De his enim ad veram sanctitatem dignoscendam ex fidelium hominum testimonijs, alijsue indicijs Ecclesia sancta Canonizationis censuram adhibere consueuit.

Tertia Clasis.

Quamuis autem (inquit Driedo) non oporteat nos omnium horum sanctitatem tam firma, tamq. immobili fide credere, quàm credimus sanctitatem eorum, qui in canonicis Scripturis describuntur, eorum tamen *sanctitas* sine temeritate stupiditatem aut amentiam *præseferente*, negari non posset; hunc tamen temerarium & amentem Driedo hæreticum non iudicandum esse ait. Hæc ex Driedone varia eruditione non mediocriter exculto.

M. F. Dominicus Bañes, Vir sane doctissimus ac pijssimus, in suis de Fide, Spe, & Charitate Commentarijs scholasticis, de Canonizatione Sanctorum à Romano Pontifice seu à Concilio præstita, sine hæresis suspicione dubitari non posse inquit in hanc verborum formam: Temerarium est valde, & scandalosum, & hæresim sapit, dicere, quòd Papa, aut Concilium possit errare in Canonizatione Sanctorum. Immo ad finem dubitationis ait: Nemo nisi amens, aut hæreticus credendus est, qui dubitaret, an Sanctus canonizatus sit in cælo, cum huiusmodi auctoritas canonizandi vtatur tot tantisq. hominum fide dignissimorum testimonijs, insuper & miraculis. Merito ergo qui de ipso Sancto dubitat, in suspicionem hæresis venit, atque hæresim sapit.

Bañes in secundam secundæ S. Tho. q. 1. ar. x. Dub. 7.

ſapit. Hucuſque Bañes, concluſione ipſa ſummis iam rationibus, quas breuitatis cauſa ſilentio prætermittemus, comprobata. Quamuis autem antiquiores Doctores, veluti S. Thomas & alij, pie credendum eſſe, Eccleſiam in Canonizatione Sanctorum errare non poſſe dicant; recentiores tamen Theologi ob hæreſim (inquit Bañes) proximis temporibus ortam illorum, qui eius auctoritatem, & infallibilitatem in Canonizatione Sanctorum irridebant, & negabant; merito decernunt, hęreſim ſapere Luteranorum, aſſerere Eccleſiam in alicuius Canonizatione falſam fuiſſe, etiamſi auctoritas canonizandi non negetur. Hæc Bañes ad verbum.

S.Thom. Quodlib.6 ar.16. B.Anton.3 p.ti.12.c.8 Caiet.de Indulg. ad Iul. c.8.

In Canonizatione itaque Sanctorum Eccleſiam nec errare, nec falli poſſe non ſolum piè, ſed neceſſariò & certiſſima fide credendum, affirmandumq. omnino eſt, ob aſſiſtentiam Spiritus ſancti à Christo Domino promiſſam apud Ioannem Euangeliſtam hiſce verbis: *Cum venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem*, in rebus ſcilicet, vti diximus, neceſſarijs, quæ ad ſalutem & fidem pertinent. Quæ ſane promiſſio ijs etiam confirmatur verbis, quæ Chriſtus Dominus ipſi Petro dixit: *Ego rogaui pro te, vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuerſus, confirma fratres tuos.*

Ioan.16. Lucæ 22.

Quamuis autem Petrus ad horam, non ad extremum vſque vitæ finem, vel, vt ſic dixerim, finaliter defecerit, ipſa tamen Lucę auctoritas non ſolum ex ipſis Chriſti Domini verbis, ſed ex Sanctorum item Patrum, ac Doctorum explicationibus de perſonali Petri fide; non autem de fide aliorum Pontificum perſonali, vt ait Ioannes de Turrecremata; intelligi debet: hoc eſt, de Petri fide perſonali, in vtilitatem tamen Eccleſiæ vniuerſalis, & quatenus perſonalis Petri fides à perſonali ceterorum Pontificum fide diſtinguitur, vt infra, & fuſius quidem, explicabimus: Romanus enim Pontifex (inquit ipſe

Io. de Turrecrem. li. 2. ſummæ de Eccl. 102. ad primum arg. & ad 6.

ipse de Turrecremata) non in gratijs & prærogatiuis personalibus Beato Petro succedit, sed in sedę & officio Pontificatus, atque ex consequenti in priuilegijs Pontificiæ sedis & officij. Hinc quamuis Romani Pontificis personam in ijs, quæ ad fidem pertinent, errare posse, aut male opinari (ait Turrecremata) contingeret; admitti tamen nullo modo potest, vt Romanus Pontifex in sententia ferenda, siue in iudicando, vel, vt aiunt, iudicialiter procedendo in ijs, quæ ad fidem attinent, errare possit: quia assistentia Spiritus sancti à Christo promissa non personam Papæ, sed officium, aut sedem Pontificiam respicit; ob idq. opinio ad personam, iudicium vero ad officium, aut ad sedem Pontificiam pertinet. Si quis autem vnquam Romanus Pontifex (quod Deus auertat) hęreticus efficeretur; ille, vt Ioanni dę Turrecremata placet, vbi primum à *Christi fide* cadit, ab eiusdem Cathedra & sede cadit; hinc illud hæretici iudicium, Apostolicæ sedis iudicium non foret, neque vllius auctoritatis aut momenti esset. Hæc ex Ioanne de Turrecremata.

Ioan. de Turrecre. vbi sup. Et cap. Si Papa Dist. 40.

Sunt autem qui huius generis casum euenire non posse velint: illud enim contra fidem iudicium, aut morte intercedente, aut aliena instructione, seu interna inspiratione, aut Christifidelium oppugnatione, siue alio quouis modo iuxta placitum diuinæ voluntatis à Deo prohibitum iri affirmant; idq. exemplo Balaam, Cayphæ & Anastasij Papæ comprobant. Balaam namque, Propheta malus, Iudęorum Populo iam benedicto maledicturus, iussu Dei benedixit. Cayphas etsi scelestus; ob Pontificiam tamen dignitatem inscius prophetauit. Anastasius huius nominis secundus, dum Acacium hæresiarcham reuocare tentaret, diuino nutu percussus interijt, vt ait Gratianus: cuius opinio à Couarruuia in libro variarum resolutionum tanquam fabulosa con-

Ioann. Turrecrem. vbi sup. ad 7.

Num. 22. 23. 24.

Ioan. 11.

Gratianus Decr. p. 1. Dist. 19. c. Anastasius

confutatur: constat enim Acacium vita functum sub Felice III. cui successit Gelasius primus, & huic Anastasius secundus. Adde etiam quòd Anastasius Acacij memoriam ab Ecclesia Catholica delendam curauit, vt in Epistola eiusdem Anastasij prima ad Anastasium huius nominis primum Imperatorem videre licet. Quæ igitur de Anastasij Papæ errore atque punitione dicuntur à Gratiano, ex quo Platina, Volaterranus & alij eandem fabulam mutuò acceperunt, mera commenta esse ait Couarruuias, cui Cæsar Baronius S.R.E. Cardinalis assentitur, dum Acacium sub Felice III. obijsse, & Anastasium Papam, integrum ac sincerum in Catholica fide permansisse, atque catholicum ex hac luce decessisse, narrat. Ecclesiæ igitur sanctæ Dei, iudicium in ijs, quæ ad fidem pertinent, & in Canonizatione præsertim, quæ est quædam fidei protestatio, errare nullo modo potest. Id quod non solum piè, sed etiam necessariò credendum iure censetur. Quamuis autem ijs in rebus, quæ sunt facti, siue in ijs iudicijs, quæ ad particularia facta pertinent, Romanum Pontificem errare posse inficias ire non queam, illud tamen in aliquo Sancto canonizando iudicium, ex eo iudiciorum genere non est, quod ad priuatum hominem, sed ad vniuersalem Ecclesiæ statum attinet; cum inter Sanctos relatio, vti non semel diximus, sit quædam fidei professio aut protestatio, qua gloriam & æternam vitam Sanctorum credimus & prædicamus. Nunc reliquum est, vt ceteros nodos de Pontificia canonizandi infallibilitate proponamus, propositosq. dissoluamus.

Couarr. li. 4. c. 13. to. 2. Et in Annot. ad eundē textum.

Anastasij factū declaratur.

To. 6. Annal. Anno Dom. 487. & 497.

Dubitatio prima

De Catholicæ Ecclesiæ infallibilitate, siue infallibili certitudine in Canonizatione Sanctorum.

Cap. XL.

ECCLESIAE Catholicæ infallibilitati, in ijs, quæ ad fidem pertinent, præsertim vero in canonizatione Sanctorum aperte videtur aduersari ille in Decretalibus Textus, in quo hæc
Lib. 5. Decretal. tit. 39. c. 28. de sent. ex com. cap. A nobis il 2. leguntur verba: *Iudicium Ecclesiæ nonnunquam opinionem sequitur, quam & fallere sæpe contingit, & falli*. Qui sane nodus quamuis veritati aperte refragari videatur; facillime tamen dissoluitur, si ad distinctionem actionum illam, quam nuper in medium attulimus, confugiatur.
Pag. 95.

Dubitationis declaratio, & solutio.

Romani Pontificis actionum tria genera esse diximus, quorum vnum propria priuatorum hominum facta respicit, quæ sunt promotiones ad dignitates, & gradus, beneficiorum collationes, & iudiciariæ tàm contra aliquem, quàm pro aliquo sententiæ, idq. genus alia, in quibus infallibile iudicium dari non potest: quia tàm Iudex, quàm Consiliarij, necnon testes inordinata quadam animi affectione atque commotione affici queunt. His itaque, alijsq. de rebus, hoc est ob fallacias, seu falsas probationes, aut attestationes
Pag. 95:
Siluester in verbo canonizatio num. 2.

tiones à recto & vero sensu in iudicando declinari potest; ideo in textu commemorato hæc statim sequuntur verba: *Propter quod contingit interdum, vt qui ligatus est apud Deum, apud Ecclesiam sit solutus: & qui liber est apud Deum, Ecclesiastica sit sententia innodatus.* Huc igitur spectat textus ille nuper commemoratus, quem ceteris Romani Pontificis, aut Ecclesiæ catholicæ actionibus nullo modo conuenire dicendum est. Lib.5.Decretal. vbi supra.

Quædam alia sunt, quæ non propria priuatorum hominum facta, nec Papæ personam, sed statum totius Ecclesiæ vniuersalem respiciunt, cuiusmodi sunt ea, quæ ad fidem attinent, è quorum numero sunt, ait Siluester, determinationes circa ea, quæ sunt fidei; vel declarationes, quæ ad fidei articulos, & ad Ecclesiæ sacramenta pertinent; vel quantum ad ea omnia, quæ in sacra Scriptura continentur; vel quantum ad bonos mores, veluti sunt etiam Decreta & Decretales, in quibus Romanus Pontifex, diuina prouidentia præuia, quæ Ecclesię suæ sanctæ prouidere semper solet, errare nullo modo potest: immò, vt ait Siluester cum alijs Canonistis ac Theologis, qui crederet dictis in rebus Ecclesiam errare posse, ab hæreseos labe alienus non esset. Siluester vbi supra. Siluester vbi supra. Io. Neap. Quodlib. xi.

Cum igitur Canonizatio, quę est quędam fidei professio, ad hoc actionum genus pertineat, quia per eam Sancti declarantur, & vt exemplar fidei ac sanctæ vitæ in nostris necessitatibus inuocandi proponuntur; in ea actione Romanus Pontifex errare nullo modo potest: tunc enim probationes & attestationes humanæ, falsæ esse non queunt, quia sumuntur tanquam causa (vt aiunt) sine qua non, cum ratio Canonizationis præcipua sit assistentia Spiritus sancti, quæ in huiusmodi re tam ardua, tamq. necessaria, ita Romano Pontifici, seu Ecclesiæ Catholicæ adhæret, vt errare non valeat, tanto vniuersalis Ecclesiæ bono perspecto, diuinoq. præ-

ſertim Saluatoris noſtri promiſſo accedente: *Cum venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem*, ſaluti videlicet ac fidei neceſſariam. Et: *Ego rogaui pro te* (Petre) *vt non deficiat fides tua*; quaſi dixerit, etſi ad horam, non tamen ad finem, vel, vt aiunt, finaliter deficiat. Quando enim, vt ait Turrecremata, Chriſtus orauit pro fide Petri, orauit pro fide Eccleſiæ ſuæ, cui Petrus tanquam Princeps & caput præeſſe debebat. Viguerius autem Ioannem à Turrecremata & alios Canoniſtas ac Theologos ſequutus, ait Chriſtum non oraſſe pro fide Petri, vt priuata perſona erat, hoc eſt pro fide Petri tantum perſonali, ſed pro fide Petri, hoc eſt Petri & Eccleſiæ, quæ vniuerſalis eſt: nec pro fide (vt ait Viguerius) aliorum Apoſtolorum, hoc eſt, pro Sedibus & Eccleſijs aliorum Apoſtolorum, ſiue pro Succeſſorum eorundem Sedibus & Eccleſijs, quas aliquando erraſſe ac defeciſſe, ſolamq. Petri Sedem, hoc eſt Eccleſiam Romanam immaculatam ſemper fuiſſe iuxta infallibilem Saluatoris Domini promiſſionem fatendũ eſt.

Ioan. 16. Lucæ 22. Io. de Turrecrem. li. 2. ſummæ c.112. ad ſecundum. Io. Viguer. de virt. fid. v.3. n.103. Ioann. Turrecrem. vbi ſup. ad primum in f.

Quòd autem Beati Lucæ Euangeliſtæ auctoritas nuper commemorata, ſiue Chriſti Domini promiſsio Petro pręſtita, de Eccleſia Catholica Romana, quatenus ab alijs Eccleſijs diſtinguitur, intelligenda ſit; Cyrillus, Chryſoſtomus, Hieronymus, Bernardus, Anſelmus, Albertus Magnus, Thomas Aquinas, & alij, præter etiam Leonem I. & Agathonem, ſummos Pontifices, vno id conſenſu affirmant: quorum verba breuitatis cauſa ſilentio prætermittenda cenſeo.

Ex ea itaque Chriſti promiſſione Petro præſtita: *Ego rogaui pro te, vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuerſus, confirma fratres tuos*; duo in Petro, ait F. Gregorius Nunnius, peculiariter ſeſe nobis offerunt conſideranda, quorum alterum ad priuatam hominis perſonam; alterum vero ad communem Eccleſiæ vtilitatem pertinet.

Greg. Nũnius lib. 3. de opt. Reip. ſtatu c.7.

net. Quòd ęnim Petrus Christum negauerit, hominis; quòd autem conuersus, confirmauerit fratres, Ecclesiæ erat; illud proprium, hoc autem commune. Ita etiam quòd fides, quam Petrus peculiariter habebat, sit interius seruata, hoc ei tributum fuit: quòd autem sinceram fratribus fidem, ne Ecclesia in iudicio deficeret vnquam, præbuerit, Ecclesiæ priuilegium fuit. *Ego* (inquit Christus) *rogaui pro te* (Petre) *vt non deficiat fides tua*; Ecce Petri fidei firmitudinem concessam; sed in quem finem? in Ecclesię profectò vtilitatem, ijs verbis indicatam: *Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos*. Hæc èx Nunnio, qui plura ibidem in eandem prosequitur sententiam. Iudicium itaque Romani Pontificis, aut Ecclesiæ in ijs, quæ ad fidem pertinent, nec fallere nec falli potest. Quoniam vero huic veritati nonnulla Summorum Pontificum facta refragari videntur, ea explicare necesse est, vt huius generis scrupulus ab animo eorum, qui nodum, vt prouerbio dici solet, in scirpo quærunt, penitus euellatur.

Dubitatio Secunda

De Catholicæ Ecclesiæ infallibilitate, siue infallibili certitudine in Canonizatione Sanctorum.

Cap. XLI.

DVO sunt Romanorum Pontificum exempla, quæ Catholicæ Ecclesiæ infallibili certitudini aduersari videntur. Horum vnum ad Stephanum VII. quem dicunt VI. & ad Ioannem VIII. quem dicunt IX. alterum vero ad Nicolaum III. & Ioannem XXII. pertinent.

Dubitationis secundæ membrum I.

Platina & Martinus hist. & alij

QVod ad primum pertinet exemplum, Formosus, vt Scriptores prodiderunt, dum esset Cardinalis, & Episcopus Portuensis, omni Ecclesiastica dignitate priuatus, laicalibusq. indumentis indutus, se ab Vrbe discedentem, nunquam nec Romam, nec ad Episcopatum rediturum iure iurando affirmauit. Hunc deinde contra iura sacramenti, ad Vrbem redeuntem, necnon ad Episcopatum restitutum, & aliquot post annis ad Pontificiam dignitatem assumptum, ob iuramentum præstitum, verum Papam non fuisse credens Stephanus huius nominis VII. omnia eius gesta irrita fuisse declarauit: Ioannes vero IX. dictum Formosum verum fuisse Papam credens, Stephani res gestas improbauit, & Formosi acta in Concilio Rauennæ *restituit*.

Formosi factum narratur.

Steph. vij.

Ioan. ix.

Ex Turrecr. & Cælaia.

Dubitationis declaratio, & solutio.

THeologi & Canonistæ omnes in ijs, quæ sunt fidei, Papam siue Ecclesiam Catholicam errare nullo modo posse iuxta Saluatoris Domini promissum omnino affirmant: si autem Ecclesiam, siue Papam errare vnquam contingat, errorem illum aut facti, aut personalem, siue opinatiuum vocant, non iudicialem: nam iudicium, vti diximus, ad officium aut ad Pontificiam sedem pertinet, opinio autem ad personam. Quamuis itaque alterum summorum Pontificum in causa Formosi errasse dicamus oporteat, ille tamen error non fuit in fide, aut iudicialis; sed opinatiuus, seu personalis ac facti: altercatio enim illa, sicut Ioannes de Turrecremata & Cælaia inquiunt, non erat de fide, sed de facto, in quo Ecclesia errare potest, vt ipsi & alij affirmāt. Stephanus namque Formosum non verum Papā fuisse putabat; Ioannes autē verū Pāpā eundē opinabatur.

Error facti ac personalis.

Iudiciū ad officiū, opinio ad personam pertinent.

Ioannes de Turrecr. li. 1. summæ c. 112. ad 9. arg.

Io. à Cælaia lib. 3. sent. 25. dist. q. 5. pag. 148.

Dubi-

Dubitationis secundæ membrum II.

ALterum summorum Pontificum exemplum à nobis propositum est de Christi & Apostolorum eius paupertate, quæ ad fidem pertinet. Nicolaus enim huius nominis III. & Ioannes XXII. apud Apostolicæ sedis hostes visi sunt altercari, & alterum alteri in re ad fidem pertinente aduersari. In sexto Decretal. lib. 5. de verb. sign. tit. 12. c. 3. Extrauag. de verb. signi. c. 4.

Dubitationis declaratio, & solutio.

PRo huius generis nodo dissoluendo, temporum ac paupertatum distinctionem in medium afferendam censeo: duas enim duobus temporibus paupertates Saluatorem nostrum verbo & exemplo docuisse constat. De prima paupertate, quæ nec in speciali, nec in communi quidquam proprij admittebat, Christus Dominus loquutus est, dum Discipulos suos ad prædicandum mittens dixit: *Nolite possidere aurum, neque argentum, neque pecuniam in zonis vestris: non peram in via, nec duas tunicas, neque calceamenta, neque virgam: dignus enim est operarius cibo suo.* Hæc Beatus Matthæus, qui de Christo Domino alio in loco ait: *Filius hominis non habet vbi caput reclinet.* Primam igitur paupertatem Saluator noster Christus tempore prædicationis verbo & exemplo docuit: eoq. tempore Christus & Apostoli nihil vllo modo, hoc est, nec in speciali nec in communi possidebant, à bonis mulieribus necessaria sibi sumentes, vt Lucas Euangelista scriptum reliquit. Hanc paupertatem in Christo fuisse, Nicolaus Papa declarauit, & litteris Apostolicis affirmauit. Ioannes autem XXII. secundam paupertatem, quæ victui necessaria in communi possidenda admittit, in Christo fuisse Apostolicis etiam litteris expli-

Matth. 10. Matth. 8. Lucæ 8. Nicol iij. Ioan. xxij.

plica-

plicauit, hæreticumq. esse illum, qui Christum Dominum & Apostolos nihil in communi habuisse diceret. Hanc enim paupertatem Christus Dominus, parum antequam pateretur, verbo item atque exemplo docuit, vt Lucas Euangelista scribit hisce verbis: *Quando misi vos sine sacculo, & pera, & calceamentis, nunquid aliquid defuit vobis? At illi dixerunt: Nihil. Dixit ergo eis: Sed nunc qui habet sacculum, tollat similiter & peram: & qui non habet, vendat tunicam suam, & emat gladium.* Hucusque Beatus Lucas: cuius locum Glossa interlinearis examinando ait: *In hoc quoque nobis datur exemplum, vt nonnunquam causa instante, de nostri propositi rigore intermittere possimus.* De loculis autem, in quibus ea, quæ Christo, & Apostolis ad sui, eorumq. necessitates subleuandas seruabantur, Ioannes Euangelista testatur, dicens: *Quod facis* (Christus inquit Iudæ) *fac citius.* Hoc autem nemo sciuit discumbentium ad quid dixerit ei. Quidam enim putabant, quia loculos habebat Iudas, quòd dixisset ei Iesus: Eme ea, quæ opus sunt nobis ad diem festum: aut egenis vt aliquid daret. Hæc de loculis. Quo in loco S. P. Augustinus ait: *Habebat ergo & Dominus loculos, & à fidelibus oblata conseruans, & suorum necessitatibus, & alijs indigentibus tribuebat.* Hæc Augustinus de vita Apostolorum in communi, de qua in Actis Apostolicis legitur in hæc verba: *Multitudinis autem credentium erat cor vnum & anima vna: nec quisquam eorum, quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia.* Hæc S. Lucas in Actis Apostolorum, vbi de huius generis vita, quam sanctæ Religiones imitantur, venerabilis Beda hunc ait in modum: *Qui ita viuunt, vt sint omnia communia in Domino, Cœnobitæ vocantur: quæ vita tanto felicior, quanto statum futuri sæculi imitatur, vbi omnia communia, quia Deus est omnia in omnibus.* Hæc Beda Sanctus. Vtramque igitur vitam, quæ propriam perfectionis Euangelicæ retinet formam, Christus

Lucæ 22.

Glossa interlin. ex Turrecr. l. 2. c. 112. ad x. arg.

Ioan. 13.

Aug. in Io. tract. 62. t. 9. Et 12. q. 1. Habebat.

Act. 4.

Beda ex Glossa ordinaria.

1. Cor. 15.

Christus Dominus & verbo & exemplo, diuersis tamen temporibus, docuit. Hinc ex secundæ vitę exemplo, quod victui necessaria in communi possidenda admittit, perfectioni Euangelicę nullo modo derogari videmus: quia vt ait S. Thomas in Summa, perfectionis natura & vis, quam alij essentiam vocant, non in paupertate, quæ ad perfectionem perueniendi exercitium & instrumentum est, re vera consistit, sed in Christo Domino sequendo, iuxta Beati Hieronymi sententiam. Hic enim, dum ea Petri apud Matthæum perpendit verba; *Ecce nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te, quid ergo erit nobis?* necnon Christi responsum Petro datum, examinat, inquit: *Non dixit* (Christus scilicet) *Qui reliquistis omnia, hoc enim Crates fecit Philosophus, & multi alij diuitias contempserunt; sed qui sequuti estis me: quod proprium Apostolorum est, atque credentium.* Hæc Hieronymus. Euangelica itaque perfectio aliquid in communi habere admittit, solamq. solicitudinem, vt ait Doctor Angelicus, superfluam, non necessariam prohibet apud Matthæum dicentem: *Ne soliciti sitis, quid manducetis, aut corpori vestro quid induamini.*

S.Tho.2.2.q.188.ar.7.

Matth.19

Hier.to.9. in c. 19. Matth.

Matth. 6.

Nec huic doctrinæ refragatur illud alterum Saluatoris nostri dictum apud Euangelistam dicentem: *Nolite soliciti esse in crastinum. Crastinus enim dies solicitus erit sibi ipsi, sufficit diei malitia sua.* Hanc enim sententiam B. Hieronymus hunc in modum exponit: *Sufficit nobis præsentis temporis cogitatio: futurorum curam, quæ incerta est, Deo relinquimus.* Sanctus Ioannes Chrysostomus eam explicat hisce verbis: *Sufficit labor, quem pateris propter necessaria: noli de superfluis laborare:* malitia enim diei pro labore sumitur. Sanctus P. Augustinus eam in hæc verba interpretatur: *Cum aliquid boni operamur, non temporalia*, quæ significantur per crastinum, *sed æterna cogitemus*. Hæc de superflua rerum temporalium solicitudine obiter, occasione suadēte.

Matth. 6.

To. 6. in cap.6.

Hom. 16. in Matth. in opere imperf.

Aug. l.2. de serm. Dom. in monte c. 25. to.4.

Ab

Ab ijs itaque, qui aliquid habent in communi, perfectioni Euangelicæ non derogatur: immo hanc vitæ perfectionem à Christo Domino & verbo & exemplo nobis monstratam ac declaratam fuisse constat. Id quod Ioannes XXII. in litteris Apostolicis affirmauit, illumq. hæreticum esse declarauit, qui Christum Dominum nihil in communi habuisse diceret. Quæ sanè sententia Nicolao III. qui Saluatorem nostrum nec in speciali nec in communi aliquid habuisse declarauit, non aduersatur, si tempora distinguantur. Christus enim loculos aliquando habuit, aliquando vero non habuit: quæ profectò propositiones tanquam subcontrariæ, non autem contrariæ, veræ esse possunt, ac reipsa sunt veræ. Loculos namque Saluator Dominus suæ prædicationis initio non habuit, vt ait Nicolaus III. sed parum ante quàm pateretur habuit, vt Ioannes XXII. fatetur. Nemo igitur eorum Pontificum vllo modo errauit. Nec Ioannes Decreta Nicolai reuocauit, sed declarauit.

Ioan. xxij. factum explicatur.

Nicol. iij. dictum explicatur.

Subcōtrarjæ posſūt esse veræ.

Nicolaus enim hęc de Ordinis Minorum Fratribus dixit: Fratres minores in rebus oblatis eis nihil iuris & dominij habent nisi solum simplicem vsumfructum denudatum ab omni iure & dominio, atque proprietate tàm in speciali, quàm in communi.

Ioannes XXII. declarauit, hæc Nicolai verba debere intelligi in rebus, in quibus vsus à dominio & proprietate separari potest, veluti sunt res immobiles, & multæ item mobiles; non autem in rebus, quę vsu consumuntur. Dixit etiam Ioannes, Fratres minores ius vtendi habere ijs item in rebus, quibus vtuntur: quod iuxta Nicolai placitum esse declarauit. Nec ob id, vt ait Ioannes de Turrecremata, Nicolao præiudicium fieri credendum est; quia ipsemet Nicolaus in sua Constitutione expresse scribit, vt Fratres in rebus dub-

Ioan. xxii. dictum declaratur.

Turrecr. l. 2. ca. 112. ad x. arg. in fine.

circa eam dubijs ad sedem Apostolicam confugerent.

Adde etiam, quòd si absque Saluatoris nostri præiudicio præceptum de non iurando Romanus Pontifex declarauit, dicens, iuramentum in omni casu prohibitum nō fuisse; immo eos hæreticos esse ait, qui iurare nunquā omnino licere dicerent; multo magis Ioannes Constitutionem Nicolai declarare potuit, non solum in ijs, quæ ad Fratres minores attinebant, sed etiam alijs in rebus, quæ nec ad fidem, nec ad bonos mores generaliter pertinent; immo decreta Prædecessoris sui Pontifex, quippe qui in huius generis rebus par in parem habet imperium, reuocare & mutare potest.

Cōcil. Cōstant. sess. 8. & 45. Et lib. 2. Decretal. tit. 24. ca. 26. Ex Innoc. III.

Turrecr. vbi supra.

Declaratio igitur Ioannis XXII. Constitutioni Nicolai III. non refragatur, nemoq. illorum hac in re errauit. Si quis tamen summorum Pontificum in ijs, quę sunt facti, vel quę propria priuatorum hominum facta respiciunt, erraret; error ille vel facti, vel personalis foret: è quorum etiam numero illud est, quod de Ordine ac statu Fraticellorum à Cælestino V. pręstitum fuit, deinde à Bonifacio VIII. infirmatum, & viribus penitus à Ioanne XXII. euacuatum, vt in Extrauaganti eiusdem Ioannis videre est. Idem quoque de Ordine Baptistæ Cremensis tempore Pauli III. factum esse constat. Ordines enim (vt ait Melchior Canus) vel probare vel refellere non ad ea pertinet, in quibus Papa errare nequit: quoniam id non è scientia solum, sed etiam è prudentia pendet humana. Nunquam autem Pontifex in fide, vt aiunt, iudicialiter erraret, etiamsi in fide male opinaretur; idq. dicitur propter assistentiam Spiritus sancti à Christo promissam, quæ non personam priuatam, sed Officium aut Pontificiam sedem respicit: opinio enim ad personam, iudicium vero ad officium pertinet.

Extrauag. Io. xxij. Tit. 7. de Relig. do. cap. Sancta Ro. Eccl.

Melch. Canus lib. 5. q. 5. concl. 3. de Auct. Concil. Et Bañes in 2. 2. S. Tho. q. 1. ar. x. dub. 8 Greg. Nunni⁹ de opt. Reip. statu lib. 3.

Turrecr. l. 2. summæ c. 112. ad 6.

Iudiciū ad officiū, opinio ad personam pertinent.

Quamuis ergo aliquis vnquam Papa, non vt Papa,

ſed vt priuata perſona in fide male opinaretur; nunquam tamen opinionem hæreticam ob rationem aſſignatam iudicialiter diffiniret: quia vel inſpiratione interna, vel morte intercedente; vel alio modo impediretur. Iſtuc ipſum in Canonizatione, quæ eſt quædam fidei proteſtatio aut profeſſio, affirmandum omnino eſt. Si enim in Canonizatione Sanctorum Romanus Pontifex (ait Viguerius) faciat quod in ſe eſt, hoc eſt iuxta ritum & conſuetudinem Eccleſię ac Sanctorum Patrum, ſeſe gerat, errare, aut decipi nunquam poteſt: immo Papa (vt inquit Bañes) in Canonizatione Sanctorum ſua poteſtate abuti non valet. Hæc de ſecunda dubitatione, vt tertiam & vltimam aggrediamur.

Viguer. de virt. fid. ver. 4. nu. 104.

Bañes vbi ſupra.

Dubitatio Tertia

De Catholicæ Eccleſiæ infallibilitate in Canonizatione Sanctorum.

Cap. XLII.

Multa corpora venerantur in terris, quorum animæ cruciantur in Inferno.

HAec ſane verba quamuis modo ſub Auguſtini, modo ſub Gregorij Magni nomine circumferantur, quonam autem libro apud ipſos Doctores inueniantur ſcripta, nemo eſt, qui narret, aut ſaltem innuat; ea tamen, quippe quæ vulgatiſſima ſunt, & in ore fere omnium verſantur, & Eccleſię Catholicæ infallibilitati aduerſari videntur, hoc loco enotanda omnino cenſentur.

Dubi-

Dubitationis declaratio, & solutio.

SVnt qui sententiam nuper propositam, quam ego apocrypham esse reor, de Ethnicis, quos Gentiles passim vocitamus, intelligendam velint: multi enim ex Gentilibus tum ob heroicas virtutes, tum etiam ob rerum gestarum monimenta, vel alias ob causas in sepulchris ac Statuis honorantur: quorum tamen animę in inferno absque dubio cruciantur. Solutio I. Vigu. vbi supra.

Non desunt qui de non canonizatis, sed de malis Christianis, qui sepulchris scitissime structis, honorificisq. Epitaphijs honorantur, sententiam commemoratam interpretandam esse dicant. Sol. II.

Alij vero de Pseudomartyribus Donatistarum, qui ab Hęreticis tanquam veri Martyres colebantur, quorum tamen animæ in inferno re vera torquentur, dictam sententiam intelligendam opinantur. Sol. III. Bellarm. t.1. cōtr.de SS. Beat. lib.1.c.9.

Couarruuias denique dictum illud de corporibus suppositititijs, seu adulterinis explicandum censet: fieri enim potest, vt Sanctorum corporum, siue reliquiarum sanctarum loco, alijs corporibus, seu reliquijs scelestissimorum hominum fraudulenter substitutis aut surrogatis, has illusiones, Ecclesia tot bellis, totq. tyrannorum iniurijs & iniquitatibus oppressa, patiatur. Ecclesia namque sancta Dei, vt exemplis, à Couarruuia in medium allatis, vtar; Beatum Hieronymum tanquam sanctum venerandum & colendum nobis iam proposuit: corpus tamen illud, quod sancti Hieronymi esse putamus, vere illius esse corpus, iudicio suo Ecclesia non decreuit. Maxima item veneratione Ioannem Baptistam, tanquam vere sanctum colendum esse diffiniuit Ecclesia; caput tamen illud, quod eiusdem Sancti esse credimus, Ioannis Baptistæ indubitanter esse, iudicio Ec- Sol. IV. Didacus Couarr. l. 1. Variarū cap.x. Exempl.de S.Hieron. Exempl.de S.Io.Bapt.

clesiæ statutum non est. Idem multis alijs Sanctorum corporibus, aut reliquijs ob dictas, & alias causas euenire posse putandum est. Hinc fieri tandem potest; vt in eorum, qui ab Ecclesia Sanctorum Catalogo adscripti sunt, locum, vel non Sancti, vel qui ex hac luce publico deprauatæ vitæ testimonio discesserunt, ob idq. in inferno cruciantur; fuerint vel fraudulenter, vel fortuitò substituti.

Summa solutionum.

Mirandum itaque non est, si multa corpora venerentur in terris, quorum animæ crucientur in inferno, vt initio recitata testatur sententia, *quæ* non ad corpora eorum, qui ab Ecclesia canon*izati* fuere, sed vel ad Gentilium corpora; vel ad *corpora* malorum Christianorum, qui Catalogo Sanctorum non fuerunt adscripti, vel ad Pseudomartyrum hæreticorum corpora, seu suppositîtia vel adulterina referri debent; Ecclesię Catholicę infallibilitate, seu infallibili certitudine, ijs in rebus, quæ ad fidem seu fidei professionem aut protestationem, cuiusmodi est Canonizatio Sanctorum, pertinent, ob assistentiam Spiritus sancti à Christo Domino promissam, perpetuò permanente.

Ieiunia & preces indicuntur.

Huc insuper accedit, quòd antequam aliquis Catalogo Sanctorum adscribatur, ieiunia & preces publicæ indicuntur, vitaq. eius, atque miracula, vti suo iam loco diximus, diu ac diligentissimè examinantur, testibus & contestibus multoties repetitis; magnaq. inquirendi ac iudicandi maturitate, omnibus item rebus tàm dictis quàm factis minutatim examinatis, & veluti trutina iudicij quadam expensis atque consideratis. Hinc credi non potest, vt Deus

Eccle-

Ecclesiæ suæ sanctæ hunc in modum dispositæ ac præparatæ (quod ad diuinam etiam prouidentiam spectat) non adsit, assistentia Spiritus sancti eidem iam à Christo Domino promissa, quam in ijs, quæ ad fidem, siue ad officium aut sedem Pontificiam, vt ait Ioannes de Turrecremata, pertinet, cuiusmodi Sanctorum Canonizatio est, nunquam defuisse constat: sicut enim alijs in rebus, nec ad communes Ecclesiæ vniuersæ mores, nec ad fidem spectantibus, in quibus Pontifex errare potest, errores tandem sunt aliquando deprehensi; ita in Canonizatione Sanctorum euenisset, si vnquam in ea fuisset erratũ. Id quod tam longo sęculorum ordine nunquam euenisse compertum est, ob peculiarissimam Dei prouidentiam, cuius abunde magnum argumentum est, quòd fides, ab humanis testibus in huiusmodi suscepta iudicijs, vt nuper diximus, nunquam infirmata est.

Io. de Turrecrem. li. 2. summæ c. 112. ad 6.

Viguer. Bañes. Bellarm.

Pag. 98.

Si autem in re tanti ponderis ac momenti, quanti est Canonizatio Sanctorum, errari vnquam posset, Ecclesia sancta Dei ludibrio, ac despectui foret; & à tartareis spiritibus irrideretur, siquos perpetuò cruciandos, tenebricosoq. carceri mancipatos, tanquam Sanctos colendos & inuocandos proponeret: nam si error hac in re daretur (id quod fieri haudquaquam potest) præterquam quòd non differret (ait Canus) diabolum coleres, an hominem condemnatum; Ecclesia inter orandum, dum petitur, vt sicut illos Deus glorificauit in cælis, ita nobis gratiam largiatur in terris; pro benedictione imprecationem seu maledictionem materialiter, vt Scholastica vtar voce, postularet. Quæ sane omnia, & alia id genus multa, quæ indę sequuntur, tamquam absurda, & impia aures fidelium perhorrescunt.

Melch. Ca. lib. 5. c. 5. q. 5. concl. 3.

Canus vbi sup.

Ecclesiam idcirco Catholicam in Canonizatione Sanctorum errare non posse necessariò & absque vlla hæsitatione fatendum est: si enim (vt ait Card. Bellarminus

Card. Bellarm. to. 1. controu. l. 1. de Beat. Sanct. c. 9. minus, & recte quidem) dubitare liceret, an Sanctus canonizatus sit Sanctus, an etiam sit colendus, & inuocandus, dubitare liceret. Id quod falsum omnino est, insolentia & mera insania plenum, cum S. P. Augustinus Aug. to. 2. epist. 118. insolentissimæ insaniæ esse dicat, disputare, an sit faciendum quod tota facit Ecclesia. Hinc Sanctus Bernardus Bern. epist. 174. de diebus festis in honorem Sanctorum colendis ait: *Ego quæ accepi ab Ecclesia, securus teneo & trado.*

De Catholicæ Ecclesiæ infallibilitate in Canonizatione Sanctorum

Conclusio.

NEcessariò itaque, hoc est, nulla penitus hæsitatione, sed firma fide credendum est, Ecclesiam catholicam in Canonizatione Sanctorum nullo modo errare posse. Qui secus diceret, aut crederet, temerarius insolentissimus, & irreligiosus, vel amens, aut impius foret, immo à suspicione hæresis alienus non esset.

Auctoris peroratio.

HÆc sunt, quæ de Canonizatione Sanctorum mihi dicenda videbantur: quæ sanè omnia iudicio, correctioni, & auctoritati Sanctæ & Catholicæ Romanæ Ecclesiæ, quæ columna est, ac firmamentum veritatis, subiecta omnino esse volo. Si quid verò minus rectè, minusue prudenter dixerim (vti facile euenire posse fateor) censuram doctissimorum Virorum in hanc meam elucubrationem (imbecillitate hu-

manæ

manæ naturæ perſpecta) benignam fore confido. Si quid denique publicæ vtilitati ad Eccleſiæ ſanctæ dignitatem ac maieſtatem tuendam & conſeruandam, præſtiterim, omnipotenti Deo, bonorum omnium largitori, & Chriſto Saluatori noſtro, omnium Sanctorum effectori, & in Sanctis ſuis glorioſo, acceptum refero; & gratias ago Deiparæ ſanctæ, ac ſemper Virgini Mariæ, Sanctiſq. omnibus, quos pro diuina ope in hoc de eorundem Canonizatione Commentario implorando ſuppliciter & enixè inuocaui, quoſq. in cunctis rebus meis inuocatos ſemper eſſe volo apud Deum immortalem, Creatorem, necnon Redemptorem, & Glorificatorem, cui laus, honor, & gloria in ſempiterna ſæculorum ſæcula.

Amen.

CAEREMONIAE IN IPSA CANONIZATIONE OBSERVARI CONSVETAE

describuntur, ac declarantur.

CAEREMONIAS, quę in Canonizatione Sanctorum obseruari solent, dum de præcipuis rebus, quæ Canonizationem iure admittunt, sermonem haberemus, rudi quadam Minerua delineauimus, vel potius adumbratim descripsimus, rerum ipsarum tàm ordine, quàm connexione id postulante: interiectio namque, nisi quod interponitur, breue sit, intellectum, Quinctiliano teste, impedit, ordinem item perturbat, & connexionem, siue, vt aiunt, texturam confundit. Cæremonias itaque in ipsa Canonizatione obseruari consuetas hoc loco breuiter describendas, explicandasq. censuimus, vt ne quid scitu dignum, ad Canonizationis ritum pertinens, præsertim vero ijs, qui huic solemnissimo tantæ celebritatis actui nunquam interfuerunt, aut nusquam legerunt, penitus ignotum, silentio prætermittamus.

Pag. 88. & sequ.

Lib. 8. c. 1

Eo die Canonizationi dedicato, vti suo iam loco diximus; postquā solemnissima processione, & longo quidem ordine, hymnis insuper ac litanijs, alijsq. sacrarū precum modulationibus, ad eam, in qua Canonizatio celebranda est, Basilicam vel Ecclesiam, amplissimo apparatu ornatam, deuentum est, Romanus Pō-

Pag. 88.

tifex post preces Deo ante Altare oblatas, solium suum edito loco situm conscendit, atque inde tàm S. R. E. Cardinalium, quàm Prælatorum, qui vestimentis Ecclesiasticis induti sunt, obedientiæ munus recipit. Hac re tandem præstita, Orator alicuius Principis, Canonizationem postulantis, vel Cardinalis in Oratoris locum aliquis cum Aduocato ipsius Principis nomine, suppliciter, &, vt aiunt, instanter Canonizationem postulat. Tum Secretarius Pontificio nomine pro ea re conficienda Deum obsecrandum esse respondet. Deinde Romanus Pontifex ad faldistorium descendit oraturus: interim Litaniæ decantantur: quibus absolutis, Romanus Pontifex ad solium redit. Iterum vel Orator, vel Cardinalis cum Aduocato suppliciter, &, vt inquiunt, instanter, & instantius pro secunda vice Canonizationem celebrandam petit. Secretarius item respondet, rem tam grauem postulare, vt iterum diuinum auxilium imploretur. Hinc Summus Pontifex è solio ad orandum ante Altare descendit: deinde S. R. E. Cardinalis Diaconus, qui Pontificis dextræ assistit, alta voce dicit: ORATE. Ad hanc vocem taciti omnes genibus flexis Deum orant, quoadusque alter S. R. E. Cardinalis Diaconus dicat: LEVATE. Voce hac pronunciata, surgunt omnes, & libro à Prælatis assistentibus allato, summus Pōtifex hymnū inchoat, *Veni creator spiritus*, statimq. cum alijs omnibus ad genuflexionem reuertitur, & in ea permanetur, donec primus decantetur Versus: quo expleto, Papa ad solium redit. Hymno tandem decantato, Cantores duo hunc decantant Versum, *Emitte Spiritum tuum, & creabuntur*. A ceteris verò Cantoribus respondetur: *Et renouabis faciem terræ*. Deinde summus Pontifex è solio hanc dicit Orationem:

Deus, qui corda fidelium Sancti Spiritus illu-

stratio-

ſtratione docuiſti : da nobis in eodem Spiritu recta ſapere, & de eius ſemper conſolatione gaudere. Per Dom. In vnitate eiuſdem Spiritus ſancti, &c.

Hac Oratione pronunciata, Orator Principis, vel Cardinalis cum Aduocato, nomine item Principis ſupplicitèr, & vt, aiunt, inſtanter, inſtantius, & inſtantiſsimè pro tertia vice Canonizationem celebrandam poſtulat. Tum Secretarius, id, quod petitur, Romanum Pontificem, Deo fauente, facturum reſpondet, Beati N. vitæ iam innocentia, & ſanctitate miraculorum ſplendore illuſtrata, ſatis abunde perſpecta.

His tandem ritè præſtitis, Romanus Pontifex in ſolio ſedens, pluuiali & mitra inſignitus, Canonizationis Decretum pronunciat in eam verborum formam, quam ſuo iam conſcripſimus loco, dum de ampliſſimo Canonizationis apparatu, & cæremonijs in ea obſeruari conſuetis, ſummatim, vel potius adumbratim mentionem faceremus: quas omnes amicorum hortatu hoc loco ſingulatim apponere libuit, vt nonnulla ſcitu digna, quæ declaratione indigent, explicentur. Pag. 88. & ſequ.

Decreto Canonizationis ritè, ac ſolemniter pronunciato, necnon Indulgentijs, quæ, vti iam diximus, cum Decreto indicuntur, promulgatis, S. R. E. Cardinalis, vel Orator, & Aduocatus, Principis nomine, debitas Romano Pontifici gratias agunt, Bullâq. Canonizationis conficiendā ſuppliciter poſtulant, Papa reſpondente: DECERNIMVS. Ad huius verbi pronunciationem, Aduocatus Protonotarios, Notarioſq. præſentes rogare ſolet, vt ad perpetuam rei geſtæ memoriam publicas tabulas curent conficiendas. Omnibus hiſce rebus actis, ad ſpiritalem vniuerſæ Vrbis, & Eccleſiæ lætitiam, & ad tantæ rei geſtæ venerationem Pag. 90. Lætitiæ ſignum.

declarandam tam in Adriani mole, nunc Arce Sancti Angeli nuncupata; quàm etiam in Area sancti Petri tormenta bellica, quæ Bombardæ vulgo appellantur, maximo planè numero displodi solent, ita vero, vt terribili boatu cælum crepitare, terra quati, ac tecta denique nutare videantur, clangore tubarum, sonituq. campanarum atque organorum præuio.

Inter hæc agenda Summus Pontifex ad laudes, & gratias Deo agendas, Hymnum, aut Canticum, cuius initium est, *Te Deum laudamus*, cantando exorditur: quem Chorus prosequitur. Hymno autem completo, S. R. E. Cardinalis Diaconus cantando ait: *Ora pro nobis Beate N.* & Cantores respondent: *Vt digni efficiamur promissionibus Christi*; Papa deinde Orationem de Sancto canonizato decantat. Post Orationem decantatam, S. R. E. Cardinalis Diaconus, Euangelium in Pontificia Missa cantaturus, alta voce ait: *Confiteor Deo omnipotenti*, & cetera in confessione dici solita, in qua post Sanctos Apostolos Sanctum canonizatum nominat, idemq. in Absolutione facit Papa: qui deinde, indulgentia, quæ in Absolutione dari solet, promulgata, Tertiæ officium inchoat, eandem Choro prosequente, dum vestibus sacris ad Missam pontificia solemnitate celebrandam induitur.

De oblationibus in Missa Canonizationis fieri consuetis.

Tertiæ officio expleto, Missæ sacrum vel de Sancto canonizato, vel de illa diei solemnitate, si qua in die Canonizationis eueniat, solemni ac Pontificio ritu cum commemoratione Sancti canonizati decantatur. In offertorio autem tres S. R. E. Cardinales, qui in Canonizatione Iudices olim fuerunt, hoc est primus Episcopus, primus Presbyter, ac primus Diaconus Sacræ Rituum Congregationis; & Principis alicuius Canonizationem postulantis Oratores item tres, aut

vnus,

vnus, vel aliquis Cardinalis in Oratoris locum à Papa electus; offerunt ea omnia, quæ in Missa Canonizationis offerri solent, mysterijs plena.

Primus Cardinalis offert duos cereos, & satis quidem magnos: primus autem Oratorum, vel aliquis in Oratoris locum Cardinàlis, cereum vnum, duasq. Turtures viuas in canistello aurato inclusas.

Secundus Cardinalis duos offert panes prægrandes; vnum auratum, alterum argentatum: Orator, vel aliquis in Oratoris locum Cardinalis, alterum offert cereum, duasq. columbas albas viuas in canistello item argentato inclusas.

Tertius Cardinalis duos cados offert exiguos, vini plenos; vnum auratum, alterum argentatum. Orator, vel Cardinalis in Oratoris locum, tertium offert cereum, & canistellum varijs pictum coloribus, viuisq. auiculis diuersi generis plenum.

Indulgentia in fine Missæ.

Omnibus hisce rebus ritè oblatis, summus Pontifex Missam maxime solemnem prosequitur cum cæremonijs, mysteriorum plenis, quas breuitatis causa omittendas hoc loco censeo. Missa tandem completa, S.R.E. Cardinalis Decanus plenariam Indulgentiam iuxta formam Ecclesiæ consuetam omnibus illic præsentibus indicere solet.

Panis & vini ac cereorum oblationes declarantur.

Hæc de cæremonijs, nunc de rerum oblatarum significationibus superest dicendum. Omnia enim, quæ in Canonizationis solemnitate offerri solent, mysteriorum plena sunt, maioriq. ex parte à primitiuæ Ecclesię ritibus ortum habent, vt in quarto Sanctorum Apostolorum Canone videre licet, vbi hæc leguntur verba: Offerre non liceat aliquid ad Altare præter nouas spicas & vuas, & oleum ad luminaria, & thymiama, Canon. Apost. iuxta veterem edit.

miama,

miama, id eſt, incenſum, tempore, quo ſacra celebratur oblatio. Hæc in Canone, vbi primitiarum vel nouorum fructuum oblationes in primitiua Eccleſia fieri conſuetæ commemorantur. Per animalia verò, quæ inibi offerri prohibentur, ſacrificia, quæ ex lege antiqua per ſanguinem & animalium cædem in templo fiebant, vt Balſamon interpretatur, vetantur, ſacrificiumq. fieri iubetur incruentum, tribus iam figuris, Biele teſte, adumbratum, prius videlicet in Abel; deinde in Abrahám; poſtremo in Melchiſedech, *qui* cum Sacerdos eſſet Dei altiſſimi, offerens panẽ & *vinũ*, noſtri ſacrificij ritum figurauit; & ſua perſona perſonam Chriſti, qui eſt Sacerdos & ſacrificium, repræſentauit. Ad hoc itaque Altaris ſacrificium à *Mel*chiſedech in pane ac vino adumbratum *repræſentan*dum, panis, & vinum in ſolemnitate *Canonizationis* offerri ſolent, quando ſcilicet ſummus Pontifex in Altari, panem & vinum ante conſecrationẽ pro immaculata Hoſtia immolanda offert. Ad eiuſdẽ inſuper tanti ſacrificij venerationem præſtãdam cerei cum pane ac vino in eadem Miſſæ parte, quæ Offertorium nuncupatur, offeruntur, vti ex eo nuper commemorato colligitur Canone. Turtures, atque Columbæ albæ, aliæq. diuerſi generis auiculæ, in Miſſa poſt Canonizationem oblatę ſacris item myſterijs non carent, vti oſtendemus, vana prius Ethnicorum ſuperſtitione, in Imperatoribus inter falſos, fictoſq. diuos referendis, explicata.

(Theodorus Balſ. in Can.) (Gabriel Biel in Miſſæ can.) (Hebr. 7.) († Rabanus lib. 2. de inſt. Cler. Alcuin. de offic. Eccl. Amal. l. 3. c. 43. Hildeph. ſer. de Purif. Innoc. 3. ſer. de Pur. Dur. l. 7. c. 7. Rational. diu. of.)

De origine, & antiquitate Canonizandi Sanctos.

† Eccleſiæ primitiuæ Patres, de Chriſtiana Religione optime meriti, vt vanas & impias Ethnicorum ſuperſtitiones abolerent atque obliterarent, aliquot ſacra, & pia inſtituta, quaſi ſuperſtitionum antidota obſeruanda decreuerunt, vt in noſtro de ſacris Ritibus ad ſuperſtitiones extirpandas magna cum pietate in-

ſtitutis

ſtitutis, Commentario explicauimus, & diffuſe quidem. Quæ ſane omnia ſilentio nunc prætermittenda ſunt, vt antiquam & ſacram Canonizandi originem prius demonſtremus, deinde vanam Ethnicorum de Imperatoribus falſos inter deos relatis ſuperſtitionem redarguamus. Hac re ſtatim præſtita, ſacrum in Miſſa Canonizationis ritum offerendi aues, myſterijs plenum, explicabimus, explicatumq. comprobabimus, ne ſacer ac pius Canonizandi Ritus à ſuperſtitioſa & vana Imperatorum conſecratione originem vllam habere credatur.

Quamuis nonnulla, vti diximus, ad vanas & impias Ethnicorum ſuperſtitiones abolendas, in Eccleſia Dei fuerint introducta; Canonizatio tamen Sanctorum, nunc fieri conſueta, originem, aut potius imaginem quandam traxit ex varijs Scripturæ Sacræ locis, dum in ijs Eccleſia Sancta quorundam Patrum ſanctitatem, egregijs exemplis illuſtratam, commendat, nobiſq. imitandam proponit, vt in Libro Eccleſiaſtici, & in Epiſtola Beati Pauli Apoſtoli ad Hebræos videre licet. Eorum autem Canonizatio aut feſtus dies (Machabæis, ob martyrium non pro Chriſto in Euangelio, vt S. P. Auguſtinus ait, reuelato, ſed pro Chriſti nomine in lege velato perpeſſum, exceptis) non celebratur; quia illi in tempore plenitudinis gratiæ, vt ait Viguerius, non fuerunt, ſed ante Verbum incarnatum, eo ſcilicet tempore, quo nondum in cælum aſcendere poterant ob culpæ primi Parentis reatum lymbo incluſi. Prius enim, vt Sanctus inquit Gregorius ille Magnus, quàm Redemptor noſter morte ſua, humani generis pœnam ſolueret, eos etiam, qui cæleſtis Patriæ vias ſectati ſunt, poſt egreſſum carnis, inferni clauſtra tenuerunt; non vt pœna quaſi peccatores plecteret, ſed vt eos in

Eccl. 44. Hebr. 11.

S.Aug. ſer. 109. to. x.

Viguer. de virt. fid. n. 104. vet 4.

S. Greg. l. 4. Moral. c. 21. in c 3. Iob. to. 1.

locis

locis remotioribus quiescentes (quia necdum intercessio Mediatoris aduenerat) ab ingressu Regni, reatus primæ culpæ prohiberet, quos tandem Christus Dominus, dum in cælum ascenderet, secum duxit. Hinc Sancti Patriarchæ ac Prophetæ omnes in Litanijs inuocantur, multiq. ex ijs in Martyrologio Romano gloriose recensentur, & in aliquibus Christiani Orbis locis venerantur, è quorum numero item sunt, Iob, Samuel, Hieremias, Symeon, Zacharias, & Moyses: horum enim solemnia Venetijs præsertim celebrantur, *ibiq.* sunt templa Deo in eorundem memoriam & *honorem* erecta. Zaccharıæ autem, patris sancti Ioannis Baptistæ, caput Romæ in Basilica Lateranensi magna veneratione asseruatur, ac de eo diuinum officium recitatur. Nonnulli vero, qui in Veteris Testamenti fine, ac Noui principio fuerunt, ab vniuersali *Ecclesia* solemni coluntur festiuitate, veluti sunt Anna, Genitricis Dei Mater; & Ioseph Genitricis eiusdem Sponsus; necnon Deipara semper Virgo, quæ Christum Dominum, Sanctorumq. sanctum in vtero suo gestauit, ac peperit; & Ioannes Baptista, qui Christum digito demonstrauit, & baptizauit.

Eandem quoque Canonizationis formam in nouo Testamento, præsertim verò in Actis Apostolicis videre est, in quibus Sanctorum noui Testamenti gesta, sanctitatis plena, recensentur, & commendantur, nobisq. imitanda proponuntur, eorundemq. in cælo viuentium festus dies celebratur. Hęc de sacra & antiqua Canonizationis imagine, quæ paulatim iuxta temporum indigentiam, quæ noua semper consilia, nouosq. rei eiusdem gerendæ modos subministrare solet, maiora in dies incrementa, maioremq. in Canonizando industriam, ac solemnitatem suscepit, vt ex ijs rebus, quas in quinto huiusce

Act. 3. 5. 6. & 7.

Pag. 7. c. 5.

iusce Commentarij nostri capite conscripsimus, videre licet. Nunc reliquum est, vt Ethnicorum error in consecratione Imperatorum, superstitione ac vanitate plenus, explicetur.

Ethnicorum superstitio vanitatis plena explicatur.

Ethnici nefarios sæpe homines, & multis sceleribus flagitijsq. respersos, vt Franciscus Penia, Rotæ Auditor, vir sane eruditissimus, atque vtriusque iuris peritissimus recte inquit, vanissimis superstitionibus in numerum falsorum deorum referebant, eisq. immeritos decernebant honores: Romanorum namque Imperatores, qui superstitibus filijs, vel successoribus, ex hac vita decedebant, in ipsis funerum iustis persoluendis, dum eorundem corpora cremabantur, inter diuos, vt Herodianus in Seuerianis exequiarum iustis diffuse scribit, referri solebant, & inter eos relati dicebantur, cum primum Aquila, Imperatoribus dedicata, igni pyræ subiecto, ex intimo aut extremo tabernaculo, tamquam è fastigio quodam dimittebatur, quæ in cælum animam Imperatoris deferre stultè credebatur, sicut idem refert Herodianus, atque in varijs Imperatorum cernitur numismatibus, in quibus non solum hæc inscriptio legitur, CONSECRATIO, vel Deificatio, quam Græci Apotheosim vocant; sed Aquila item & pyra, seu affabrè facta lignorum congeries ad ipsam superstitionem insinuandam repræsentantur. Quæ sane res à Canonizatione ita abhorret, vt nullam penitus affinitatem cum ea, vti ostendemus, habeat: immo qui aliter diceret, aut amens, aut maledicus hæreticorum imitator censendus foret.

Cæremoniæ sacræ mysterijs plenæ.

Quamuis itaque dicta Ethnicorum inter falsos, fictosq. deos, seu potius inter veros dæmones rela-

tio, mera superstitio, impietatis & idololatriæ plena dicenda sit, quippe quæ stultitia illorum erat, qui sine veræ fidei, ac sine veri Dei cognitione viuebant, dæmonibus seruientes; quiq. inanis gloriæ mancipia erant; quorum tandem virtutes ad verum Deum non relatæ, vt Sancti Patris Augustini, vtar verbis, vitia erant potius, quàm virtutes; immo tota vita, sicut idem sanctus Doctor, & alij Theologi affirmant, omnesq. actiones ad idola relatæ peccata erant; sacræ tamen cæremoniæ Christianæ *Religionis* iam in primitiua Ecclesia à sanctis *Apostolis* institutæ, & à sanctis Ecclesię Patribus ac Romanis Pontificibus paulatim auctæ, augustissimis mysterijs non carent, vti B. Dionysius Areopagita inquit, dum quanam ratione Sancti Apostoli cæremonias instituerint, in hanc docet verborum formam: *Principes nostri,* (hoc est Apostoli) *visibilibus signis cælestia sacramenta texerunt, & sub humanis imaginibus res diuinas tradiderunt, & in materiali figura maiestatem spiritualem repræsentarunt, vt pro modo, ac ratione captus nostri, figuris visibilibus, quasi adminiculis quibusdam ad mysteriorum augustiorem intelligentiam subuehamur.* Hæc Dionysius de sacris cæremonijs in Ecclesia sancta institutis, quæ sicut folia (Stapletonus in hunc Dionysij locum ait) arbores ornant, & cortex sustentat, quamuis fructum non proferant; sicut etiam ligna vitem sustinent, & sepes non nutrit plantas, sed seruat; sic cæremoniæ externę quamuis per se actus pietatis non sint, ad pietatem tamen ac religionem conseruandam atque fouendam mirum in modum conducunt: cæremonijs namque catholicæ Ecclesiæ visis & auditis atque intellectis, homines ad pietatem excitantur, atque ad feruorem accenduntur.

Aug. li. 19. de Ciuit. Dei c. 25. to. 5. & to. 3. li. sent. c. 106. Aegid. lib. 2. sent. d. 41. ar. 3. S. Tho. 2. 2 q. 10. ar. 4. Viguer. li. de instit. Theol. c. 3. §. 7. vers. 5. de volunt. hum. n. 41.

Dionys. Areop. de Eccl. Hierarch. c. 1.

Turturum & Columbarum oblationes explicantur.

Illarum itaque auium oblationes in Missa Canoniza-

tionis

tionis præstari consuetæ, vt eò, vnde digressi sumus, reuertamur, mysteriorum plenę sunt, pium sensum aut significatum fouentes, & in se conseruantes. Columba enim, quæ felle caret, Christi Domini, in cuius ore dolus non fuit, mansuetudinem significat. Turtur verò semper gemens, Christi gemitum in passione adumbrat. Ceteræ aues significatum Christo Domino, qui erat in cruce immolandus, congruentem non habent: hinc eas, & non alias aues, ait Tostatus, in sacrificio veteris Testamenti offerri Deus mandauit: Sacrificia enim, quæ in veteri Testamento fiebant, aliqua in Testamento nouo facienda, præsertim vero Christum Dominum in cruce immolandum adumbrabant. Quoniã verò Sancti sunt imitatores Christi instar Beati Pauli Apostoli dicentis: *Imitatores mei estote, sicut & ego Christi*, qui Sanctorum sanctus est, & Sanctorum effector; propterea turtures & columbæ in Missa post canonizationẽ Sãctorum offeruntur ad ea insinuanda, in quibus Christum Dominum imitati fuerunt Sancti: è quorũ numero sunt omnes, qui ea faciunt, quæ à suis imitatoribus facienda docet Christus hisce verbis: *Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me.* Per sui ipsius abnegationem, fellis (vt ita dixerim) carentia insinuatur, hoc est, abdicatio prauæ vitę, quam per fel Origenes interpretatur. Per crucem verò præparatio animi ad perferendam crucem; vel afflictio corporis per abstinentiam; vel afflictio animi per commiserationem erga proximum significantur. Crucem abstinentiæ habuit B. Paulus dum diceret: *Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo.* Crucem quoque commiserationis habuit dicens: *Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror?* Duo autẽ sunt abstinentiæ genera: quorũ vnũ, vt Maximus inquit Taurinẽsis, exercetur, si à potu & epulis appetitus gulæ temperetur, & à delectationibus

[Margin notes: Pag 225. — Isa. 53. — 1. Petr. 2 — Alphonsus Tostatus in c. 1. Leuitici q. 25 in fi. — 1. Cor. 4 & 11. — Matth. 16 Luc. 9. — Orig. homil. 35. in Matth. — 1. Cor. 9. — 1. Cor. 11. — Max. de S. Io. Bapt.]

coerceatur, ac tandem ab ijs, quæ tactu, gustu, & visu decipiunt hominem, sensus viriliter reuocetur, ac violenter abstrahatur. Alterum abstinentiæ genus est pretiosius atque sublimius, si motus animi regantur, illiusq. perturbationes modestiæ trãquillitate placentur; iræ itẽ ac superbiæ impetus quasi fera bestia refrænetur, quotidie contra vitia litigetur, ac veluti censura quadam, & austeritate virtutis, pugna denique quodam modo cum homine interiore conseratur. Hæc ex Maximo Taurinensi de duobus abstinentiæ generibus, in quibus *Sancti* canonizati sese exercuerunt, & imitatores *Christi facti* sunt.

Ex glossa morali in dictum locũ. Matth. 16.

Quæ sane omnia si recte perpendantur, in sui ipsius abnegatione, atque in cruce perferenda consistunt; nec non ad columbæ fellis carentiam, ac turturis gemitum, ad eorumq. significationes Christum insinuantes referuntur. Propterea Turtures, & Columbæ in Missa Canonizationis Sanctorum, qui Christi sunt imitatores, offerri solent. Huc accedit pro veritate confirmanda, quòd columba est auis non solum innocua, sed etiam pudicitiæ & viduitatis continentiæ symbolum, quia vnam vnus tantum masculus nouit. Hinc in rebus sacris, columbarum oblationem ita nonnulli accipiunt, vt coniugij tam firmi ratione habita, nos quoque mentem stabili firmitate perseueraturam Deo, vti verò coniugi, ac sponso Christo sociemus. Origenes insuper citat Apostolum, qui de charitate loquutus, columbam protulerit. Sanctus item Cyprianus tam vitæ sanctitate, quàm facundia clarus, in ijs, quæ aduersus Nouatianum pro vnitate, concordiaq. piorum omnium de columba scripsit hisce verbis: Idcirco in columba venit Spiritus Sanctus. Simplex animal, & lætum est, non felle amarum, non morsibus sæuum, non vnguium laceratione violentum. Hæc S. Cyprianus de columba. Basilius item

Pier. Valer. lib. 22. Hierogl.

Orig. tract. 20. in Math. to. 2.

S. Cypr. c. 5.

item de mira turturis viduitatis continentia loquitur, Basil. homil. 8. Hexaem. hodum de pudicitia, & vitæ continentia sermonem habet, eamq. amplectendam docet. Hinc sacrarum litterarum interpretes per turturem vnamquamque animam castitate præditam interpretantur, ac de tali anima illud Psalmi, *Turtur nidum inuenit, vbi ponat pullos suos*, dictum Psal. 83. volunt, hoc est, Ecclesiam inuenit, piorum scilicet cœtum, vbi virtutum genus omne appareret: per pullos Hildeph. serm. de Purific. S. Mariæ t. 9 Bibl. SS. PP. enim virtutes intelliguntur. Huc accedit, quòd per turturem, & columbam, vt Beato Hildephonso placet, duæ perbelle repræsentantur vitæ, actiua scilicet & contemplatiua: ambæ Sanctis congruentes, ac Deo gratæ: S. Aug. ser. 27. de Verb. Do. to. 10. quia, vt ait S. P. Augustinus, ambæ innocentes, ambæ laudabiles: illa verò laboriosa, hæc ociosa; nulla tamẽ facinorosa, nulla desidiosa: nam per columbam gregatim volare consuetam, vita actiua, quæ multorum est; per turturem autem soliuagum vita contemplatiua, quæ paucis est imitabilis, insinuantur. Adde etiam, quòd Beato Hildephonso Archiepiscopo Toletano teste, di- Hildeph. vbi supra. ctas aues, castitatem & simplicitatem adumbrantes, in sacrificio veteris Testamenti offerri Deus mandauit, vt castissima Sanctorum simplicitate, quasi gratissimo sacrificio se delectari significaret. Mirum itaque nemini esse debet, si turtures, & columbæ præsertim albæ, quæ animi candorem, ac puritatem in Sanctis canonizatis insinuant, in Canonizatione Sanctorum offerantur, cum ea, quæ turtures & columbæ significant, Sanctis, Deo gratis, tam belle conueniant.

Diuersi generis auicularum oblationes explicantur.

Illæ autem diuersi generis auiculę ad Sanctorũ tandem in cælum volatũ innuendum, atque ad cælestia desideria in Deum directa insinuanda offeruntur, necnõ aduolare sinuntur. Sancti enim, varijs virtutum ac donorũ generibus insigniti, pijsq. desiderijs, atq. affectibus eleuati,

volucribus cæli alta petentibus quodam modo aſſimilantur, quatenus terram relinquentes, terreniq. tàm operis quàm deſiderij expertes in Cælum aſcendunt. Hinc B. Hieronymus in parabola de volucribus cæli & grano ſinapis ab Euangeliſta Matthæo conſcripta, per volucres cæli animas Credentium, vel Fortitudines, Dei ſeruitio mancipatas, intelligendas eſſe affirmat. Id quod etiam S. Gregorius Magnus, & expreſſius quidem, ait, dum per volucres cæli animas ſanctas intelligit: quæ quibuſdam (inquit) virtutum pennis à terrena cogitatione ſe ſubleuant, volatumq. ſibi in cælum parant, req. *ipſa* tandem aliquando conſequuntur.

Hier. l. 2. in cap. 13. Matth. to. 6.

S. Greg. li. 19. Moral. c. 1.

Turtures igitur & Columbæ, aliæq. diuerſi generis auiculę in Miſſa Canonizationis non ſine *myſterijs* offerri ſolent, dum ſub materialibus figuris & *imaginibus* res diuinas adumbrant, ſpiritualemq. *maieſtatem repræſentant*, vt rebus viſibilibus, quaſi *adminiculis* quibuſdam; ad inuiſibilem, & auguſtiorem myſteriorum intelligentiam, ſicut Beato Dionyſio Areopagitæ placet, ſubuehamur; vtq. deinde ad eam myſteriorum intelligentiam ſubuecti, ad pietatem excitemur, atque ad feruorem accendamur; Sanctorũq. imitatores effecti, diuina & ſempiterna in cęlo gloria tandem aliquando cum Sanctis perfrui mereamur. Amen.

Dionyſ. li. Eccl. Hier. cap. 1.

Ego

EGo Fr. Gregorius Nunnius Coronel Lusitanus Ordinis Eremitarum Sancti Augustini professor, & Sacræ Theologiæ Doctor, ex commissione Reuerendissimi P. Fr. Ioannis Mariæ Brasichellensis, Sacri Palatij Magistri, quàm maxima potui diligentia legi, & expendi hunc Commentarium de Sanctorum Canonizatione compositum à R.^{mo} P. Magistro Fr. Angelo Rocca Camerte Apostolici Sacrarij Præfecto; in quo nihil reperi, quod vel Fidei catholicæ, vel bonis moribus, Sacrorum Conciliorum Decretis, aut Sanctorum Patrum dictis, aliquo modo (meo saltem iudicio) repugnare videatur: quin potius multa continet & scitu dignissima, & quæ piam Auctoris in Sedem Apostolicam propensionem, & religiosum obsequium facile demonstrant. Quam ob rem dignum censeo hunc Commentarium, qui in communem vtilitatem typis mandetur. In quorum fidem &c. Die xxvi. Nouembris M.DC. Anno Iubilei.

Idem qui supra manu propria.

Imprimatur, si placet R. P. M. sacri Palatij.
B. Gypsius Prouicesgerens.

Imprimatur.

Fr. Angelus Baronius Venetus Magister, & Reuerendiss. P. Magistri sacri Palatij socius.

CATALOGVS SANCTORVM

Quorum Canonizationes inueniri potuerunt.

S. Suuitbertus Episcopus Vuerdensis, Karolo magno Imperatore suppliciter eiusdem Canonizationem postulante, Vuerdæ, Oppido imperiali, à Leone 3. Pontificatus anno 8. solemniter in Sanctorum Confessorum numerum relatus fuit, magno & Cardinalium & Prælatorum adstante numero, Anno Domini 803. Sur. To. 2. prima Martij, ex S. Ludgero Episc. Monasteriensi, & Vsuardus. Ann. 803.

S. Vdalricus Augustæ Vindelicorum Episcopus canonizatus fuit à Ioanne 15. anno 8. Pontif. Anno Dom. 993. Ex Bulla, quæ asseruatur Romæ in Bibl. Patrum Congregationis Oratorij. Ann. 993.

S. Simeon Monachus Treuerensis in Sanctorum numerum relatus fuit à Benedicto 9. Annal. Treuer. Sur. to. 3. & Card. Bar. in Martyrol. die prima Iunij. Ann. circa 1035.

S. Stephanus primus Hungarorum Rex, qui eos ad fidem conuertit, & S. Emericus eiusdem Regis Filius, à Benedicto Nono in Sanctorum numerum relati sunt. Cardinalis Baron. 4. Nouembr. in Emerico. De ijsdem Sanctis Martin. Pol. & Cromerus. Ann. circa 1036.

S. Vuolfgangus Ratisponæ Episcopus à Leone 9. dicitur canonizatus. Sur. to. 5. De eo Card. Bar. in Martyrol. Rom. die 31. Octobr. Ann. circa 1049.

S. Gerardus Episcopus Tullensis ex Colonia Agrippina Anno Dom. 1052. Pont. 4. canonizatus est ab eodem Leone, qui Episcopus Tullensis fuit. Sigeb. in Chron. Molanus 23. Apr. & Cæsar Card. Bar. Ann. 1052

S. Attilanus Episcopus Zamorensis ab Vrbano 2. in Sanctorum numerum fuit relatus. Molanus die 5. Octobr. & Martyrolog. Romanum. Ann. circa 1088.

Ann.1130 *S. Hugo Gratianopolitanus canonizatus fuit ab Innocentio 2. Anno 1. Pont. Salutis 1130. Sur. to. 2. & Card. Bar. die 1. Aprilis.*

Ann.1163 *S. Eduardus Anglorum Rex ab Alexandro 3. Anno Pontificatus 4. canonizatus fuit Anagniæ, & Anno Dom. 1163. Surius to. 1. die 5. Ianuar. & Card. Bar. in Martyrol.*

Ann.1164 *S. Bernardus Claræuallis Abbas in Sanctorum numerum relatus fuit ab eodem Alexandro Anagniæ Anno Dom. 1164. Pont. 5. Ex litteris Apostolicis, quæ extant in fine operum eiusdem Sancti. Et ex Biblioth. S. Petri Romæ.*

Ann. circa 1172. *S. Thomas Cantuariensis Episcopus, & Martyr clarissimus, canonizatus fuit ab eodem Alexandro circa Ann. Dom. 1172. Pont. 13. Romæ. Sur. to. 6. & Card. Bar. die 29. Decembr. ex litteris Apostolicis in Bibl. Vat. asseruatis.*

Ann. circa 1181. *S. Galganus Eremita, Senis in Tuscia canonizatus fuit, vt ait F. Gregorius ex ord. Præd. ab eodem Alexandro 3. circa annum Dom. 1181. sed quo ad tempus hoc refellit Card. Bar. in Martyrol. die 3. Decembris.*

Ann. circa 1183. *S. Bruno Cassinensis, Episcopus Signinus, canonizatus fuit a Lucio 3. Anno Dom. 1183. Pont. 3. ex Bulla, quæ asseruatur Romæ in Bibl. Patrum Congregationis Oratorij.*

Ann.1188 *S. Otho Episcopus Bambergensis, qui conuertit Pomeranos ad fidem, canonizatus fuit à Clemente 3. anno primo, Dom. 1188.*

Ann.1191 *S. Ladislaus Hungarorum Rex catalogo Sanctorum adscriptus fuit à Cælestino 3. anno Pontificat. 1. Dom. 1191. Bonfinius de rebus Hungar. & Card. Bar. in Martyrol. die 27. Iun.*

Ann.1198 *S. Homobonus Cremonensis Sanctorum numero adscriptus fuit ab Innocentio 3. anno primo, Dom. 1198. Ex litteris Apostolicis. Sur. to. 6. & Card. Bar. in Martyr. die 13. Nouembr.*

Ann.1204 *S. Procopius Bohemus canonizatus fuit, vt legitur in Surio to. 7. Anno. Dom. 1204. quo anno viuebat Innocentius 3.*

S. Lau-

S. *Laurentius Episcopus Dublinensis Hibernus in Sanctorum numerum relatus fuit ab Honorio 3. Reate anno Pont. 10. Sal. 1226. Sur. to. 6. Et litteræ Apostolicæ.* Ann.1226

S. *Hugo Burgundus ex ord. Carthus. Episcopus Lincolniensis ab eodem Honorio 3. canonizatus fuit Romæ. Sur. to. 6. & Molan.* Ann. circa 1217.

S. *Franciscus ord. Minorum institutor in Sanctorum numerum relatus fuit à Gregorio 9. anno 2. Perusii Anno Dom. 1228. Litteræ Apostolicæ.* S. Bonau. *in eius vita, quæ dicitur Legenda, to. 7. p. 4. c. 15. & Card. Baron. die 4. Octobr. Sur. to. 5. & alij.* Ann.1228

S. *Antonius Lusitanus, de Padua dictus. ex ord. Minorum, canonizatus fuit à Gregorio 9. anno Pontificatus 6. Spoleti Anno Dom. 1232. Litteræ Apostolicæ. Sur. to. 3. & alij.* Ann.1232

S. *Dominicus ord. Prædicatorum institutor, catalogo Sanctorum fuit adscriptus à Gregorio 9. anno Pont. 8. Reate Anno Dom. 1234. Litteræ Apostolicæ. Sur. to. 4. & alij.* Ann.1234

S. *Elizabet vidua, Andreæ Regis Hungarorum filia, tertiaria ord. S. Francisci, canonizata fuit a Gregorio 9. anno Pont. 9. Perusii. Anno Dom. 1235. Litteræ Apostolicæ. Sur. to. 6. & alij.* Ann.1235

S. *Cunegundis Virgo canonizata fuit ab Innocentio 4. Pont. 2. Anno Dom. 1244. Lugduni. Quamuis fuerit Vxor Boleslai Principis, ambo tamen perpetuā vouerunt continentiam. Mart. Cromer. lib. 8.* Ann.1244

S. *Edimundus Archiepiscopus Cantuariensis canonizatus fuit Lugduni ab Innocentio 4. circa Ann. Dom. 1248. Sur. to. 6. Platina Card. Bar. die 16. Nou. & Catalogus Romanorum Pontificum, qui sese in Gallias contulerunt.* Ann. circa 1248.

S. *Vuillelmus Episcopus Briocensis canonizatus fuit ab Innocentio 4. ex litteris Apostolicis anno Pontificatus 11. datis. Sur. to. 4. & Card. Bar. in Martyrol. die 29. Iulij.* Ann.1253

S. *Petrus Martyr Veronensis ex ord. Prædicatorum Perusii canonizatus fuit ab eodem Innocentio, Ann. Dom. 1253. Pont. 11. Bre-* Ann.1253

uiarium. Vincentius lib. 32. c. 103. in spec. Molanus item & Platina; Bernardus in Chron. & Cas. Bar. Card. die 29. April.

Ann. 1253 S. Stanislaus Episcopus Cracouiensis, & Martyr, in Sanctorum numerum relatus fuit Perusii ab Innocentio 4. Ann. Dom. 1253. Pont. 11. Mart. Cromerus lib. 9. sub initium. Sur. to. 2. Breuiarium, Platina, & alij.

Ann. 1255 S. Clara Virgo Assisii nata, ex ord. Minorum, ab Alexandro 4. Anagniæ fuit canonizata Ann. Dom. 1255. Pontificatus 1. Sur. ad calcem historiæ to. 4. die 12. Augusti. & Martyrol. eadem die, & Platina in Alex. 4.

Ann. circa 1261. S. Ricardus Episcopus Cicestrensis in Anglia, canonizatus fuit ab Vrbano 4. Card. Bar. in Martyrolog. die 3. Aprilis. Et Bulla, quæ asseruatur Romæ in Bibl. Patrũ Congregationis Oratorij.

Ann. 1267 S. Heduigis Poloniæ Ducissa canonizata fuit Viterbij à Clemente 4. anno Dom. 1267. Pont. 3. Martyrol. Rom. & Card. Bar. die 15. Octobr. Mart. Cremer. lib. 8. & Platina in Clem. 4.

Ann. 1296 S. Ludouicus Francorum Rex, apud Vrbem veterem in Sanctorum numerum relatus fuit à Bonifacio 8. anno Dom. 1296. Pont. 3. Sur. to. 4. ex Gaufrido eius confessario. & Histor. Ordinis Minorum, & Registro eius in Basilica Vaticana.

Ann. 1311 vel 1313. S. Petrus de Morono, qui fuit Cælestinus 5. canonizatus est à Clemente 5. in Gallia, anno Dom. 1313. Pont. 9. Sur. to. 3. die 19. Maij. Card. Bar. eadem die, & alij. Sunt qui velint in Concilio Viennensi fuisse canonizatum. Vide Plat. & Bernardi Chron.

Ann. 1316 S. Ludouicus ex ord. Minorum Episcopus Tolosanus, Karoli 2. Siciliæ, vt ait Platina, Regis filius, canonizatus fuit Auenione à Ioanne 22. anno Pontif. 1. Anno Dom. 1316. Idem Plat. Sur. to. 4. Card. Bar. die 19. Aug. Litteræ Apost. Et Chron. & Hist. Ord. Bulla Canoniz. Bononiæ in Archiuo S. Francisci asseruatur.

Ann. 1320 S. Thomas de Cantalupo Herphordiensis in Anglia Episcopus Sanctorum numero adscriptus est ab eodẽ Ioanne 22. Auenione Anno Do-

no Dom. 1320. Pont. 4. Sur. To. 5. Plat. & Bulla in Bibl. Vat.

S. Thomas Aquinas, Doctor Angelicus, ex Ord. Præd. Anno Dom. 1323. Pont. 7. à Ioanne 22. Auenione fuit canonizatus. Littera Apost. in Bibl. Vat. Sur. to. 2. Garzo l. 4 Platina, Breu. Rom. & Card. Bar. de Canoniz. S. Thomæ Aquin. die 7. Martij. Ann. 1323

S. Iuo Presbyter Britannus canonizatus fuit à Clemente 6. Auenione anno Dom. 1348. Pont. 7. Card. Bar. in Martyrol. die 19. Maij. Bibliotheca Sancti Petri in Lectionario MS. littera H. Sur. to. 3. & Bulla quæ extat in Bibliotheca Vaticana. Ann. 1348

S. Katharina Virgo, & vidua, filia sanctæ Birgittæ, canonizata fuit ab Vrbano 6. vt Molanus in Vsuardum die 22. Martij scriptum reliquit. Vide Sur. to. 2. Ann. circa 1378.

S. Birgitta vidua, vulgo Brigida, ex Suetia, canonizata fuit Romæ in Basilica S. Petri à Bonifacio 9 Vrbani 6. successore. anno Pont. 1. Dom. 1390. qui fuit tertius Iubileus. Sur. to. 4. & Card. Bar. die 23. Iulij. Molanus eodem die ac 7. Octobris, hoc est die canonizationis De hac Canonizatione Cæremoniale Rom. lib. 1. Sect. 6. c. 2. Ann. circa 1390.

S. Nicolaus Tolentinas ex instituto Eremitarum S. P. Augustini relatus fuit in Sanctorum numerum Romæ in Basilica sancti Petri ab Eugenio 4. anno Dom. 1446. Pontificatus anno 16. Ex hac vita decessit 1294. Mombritius to. 2. Sur. to. 5. S. Ant. p. 3. Bulla Canonizationis legitur in Vita eiusdem Sancti à Fr. Ambrosio Frigerio conscripta. Ann. 1446

S. Bellinus Episcopus Patauinus & Martyr, canonizatus fuit ab eodem Eugenio Quarto, Tabulæ Ecclesf. Pat. Bernard. Scardeonius l. 3. de antiquit. Patauij. class. 13. pag. 311. Molan. in Vsuard. 26. Nouembr. Sunt qui eum ab Eugenio Tertio canonizatum velint, vt colligitur ex Scardeonio, qui Bellinum anno 1149. Martyrem occubuisse, & biennio post catalogo Martyrum adscriptum fuisse ait, nisi numerum mendosum dicamus. Ann. 1446 vel 1151.

S. Bernardinus Senensis ex ordine Minorum canonizatus fuit Romæ in Basilica sancti Petri à Nicolao 5. anno Iubilei 1450. pon- Ann. 1450

pontificatus 4. Sur. to. 3. Marcus Vlixiponensis Minorita lib. 2. Chron. ord. p. 3. c. 19. eoq. in lib. extant litteræ Apostolicæ de canonizat. eiusdem Idem fere scribit Fr. Petrus Rodulphus Tussian. Episcopus Senogalliensis lib. 1. hist. ord. pag. 90.

Ann. 1455 *S. Vincentius Valentinus Hispanus cognomento Ferrerius, ex ord. Præd. canonizatus fuit Romæ in Basilica S. Petri à Kalisto 3. anno Dom. 1455. Pont. 1. Sur. to. 2. Thesaur. concionum, to. 2. Vincent. Iustin. Antistius, Card. Baron. & Platina.*

Ann. 1456 *S. Osmundus Anglus, Sarisberiensis Præsul regia stirpe clarus, inter Sanctos relatus fuit a Kalisto 3. Romæ in Basilica sancti Petri anno Dom. 1456. Pontific. 2. vt scribit Matthæus Palmerius in Chron. idq. etiam constat ex Inuentario Sacrarij S. Petri, anni 1456. manuscripto, in quo recensentur baldachina, & pallia Altaris Sanctorum, qui in eadem Basilica canonizati sunt.*

Ann. 1461 *S. Katharina Senensis Virgo ex ord.* Monialium *sancti Dominici canonizata fuit in Basilica sancti Petri à Pio 2. anno Dom. 1461. pontificatus anno 3.* Martyrol. *Rom. & Card. Bar. in Martyrolog. die 29. April. & Bulla, quæ extat impressa.*

Ann. 1476 *S. Albertus de* Monte *Drepani Siciliæ, Carmelita, canonizatus fuit à Sixto 4. die 30. Maij. anno Dom. 1476. Pont. 5. ex litteris Apostolicis apud sanctam* Mariam Maiorem *datis, vt Patres eiusdem Ordinis affirmant; vel à* Kalisto *3. Anno Dom. 1457. vt ait Io. Francisc. de Pauinis. Sur. to. 4. die 7. August. & Baptista Mantuanus Carmelita heroico versu lib. 8. de sacris diebus.*

Ann. 1481 *SS. Berardus, Petrus, Otho, Accursius, & Adiutus, Martyres ex ord.* Minorum, *fuerunt canonizati à Sixto 4. anno Domini 1481. Pontificatus anno 11. Litteræ Apostolicæ, Chron. eiusdem ord. & Fr. Franc. Gonzaga de Orig. Relig. Franc. p. 1. Sur. to. 1. in quo extat Bulla canonizationis.*

Ann. 1482 *S. Bonauentura Episcopus Card. Albanensis ex ord. Minorum catalogo Sanctorum fuit adscriptus à Sixto 4. Romæ in Basilica sancti Petri anno Dom. 1482. anno pontificatus 11. Ex Bulla Canonizationis, quæ extat in fi. 7. to. operum eiusdem Sancti ex edit.*

edit. Rom. Idem in Chron. & hist. Francisc. & Sur. to. 4.

S. *Leopoldus Austriæ Dux, Friderico 3. Imperatore postulante, canonizatus fuit Romæ in Basilica S. Petri ab Innocentio 8. anno 6. Sal. 1490. Ioannes Franciscus de Pauinis lib. de Canoniz. ipsius Sancti. Sur. to. 7. die 15. Nouembris, & Martyrol. Rom.* Ann. 1490

S. *Bruno Carthusiani instituti Auctor canonizatus fuit à Leone 10. anno Dom. 1514. Pont. 2. Sur. to. 5. vbi fit mentio de Canonizatione ipsius sancti carmine conscripta.* Molanus, & Card. Bar. *in Martyrol. die 6. Octobr. Bulla canonizationis asseruatur in maiori prope Gratianopolim Carthusia.* Ann. 1514

S. *Franciscus de Paula ex ordine Minimorum in Sanctorum numerum relatus fuit Romæ in* Basilica *sancti Petri à Leone 10. anno Dom. 1519. pontificatus anno 7.* Ex Bulla *canonizationis, quæ in to. 2. Surij extat.* Ann. 1519

S. *Beño Episcopus Misnensis canonizatus fuit ab Adriano 6. in die S. Trinitatis Romæ in Basilica S. Petri. Ann. 1523. Pont. 2. Sur. to. 7. Onuphr. in Appendice, ad Plat. & Card. Bar. ex Bulla quæ asseruatur in Ecclesia S. Mariæ de Anima.* Ann. 1519

S. *Antoninus Archiepiscopus Florentinus ex ord. Prædic. canonizatus fuit ab eodem Adriano 6. anno Dom. 1523. Pontif. 2.* Molanus, *& Card. Baron.* Ann. 1523

S. *Didacus Complutensis ex ord. Minorum in Sanctorum numerum relatus fuit Romæ in Basilica S. Petri à Sixto 5. Anno Dom. 1588 Pontif. 4. ex Bulla canonizationis.* Ann. 1588

S. *Hyacinthus ex ord. Præd. canonizatus fuit Romæ in Basilica S. Petri à Clemente 8. Anno Dom. 1594. Pont. 3. ex Bulla canon.* Ann. 1594

S. *Raymūdus ex ord. Præd. canonizatus fuit ab eodē Papa ibid. A. Pont. x.* Dom. 1601

Hæ sunt Canonizationes à Romanis Pontificibus solemniter celebratæ: ceteræ autem, quæ perpaucæ creduntur esse, ob temporis angustiam inueniri non potuerūt: hunc enim catalogum hoc loco colligere initio non statueram: quem tamen, studiosis vehementer postulantibus, in lucem edendum curaui. De Sanctis in veteri ac nouo Testamento, & in sacro Missæ Canone celebratis iam satis dictum est. Quonam etiam ritu in primitiua Ecclesia Canonizationes fuerint præstitæ suo iam loco explicatum fuit. Quæ vero solemniter nostra tempestate fiunt, raræ sunt ob memo- Pag. 98 & 99.

rias

rias interdum deperditas, necnon ob multiplices probationum, aliarumq. rerum difficultates, atque ob exactam diligentiam, & cautelam, qua Ecclesia in approbando vti solet. Quæ plane omnia sine magno temporum interuallo, superatisq. distantium locorum impedimentis, ac sine immensis laboribus, atque impensis fieri non possunt. Adde etiam quòd Acta Canonizationum morte vel summorum Pontificum, vel Principum eas postulantium, intercedente, intermittuntur, ob idq. non nisi post longam temporum seriem & maxima quidē difficultate reuocantur, & excitantur. Hinc multis tam vitæ sanctitate, quàm miraculorum splendore insignibus, honores, nondum canonizatis dari consueti, supraq. commemorati, concedi solent vel in aliqua Prouincia, vel in aliquibus tantum locis: è quorum numero sunt, vt cetera & fere innumera silentio inuoluam exempla, Vilnæ in Lituania. B. Casimirus Casimiri Regis filius, quem nonnulli canonizatum dixerunt; necnon Karolus Magnus Imperator, quem quamuis Molanus in Vsuardum a Paschale canonizatum fuisse dixerit, in Libro tamen, qui Natales Sanctorum Belgij inscribitur, dictam sententiam reuocando declarat, dum eum à Paschale schismatico canonizatū scribit: idq. legitimos deinde Pontifices non irritum fecisse, nec tamen habuisse ratū veluti a sancta emanatum Sede, addit: immo Cardinalis Ostiensis, & Ioannes Andreæ iurisperiti Karolum Magnum in sola Aquisgrani cappella, non autem in alijs Ecclesiis ex tolerantia Ecclesiæ Romanæ venerari affirmant. Sed reuera dictus Imperator nunc in varijs Germaniæ, Franciæ, ac Belgij Ecclesiis propter erectas diœceses, aliaq. præstita beneficia colitur, vt ait Molanus: id quod vel tempore Ostiensis, & Ioannis Andreæ nondum fiebat, vel ab ijs fuit ignoratum. Sanctus item Rocchus, quamuis solemnis eius canonizatio, qua modo Ecclesia vtitur, celebrata non inueniatur, in Concilio tamen Constantiensi Anno Dom. 1414. honoribus, qui Sanctis debentur, decorari cœpit: cum enim Constantia nobilis Germaniæ Ciuitas peste mirum in modum laboraret, supplicationibus indictis, quibus Romanus Pontifex & Patres Concilij omnes deuotè interfuerunt, imago B. Rocchi, vt scribit Ioannes Pinus Tolosanus apud Remp. Venetam Anno Dom. 1516. Orator, per totam Ciuitatem, eius nomine inuocato, solemniter delata fuit. Qua ex re paulò mox pestilens illa & bacchabunda morbi diritas, tota penè referbuit & euanuit. Hinc Patres Concilij ad propulsandam ingruentem luem, honores, qui Sanctis debentur, B. Roccho tribuendos tunc temporis decreuerunt. Hinc deinceps imagines, altaria, sacella, templaq. illius nomine erigi cœperunt, eiusdemq. festum ad hanc vsque diem vbiq. fere locorum celebratur. Ipsius postea corpus Anno Dom. 1485. Venetias translatum fuit, vbi Deo in honorem Sancti Rocchi templum celeberrimum constructum cernitur. In eodem item numero dignus est qui censeatur B. Andreas Ordinis Carmelitarum Episcopus Fesulanus, cuius spectata sanctitate atque miraculis sub Eugenio IIII. Pontifice moti quinque Cardinales eum se pro Canonizato habere acclamarunt. ipseq. Eugenius ei supplicationes, cæterosq. sacros honores Florentiæ tribui decreuit, quem & ad hoc vsque tempus Vrbs illa, apud quam eius corpus extat, summa veneratione prosequitur, eiusdemq. canonizationem ab Apostolica Sede sæpius postulatā, sed varijs casibus intermissam, assiduo pietatis ardore desiderat. Par deniq. studium Populi Romani in B. Franciscam, cuius dies festus concessu Pontificis Romæ celebris spem affert, eam breui Catalogo Sanctorum solemniter adscribendam. Hæc de Canonizatis, & nondum canonizatis, hoc loco in gratiam studiosorum, pene obiter attigisse sufficiat.

Pag. 91. & 92.

Vterq. in ca. 1. de reliqu. & vener. SS.

Io. Pin⁹ in vit. s. Rocchi, & Grantzius, li. 9. c. 25. in Metrop. & Baro. in Martyrolog.

FINIS.

INDEX
RERVM PRAECIPVARVM QVAE IN COMMENTARIO COMPRAEHENDVNTVR.

B

Boni-

Dæmo-

Eccle-

Gale-

Indi-

B. Pe-

R

mira-

FINIS.

Rege-

Regeſtum.

† a A B C D E F G H I K L M N O P Q R † *

*Omnia ſunt integra folia, præter *, quod eſt folium cum dimidio.*

